

૧૯૬૧ થી ૨૦૦૧ આંકડાકીય વિશ્લેષણ

લેખન

ભીખાભાઈ સો. પટેલ

સંકલન

ડૉ. ચંદ્રકાન્તભાઈ ઉપાધ્યાય

આદિવાસી સંશોધન અને તાલીમ કેન્દ્ર

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૧૪

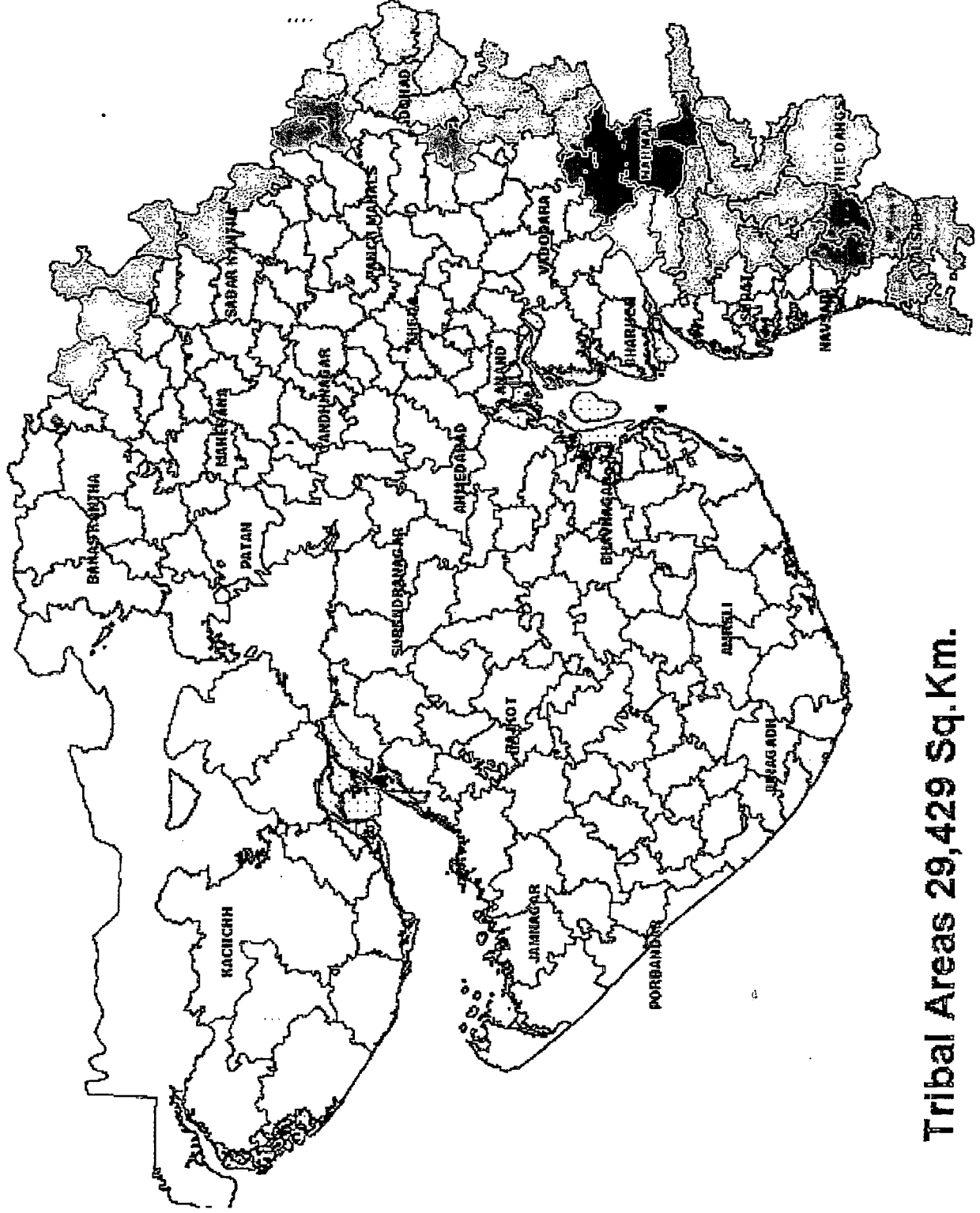
૨૦૦૯

૪૪૬

અનુક્રમણિકા

ક્રમ	વિગત
૧.	પ્રસ્તાવના
૨.	વસતિ
૩.	રાજ્યવાર આદિવાસી વસતિનું પ્રમાણ
૪.	આદિવાસી વસતિનો વધારો
૫.	ગુજરાતના આદિવાસીઓ
૬.	ગુજરાતના આદિવાસી વસ્તારો
૭.	ભૌગોલિક દ્રષ્ટિએ આદિવાસી વસતિની વહેંચણી
૮.	ભારત અને ગુજરાતની વસ્તી
૯.	રાજ્યની જિલ્લાવાર વસ્તી
૧૦.	આદિવાસીઓની જાતિવાર વસ્તી
૧૧.	પ્રાયોજનાવાર વસ્તી
૧૨.	રાજ્યની તાલુકાવાર આદિવાસી વસતિ-૨૦૦૧
૧૩.	દરેક જાતિની જિલ્લાવાર વસતિ : ૧૯૬૧ થી ૨૦૦૧
૧૪.	વ્યવસાય
૧૫.	શિક્ષણ
૧૬.	ગુજરાતની આદિવાસી વસતિનું વ્યવસાયિક વર્ગીકરણ
૧૭.	ગુજરાત રાજ્ય પ્રાથમિક માહિતી-૨૦૦૧
૧૮.	ભારતની આદિવાસી વસતિ-૧૯૬૧-૨૦૦૧
૧૯.	રાજ્યની જિલ્લાવાર આદિવાસી વસતિ
૨૦.	જાતિવાર કુલ આદિવાસી વસતિ ૧૯૬૧ થી ૨૦૦૧
૨૧.	રાજ્યના આદિવાસીઓમાં જાતિવાર સાક્ષરતા ૧૯૬૧ થી ૨૦૦૧
૨૨.	જાતિવાર કામ કરનાર વસતિનું પ્રમાણ
૨૩.	અનુક્રમણિકા ૧ થી ૬

SCHEDULED AREAS

Legends:

- District boundary
- Taluka boundary
- mudflat

District	Population
Banaskantha	60628
Sabarkantha	420242
Panchmahal	556000
Dahod	1182509
Vadodara	967393
Narmada	401654
Dang	444043
Surat	1408270
Navari	591164
Vadad	772405
The Dangs	175079

Tribal Areas 29,429 Sq.Km.

૧૯૬૧ થી ૨૦૦૧ આંકડાકીય વિશ્લેષણ

પ્રસ્તાવના

ભારતની કુલ વસતિના કેટલાક જૂથો અન્ય પ્રજાની સરખામણીએ સામાજિક, આર્થિક, શૈક્ષણિક અને રાજકીય કારણોસર ખૂબજ પછાત રહી જવા પામ્યાં છે. તેમાંય ખાસ કરીને અનુસૂચિત જાતિઓ કરતાં અનુસૂચિત જનજાતિનાં જૂથો અતિ પછાત છે. જેનો સ્પષ્ટ ખ્યાલ આઝાદી પહેલાં આવી ગયો હતો. તેમની પ્રગતિ ઝડપી બની શકે તે માટે, તેમના માટે બંધારણમાં ખાસ જોગવાઈઓ કરવા ઉચિત માનવામાં આવ્યું.

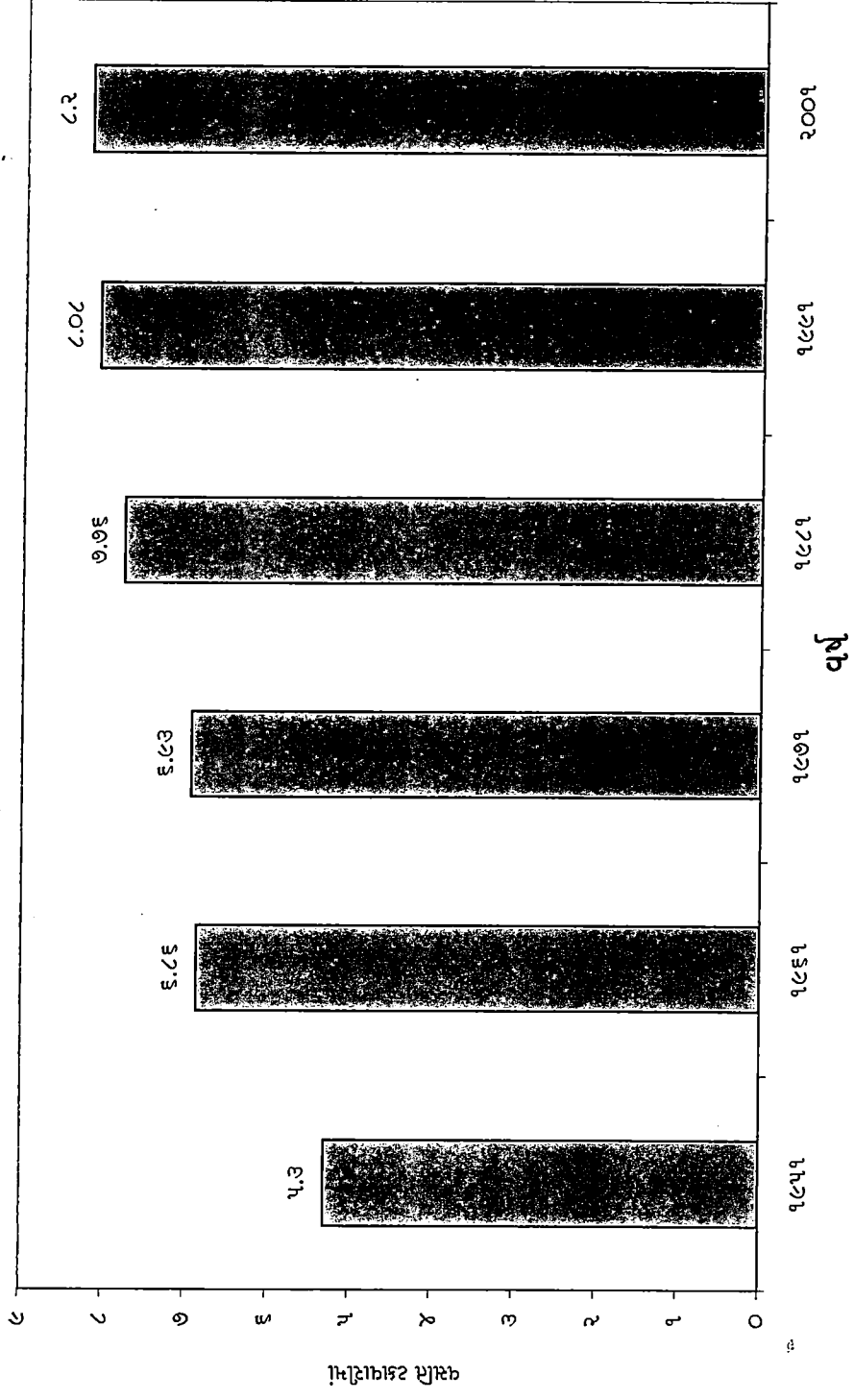
અનુસૂચિત જાતિઓમાં અશ્વૃશ્ય ગણાતી તમામ જાતિઓને સમાવવામાં આવી જ્યારે અનુસૂચિત જન જાતિઓમાં સામાન્યતઃ “આદિવાસી” કહેવાતી, આદિજાતિઓના નામથી ઓળખાતી તમામ જાતિઓને સમાવવામાં આવી.

આદિવાસીઓની કોઈ સ્પષ્ટ વ્યાખ્યા આપવી મુશ્કેલ છે. સામાન્ય લોકો આદિવાસી એટલે “ડુંગરોમાં રહેતા ભલા ભોળા લોકો” તરીકે, આઈ.એલ.ઓ.એ આદિવાસીઓને “મૂળવતનીઓ” તરીકે, સંસ્કાર તેને “અનુસૂચિત જન જાતિ” તરીકે ઓળખાવે છે. આદિવાસીઓને ઓળખવા માટે બીજા કેટલાક શબ્દો પણ પ્રચલિત છે. “ભૂમિજન” (ધરતીના મૂળ બાળક) “ગિરિજન” (જંગલોમાં-પહાડોમાં વસવાટ કરવા વાળા) “રાનીપરજ”, “કાળીપરજ” કાળા રંગના લોકો “વન્યજાતિ” અથવા “વનવાસી” તરીકે પણ ઓળખે છે. આદિવાસીઓને ઓળખવા માટે ઘણા જુદા જુદા ધોરણોનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. પરંતુ બધા લક્ષણોને આવરી લે તેવી કોઈ સ્પષ્ટ વ્યાખ્યા નથી. સામાન્ય રીતે બંધારણની કલમ ૩૪૨ મુજબ રાષ્ટ્રપતિ એક જાહેરાત બહાર પાડીને અનુસૂચિત જન જાતિની યાદીમાં જે જાતિઓનો સમાવેશ કરે તેને અનુસૂચિત જનજાતિ “આદિવાસી” તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.

વસતિ

૧૯૬૧ થી ૨૦૦૧ ની વસતિ ગણતરી પ્રમાણે ભારતની અને ગુજરાતની આદિવાસી વસતિ વિષે જોઈએ તો અનુસૂચિત જાતિ કરતાં અનુસૂચિત જન જાતિઓની વસતિ ગુજરાતમાં બમણી છે. તેમના પ્રશ્નોનું મહત્ત્વ પણ સવિશેષ છે.

ભારતની કુલ વસતિમાં આદિવાસી વસતિ

ભારત અને ગુજરાતની આદિવાસી વસતિ

ક્રમ	વસતિ ગણતરી	ભારત કુલ વસતિ	કુલ વસતિ ના પ્રમાણના ટકા	દાયકા દરમ્યાન	ગુજરાત વસતિ આદિવાસી	દાયકા દરમ્યાન વધારો	કુલ વસતિના પ્રમાણના ટકા
૧	૧૯૫૧	૧,૯૧,૪૭,૦૫૪	૫.૩૦	૨૪.૭૪	૨૦,૬૪,૫૨૨	૧૨.૭૦	૨૬.૮૫
૨	૧૯૬૧	૩,૦૧,૩૦,૧૮૪	૬.૮૬	૫૭.૩૬	૨૭,૫૪,૪૪૬	૧૩.૩૫	૩૫.૦૦
૩	૧૯૭૧	૩,૮૦,૧૫,૧૬૨	૬.૯૩	૨૬.૧૬	૩૭,૩૪,૪૨૨	૧૩.૯૯	૩૫.૫૮
૪	૧૯૮૧	૫,૧૬,૨૮,૬૩૮	૭.૭૬	૩૫.૮૦	૪૮,૪૮,૫૮૬	૧૪.૨૩	૨૯.૮૩
૫	૧૯૯૧	૬,૭૭,૫૮,૩૮૦	૮.૦૮	૨૩.૮૫	૬૧,૬૧,૭૭૫	૧૪.૯૨	૨૧.૧૯
૬	૨૦૦૧	૮,૪૩,૨૬,૨૪૦	૮.૨૦	૨૪.૪૫	૭૪૮૧૧૬૦	૧૪.૭૬	૨૧.૪૧

ઉપરોક્ત કોષ્ટકમાં દર્શાવ્યા મુજબ ભારત અને ગુજરાતમાં આદિવાસીઓની વસતિમાં વધારો થયેલો જોઈ શકાય છે. ૧૯૫૧ થી આદિવાસી વસતિ અંગે જોઈએ તો ૧૯૫૧ માં આદિવાસીઓની વસતિ દેશની વસતિના ૫.૩૦ ટકા હતી જે વધીને ૧૯૬૧ માં ૬.૮૬ ટકા થઈ. ૨૦૦૧ માં ૮.૨૦ ટકા થઈ. જ્યારે ગુજરાતમાં ૧૯૫૧ માં આદિવાસી વસતિ ૧૨.૭૦ ટકા હતી. જે વધીને ૧૯૬૧ માં ૧૩.૩૫ ટકા થઈ અને ૨૦૦૧ માં ૧૪.૭૬ ટકા જેટલી થયેલી જોવા મળે છે. એટલે કે છેલ્લાં પાંચ દાયકામાં આદિવાસી વસતિમાં સારો એવો વધારો થયેલ જોઈ શકાય છે. એનું કારણ એક એ પણ હોઈ શકે કે ૧૯૫૧ થી ૧૯૬૧ના વસતિ ગણતરી તેમજ ૧૯૫૬ માં આદિવાસી તરીકે ગણવામાં આવેલી જાતિઓ અને ત્યાર પછીની ૨૦૦૧ સુધીની વસતિ ગણતરીમાં કેટલીક વધારાની જાતિઓનો ઉમેરો, અને બીજું કે પંચવર્ષીય યોજનામાં આદિવાસીઓ માટેના મળતા વિશેષ લાભોને કારણે ઊંડાણનાં વિસ્તારની, છેવાડાની વસતિ ગણતરીમાં આવી જવાના કારણે સંખ્યામાં વધારો થયો હોય. ટૂંકમાં ભારત અને સમગ્ર ગુજરાતમાં આદિવાસીઓની વસતિમાં નોંધપાત્ર વધારો થયેલ જોઈ શકાય છે.

દેશમાં સઘન આદિવાસી વસતિ ધરાવતા રાજ્યોમાં મધ્યપ્રદેશ, ઓરિસ્સા, બિહાર, મહારાષ્ટ્ર ત્યારબાદ ગુજરાતનો નંબર આવે છે. ભારતમાં આદિવાસી વસતિના મહત્વની દ્રષ્ટિએ ભારતના રાજ્યોનો આદિવાસીની વસતિની ભૌગોલિક રીતે અસમાન સ્થિતિ પણ સ્પષ્ટ જોઈ શકાય છે. અનુસૂચિત જાતિની વસતિની જેમ તે સમગ્ર રાષ્ટ્રમાં પથરાયેલ નથી. દેશના ૨/૪ ભાગમાં તો આદિવાસીઓની વસતિ નહિવત છે. જેની વિગતવાર

માહિતી ભારતના જુદા જુદા રાજ્યોમાં આદિવાસીઓની વસતિના ૧૯૬૧ થી ૨૦૦૧ સુધીના આંકડાક્રિય માહિતી દર્શાવતા પત્રક નં. ૧ પરથી જોઈ શકાય છે. પચાસ વર્ષ પહેલાં આદિવાસી પ્રજા બાકીની પ્રજાના સંપર્કમાં બહુ ઓછી આવતી હતી. તેથી તેમને ઓળખવાનું સરળ હતું તેવું હવે રહ્યું નથી. તેમને ઓળખવા માટે ચોક્કસ ધોરણો નક્કી કરવાનું કામ વધુ મુશ્કેલ બન્યું છે. દા.ત. જંગલોની માલિકી સરકારી થવાને કારણે તેમજ વસતિ વધવાને કારણે આદિવાસીઓ વધુ સંખ્યામાં જંગલો તેમજ ડુંગરાઓ છોડી મેદાનમાં વસવા લાગ્યા છે. એ રીતે આદિવાસી ગણાવા માટે ડુંગરાનો કે જંગલનો વસવાટ એ લક્ષણ હવે કાયમ કામમાં આવે એવું રહ્યું નથી. એજ રીતે ડુંગરોમાં રહેતા સૌ લોકોને આપણે આદિવાસી કહી શકીએ કે કેમ એ પણ વિચારવાનું રહે છે, કારણ, જેમ જંગલોમાં અને ડુંગરોમાં રહેતી પ્રજા મેદાનોમાં રહેવા આવી છે તેમ મેદાનોમાંથી પ્રજા વસતિના દબાણને કારણે વ્યવસાયને કારણે જંગલોમાં અને ડુંગરાઓમાં રહેવા ગઈ છે. એ જ રીતે સંપર્ક વધવાને કારણે આદિવાસી પ્રજાઓની રહેણીકરણીમાં તથા રીતરિવાજોમાં પણ કેટલાક ઝડપી ફેરફારો થવા માંડ્યા છે. આમ આદિવાસી તરીકે ઓળખાતી બધી જ જાતિઓ કોઈ એક જ સાંસ્કૃતિક સ્તર પર હવે રહી નથી. કે જે સ્તર બધાને સરખી રીતે લાગુ પાડી શકાય. ડૉ. એલ્વિને તેમને મુખ્ય ચાર વિભાગોમાં વહેંચી નાખી છે.

(૧) જે જાતિઓ હજુ ઊંડાણનાં જંગલોમાં અને ડુંગરાઓમાં જીવી રહી છે, જેમનો બહારની દુનિયા સાથેનો સંપર્ક આજે પણ નહિવત્ છે. જેમનું જીવન મોટા ભાગે હજુ સામૂહિક રહ્યું છે, અને જે હજુ ચલિત ખેતીને વળગી રહી છે તે પહેલા વિભાગમાં આવે છે આમાં મધ્યપ્રદેશના બસ્તર પ્રદેશમાં આવેલી હિલમારીયા તથા પાંડચિયા અને કાવરધા વિસ્તારોમાં આવેલી બૈગા જાતિઓને તથા ઓરિસ્સાની જુઆંગ, ગડાબા અને બોડો જાતિઓને ગણાવી શકાય. ગુજરાતમાં આ વર્ગીકરણ નીચે આવી શકે તેવી એક પણ જાતિ નથી.

(૨) બીજા વિભાગમાં આવતી જાતિઓ પણ ઊંડાણના વિસ્તારોમાં જ રહે છે. અને એકાંતિક જીવન ગાળી રહી છે. પણ બીજી કેટલીક દૃષ્ટિએ તેમના જીવનમાં ફેરફારો થઈ રહ્યા છે. દા.ત. તેમનું જીવન સામૂહિક મટી વ્યક્તિગત બનતું જાય છે. અને ચલિત ખેતીને છોડી સ્થિર ખેતી તરફ તેઓ વળતા જાય છે, તથા બજારોમાં જતા હોવાને કારણે બહારની દુનિયા સાથે થોડા થોડા સંપર્કમાં આવ્યા છે. આ વિભાગમાં મધ્યપ્રદેશની બીસન હોર્ન મારિયા, મૂરિયા અને ઓરાઓ જાતિઓને ગણાવી શકાય.

ગુજરાતમાં ડાંગ જિલ્લાના કે વલસાડ જિલ્લાના ધરમપુર તાલુકાના આદિવાસીઓને પણ આ વિભાગમાં મૂકી શકાય. ડૉ. એલ્વિનના મતે કુલ આદિવાસી વસતિના પાંચમાં ભાગની વસતિ આ બે વિભાગો નીચે આવી શકે.

- (૩) ત્રીજા વિભાગમાં આવતી જાતિઓ બહારની દુનિયાના સારા એવા સંપર્કમાં આવી ચૂકી છે, અને તેમની અર્થવ્યવસ્થા તથા સમાજ વ્યવસ્થામાં મોટાં પરિવર્તનો તેમની ઈચ્છાએ કે અનિચ્છાએ થઈ રહ્યાં છે. આ વિભાગ નીચે મોટા ભાગની આદિવાસી વસતિ આવી જાય છે. આ વિભાગ જ સૌથી વધુ મૂંઝવણની સ્થિતિમાં મુકાયો છે. કારણો પોતાનું જૂનું તે ગુમાવી બેઠો છે, અને નવું કંઈ મેળવી શક્યો નથી. એટલે એ રીતે તે રક્ષણહિન બની ગયો છે. ગુજરાતની મોટા ભાગની આદિજાતિઓ આ વિભાગમાં આવે છે.
- (૪) ચોથા વિભાગમાં એવી જાતિઓ આવે છે, જેઓ પોતાની કેટલીક જૂની પરંપરાઓને આદિવાસી ગણાવવા પૂરતી જ વળગી રહી છે. બાકી બધી રીતે એમણે પોતાની રહેણીકરણીમાં પૂરેપૂરો ફેરફાર અપનાવી લીધો છે. આ વિભાગમાં ગોંડ રાજાઓ, નાગા નેતાઓ તથા સાંથાલ નેતાઓને મૂકી શકાય. આ લોકો બાકીના સમાજમાં સારું સ્થાન ભોગવતા કોઈ પણ લોકો સાથે સહેલાઈથી ઊભા રહી શકે તેવા હોય છે. ગુજરાતમાં ધોડિયા જાતિને કંઈક અંશે આ વિભાગમાં મૂકી શકાય. બીજા લોકોથી તેમને અલગ ઓળખવાનું હવે સરળ નથી રહ્યું.

આમ જુદા જુદા સ્તર પર જીવતી આદિજાતિઓને અલગ તારવવાનું કામ વધારે મુશ્કેલ બની ગયું છે. લાંબાગાળાની દૃષ્ટિએ આ પ્રશ્ન બહું મહત્વનો નથી, કારણકે આપણે તેમને બાકીની પ્રજાથી કાયમને માટે અલગ ગણીને ચાલવા માગતા નથી. ઊલટું આપણે તો તેઓ વહેલામાં વહેલી તકે બાકીની પ્રજાની સમકક્ષ થઈ જાય એવું ઈચ્છીએ છીએ કેમ કે આથી એમને માટે જુદી જોગવાઈઓ ચાલુ રાખવાની જરૂર ન રહે જ્યાં સુધી તેમને માટે અલગ જોગવાઈઓ રાખવી જરૂરી છે ત્યાં સુધી જ તેનું મહત્ત્વ છે.

અનુસૂચિત આદિજાતિઓ અને અનુસૂચિત જ્ઞાતિઓ વચ્ચેનો ભેદ પણ થોડો જોવા જેવો છે. અનુસૂચિત જ્ઞાતિઓ અગાઉ જોયું તેમ અસ્પૃશ્ય ગણાતી જ્ઞાતિઓ છે, જેમનું મુખ્યત્વે સામાજિક કારણોસર ઘણી હાડમારીઓ વેઠવી પડે છે; બાકીની પ્રજાથી આ જ્ઞાતિઓ અલગ પડી ગઈ ન હોવાને કારણે જેમ જેમ એ હાડમારીઓ ઓછી થતી જાય છે તેમ તેમ તે પોતાના વિકાસ માટે સાંપડતી તકોનો ઝપાટાબંધ લાભ લે છે, અને પરિણામે બાકીની પ્રજા અને તેમની વચ્ચે પડેલું અંતર ઝપાટાબંધ ઓછું થતું જાય છે. જ્યારે અનુસૂચિત આદિ જાતિઓ ભૌગોલિક તેમ જ બાકીની પ્રજાથી લાંબા સમયની અલગતા જેવા કારણોસર જો કે સામાજિક રીતે અનુસૂચિત જ્ઞાતિઓ જેટલી હાડમારીઓ ન ભોગવતી હોવા છતાં પોતાને માટે ઊઘડેલી વિકાસની તકોનો પૂરતા પ્રમાણમાં ઉપયોગ નથી કરી શકતી; પરિણામે બાકીની પ્રજા અને તેમની વચ્ચે પડેલું અંતર ચાલુ રહે છે. આથી આપણે જોઈએ છીએ કે અનુસૂચિત જ્ઞાતિઓમાં જેટલા પ્રમાણમાં શિક્ષણ વધવા માંડ્યું છે કે વ્યવસાયની દૃષ્ટિએ વૈવિધ્ય આવવા લાગ્યું છે તેટલા પ્રમાણમાં અનુસૂચિત આદિજાતિઓમાં એ ફેરફારો થતા નથી.

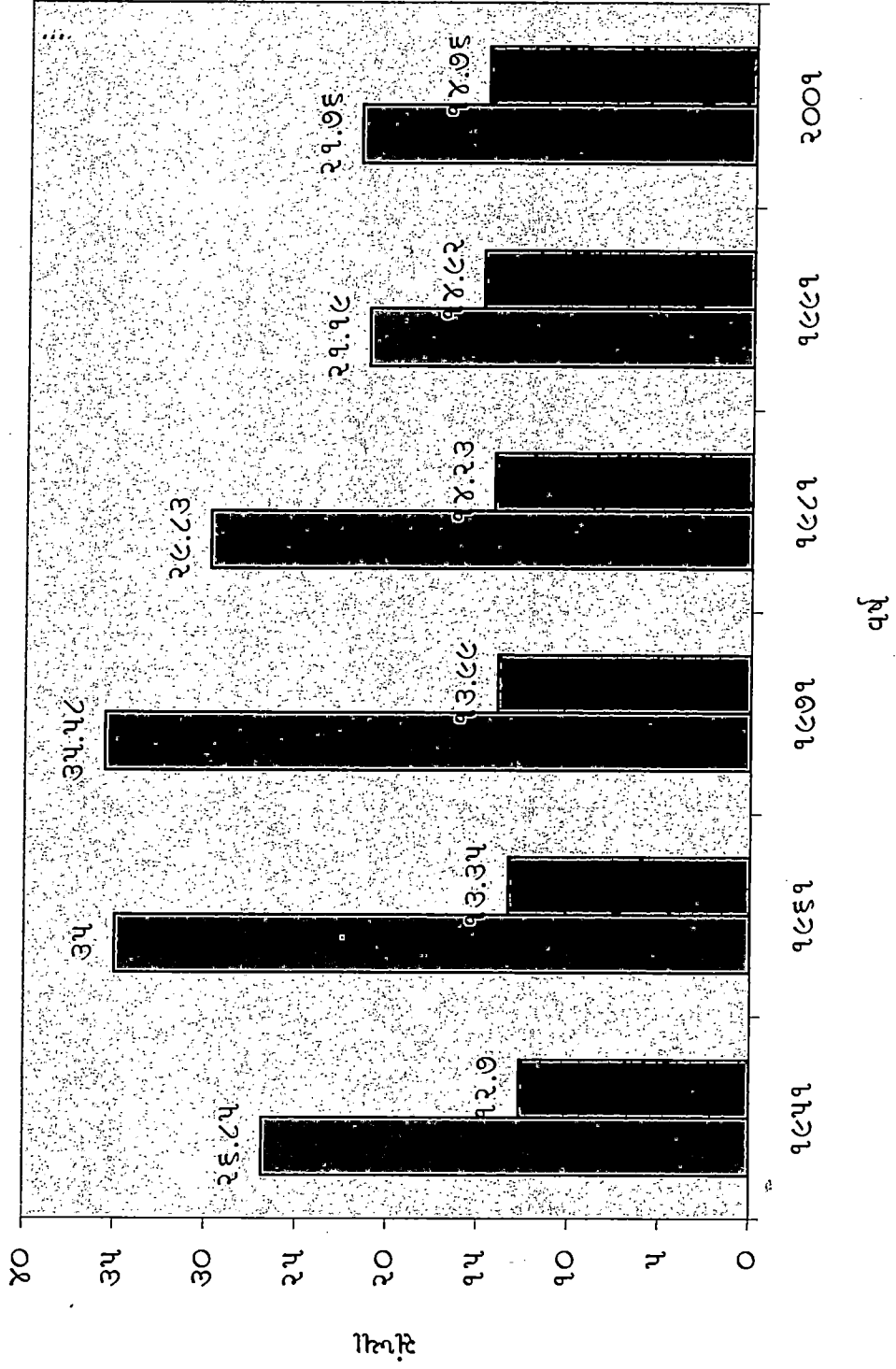
૧૯૬૧ ની વસતિગણતરી પ્રમાણે ભારતની કુલ વસતિના ૨૧.૫૩ ટકા અનુસૂચિત જ્ઞાતિઓ અને અનુસૂચિત આદિજાતિઓ નીચે આવે છે. એટલે કે દર પાંચ ભારતવાસીમાંથી એક આ વર્ગમાંથી આવે છે. કુલ વસતિના ૧૪.૬૭ ટકા અનુસૂચિત જ્ઞાતિઓના છે, અને ૬.૮૬ ટકા અનુસૂચિત આદિજાતિઓના છે. ગુજરાતમાં આ બંને વર્ગોનું એકંદર પ્રમાણ લગભગ ભારત જેટલું જ એટલે કે ૧૯.૯૮ ટકા છે, પરંતુ બંનેનું અલગ અલગ પ્રમાણ ભારત કરતાં તદ્દન ઊલટું જ છે. ગુજરાતની કુલ વસતિના ૬.૧૩ ટકા અનુસૂચિત જ્ઞાતિઓના છે, અને ૧૩.૩૫ ટકા અનુસૂચિત આદિજાતિઓના છે. ૨૦૦૧ માં ભારતમાં કુલ વસતિના ૮.૨૦ ટકા આદિવાસીઓની વસતિ છે. જ્યારે ગુજરાતમાં ૧૪.૭૬ ટકા વસતિ આદિવાસીઓની છે. જે અગાઉ દશવિલ ભારતની અને ગુજરાતની વસતિના કોઠા ઉપરથી જોઈ શકાય છે. આમ ગુજરાતની દૃષ્ટિએ અનુસૂચિત આદિજાતિઓની વસતિ બમણી તથા તેમની સ્થિતિ વધુ નબળી હોઈ તેમના પ્રશ્નો વિશેષ વિચારણા માગી લે છે.

રાજ્યવાર આદિવાસી વસતિનું પ્રમાણ

૧૯૬૧ ની વસતિ ગણતરી મુજબ ભારતનાં જુદા જુદા રાજ્યોમાં આદિવાસી વસતિનું પ્રમાણ પાછળ દશવિલ ૧૯૬૧ થી ૨૦૦૧ સુધીની વસતિના આંકડા દર્શાવતા કોઠામાં જોઈ શકાય છે. આંકડાઓ તપાસતાં જણાય છે કે ભારતની કુલ વસતિમાં આદિવાસી વસતિનું પ્રમાણ ૧૯૬૧ માં ૬.૮૬ ટકા જેટલું હતું. જ્યારે ગુજરાતની કુલ વસતિમાં આદિવાસી વસતિનું પ્રમાણ ૧૩.૩૫ ટકા હતું. એટલે કે ભારત કરતાં તે પ્રમાણ બમણું હતું. ભારતના જુદા જુદા રાજ્યોમાં આદિવાસીઓની વસતિની સંખ્યાની દૃષ્ટિએ ગુજરાતનો નંબર ચોથો હતો. જ્યારે કુલ વસતિમાં આદિવાસી વસતિના પ્રમાણમાં તેનો નંબર પાંચમો આવતો હતો. આ આંકડાઓ જોતાં એક વસ્તુ સ્પષ્ટ થાય છે કે ભારતની આદિવાસી વસતિમાં ગુજરાતની આદિવાસી વસતિ સંખ્યા અને પ્રમાણની દૃષ્ટિએ મહત્વનું સ્થાન ધરાવે છે. ભારતની કુલ આદિવાસી વસતિમાં ૧૯૬૧ ની વસતિ ગણતરી મુજબ ૨.૬ ટકા આદિવાસી વસતિ શહેરોમાં વસતિ હતી. જ્યારે ગુજરાતમાં ૫ ટકા આદિવાસી વસતિ શહેરોમાં વસતી હતી. એટલે કે મોટા ભાગની વસતિ ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં વસવાટ કરતી હતી.

૨૦૦૧ ની વસતિ ગણતરી મુજબ પ્રથમ તો ૧૯૬૧ માં ૧૬ રાજ્યોની સામે આજે ૩૫ રાજ્યોમાં આદિવાસી વસતિ અસ્તિત્વ ધરાવે છે. ૨૦૦૧ પ્રમાણે ભારતમાં ૮.૨૦ ટકા વસતિ આદિવાસીઓની છે. જ્યારે ગુજરાતમાં ૧૪.૭૬ ટકા વસતિ આદિવાસીઓની વસતિ શહેરો તરફ ઠલવાઈ રહી છે. તે સ્પષ્ટ જોઈ શકાય છે. એટલે કે શહેરો તરફ ધંધા રોજગાર માટે દિન પ્રતિદિન સ્થળાંતર વધતું રહ્યું છે. જે કોઠાના અભ્યાસ પરથી જોઈ શકાય છે.

ગુજરાતની કુલ આદિવાસી વસ્તી

આદિવાસી વસતિનો વધારો

વસતિની દૃષ્ટિએ ૧૯૫૧ થી ૧૯૬૧ના ગાળામાં ભારતની કુલ વસતિમાં ૨૧.૫૦ ટકાનો વધારો થયો હતો. જ્યારે ગુજરાતની કુલ વસતિમાં એ ગાળા દરમ્યાન ૨૬.૮૮ ટકાનો વધારો થયો હતો. ૧૯૫૧ માં ભારતમાં આદિવાસી વસતિની સંખ્યા ૧,૯૧,૪૭,૦૫૪ ની હતી, જે ૧૯૬૧ માં વધીને ૩,૦૧,૩૦,૧૮૪ જેટલી થઈ. આમ આદિવાસી વસતિનો વધારો ૫૭ ટકા જેટલો થયો. આમાં નોંધવા જેવી એક વાત એ છે કે, ૧૯૫૬માં આદિવાસી તરીકે ગણવામાં આવેલી જાતિઓમાં કેટલીક જાતિઓને ઉમેરવામાં આવી હોવાના કારણે જ લગભગ ૩૪ લાખ જેટલી સંખ્યાનો વધારો થયો હતો. ૧૯૫૧ માં આદિવાસી વસતિ જે કુલ વસતિના ૫.૩૦ ટકા જેટલી હતી, તે ૧૯૬૧ માં ૬.૨૩ ટકા જેટલી થઈ.

ગુજરાતની આદિવાસી વસતિ ૧૯૫૧ માં ૨૦,૬૪,૫૨૨ ની હતી, તે વધીને ૧૯૬૧ માં ૨૭,૫૪,૪૪૬ જેટલી થઈ. આમ, ગુજરાતની આદિવાસી વસતિમાં ૩૫ ટકા જેટલો વધારો થયો. ૧૯૫૬ માં કરવામાં આવેલા ફેરફારથી કેટલીક જાતિઓ ઉમેરાતાં, ગુજરાતની આદિવાસી વસતિમાં થોડો ફેરફાર થયેલો, જેને લીધે આદિવાસી વસતિ ૨૦.૯૨ લાખ જેટલી થઈ હતી. ગુજરાતની કુલ વસતિમાં આદિવાસી વસતિનું પ્રમાણ ૧૯૫૧ માં ૧૨.૭૦ ટકા જેટલું હતું. જે વધીને ૧૯૬૧ માં ૧૩.૩૫ ટકા જેટલું થયું. ૨૦૦૧ માં આ પ્રમાણ ૧૪.૭૬ ટકા થયું.

ભારતમાં તેમજ ગુજરાતમાં બંને સ્થળે વસતિના સામાન્ય વધારા કરતાં આદિવાસીઓની વસતિનો વધારો વિશેષ જણાય છે. તેમાંનું એક કારણ તો ઉપર જોયું તેમ આદિવાસી ગણાતી જાતિઓમાં ઉમેરો કર્યો તે છે. બીજું કારણ એ પણ હોઈ શકે કે, આદિવાસી જાતિઓને મળતા વિશેષ લાભોને કારણે આ વર્ગોમાં અગાઉ વસતિ ગણતરી તરફ જે ઉપેક્ષાવૃત્તિ સેવાતી હતી તે ન રહી. વળી ઊંડાણના વિસ્તારો પહેલાં જેટલા હવે દુર્ગમ ન રહેવાને કારણે પણ આ વિસ્તારમાં મુખ્યત્વે રહેતી આદિવાસી પ્રજા વસતિગણતરીમાં આવી જવાને લીધે તેમની સંખ્યામાં ઉમેરો થયો હોય. વસતિ ગણતરીમાં આદિવાસી વસતિનો વધારો સામાન્ય વસતિ વધારા કરતાં વિશેષ જણાય છે. તે અંગેના આ ભિન્ન ભિન્ન કારણો વધુ તપાસ માગી લે છે. પરંતુ એટલું જરૂર કહી શકાય કે સમગ્ર ભારતમાં તેમ જ ગુજરાતમાં આદિવાસી વસતિ બાકીની વસતિ કરતાં કંઈક વિશેષ પ્રમાણમાં વધી રહી છે.

★ ૧૯૯૧ માં ગુજરાતમાં આદિવાસીઓની વસતિ ૧૦,૯૪,૭૯૮ ની હતી, જે કુલ વસતિના કુલ ૧૧.૦૭ ટકા જેટલી હતી. (જુઓ Gazetteer of the Bombay Presidency, Gujarat Population Hindus.(1901) પાન. નં. ૨૯૦)

ગુજરાતના આદિવાસીઓ

ગુજરાતની નીચે દર્શાવેલ જાતિઓને ભારતનાં બંધારણની કલમ ૩૪૨ અનુસાર, ૧૯૫૬ માં રાષ્ટ્રપતિએ બહાર પાડેલા ફરમાન પ્રમાણે, અનુસૂચિત આદિજાતિઓની યાદીમાં મૂકવામાં આવી છે:

(૧) રાજકોટ, જામનગર, ભાવનગર, સુરેન્દ્રનગર, જૂનાગઢ અને કચ્છ જિલ્લાઓ સિવાયના બાકીના રાજ્યમાં આવેલી નીચેની જાતિઓ :

૧. બરડા; ૨. બાવચા કે બામચા; ૩. ભીલ- જેમાં ભીલ ગરાસિયા ઢોલી ભીલ, ડુંગરી ગરાસિયા, મેવાસી ભીલ, રાવળ ભીલ, તડવી ભીલ, ભાગલિયા, ભીલાલા, પવાર, વસાવા અને વસાવેનો પણ સમાવેશ થઈ જાય છે; ૪. ચૌધરી; ૫. તડવી, તેતરિયા અને વળવી સમેતના ધાનકા; ૬. ધાડિયા; ૭. તલાવિયા અને હળપતિ; ૮. માવચી, પડવી, વસાવા, વસાવે અને વળવી સમેતના ગામિત કે ગામટા કે ગાવીત; ૯. ગોંડ કે રાજગોંડ; ૧૦. કાથોડી કે કાતકરી - જેમાં ઢોર કાથોડી કે ઢોર કાતકરી અને સોન કાથોડી કે સોન કાતકરીનો પણ સમાવેશ થાય છે; ૧૧. કોંકણા; કોંકણી, કૂંકણા; ૧૨. કોળી ઢોર, ટોકરે કોળી, કોલચા કે કોલઘા; ૧૩. નાયકા કે નાયકડા - જેમાં ચોલીવાળા નાયકા, કાપડિયા નાયકા, મોટા નાયકા અને નાના નાયકાનો પણ સમાવેશ થઈ જાય છે; ૧૪. પારઘી જેમાં અડવી ચીંચર અને ફણસે પારઘીનો સમાવેશ થાય છે; ૧૫. પટેલિયા; ૧૬. પોમલા; ૧૭. રાઠવા; ૧૮. વાર્લી; ૧૯. વીટોલિયા, કોટવાળિયા કે બરોડિયા (૨૦ ભરવાડ, ૨૧ ચારણ, ૨૨ પઢાર, ૨૩ કુનબી, ૨૪ સીદી)

(૨) ડાંગ જિલ્લાના કૂનબી

(૩) સુરત જિલ્લાના ઉંમરગાંવ તાલુકાના કોળી મલ્હાર, કોળી મહાદેવ કે ડોંગર કોળી અને બીજા તાલુકાઓના ચૌધરી.

(૪) રાજકોટ, જામનગર, ભાવનગર, અમરેલી, સુરેન્દ્રનગર અને જૂનાગઢ જિલ્લાઓના સીદી તથા આલેચ, ગીર અને બરડાના ડુંગરાઓમાં વસતા ભરવાડ, ચારણ અને રબારી.

(૫) સુરેન્દ્રનગર જિલ્લાના પઢાર.

(૬) કચ્છ જિલ્લાના ભીલ, ધોડિયા, કોળી, પારાધી અને વાઘરી.

આમ ગુજરાતની લગભગ ૨૯ જાતિઓને અનુસૂચિત આદિજાતિઓની યાદીમાં મૂકવામાં આવી છે. આ જાતિઓને આ યાદીમાં મૂકવાને લીધે ભારતના બંધારણમાં તેમને માટે કરેલી ખાસ જોગવાઈઓના તેઓ

અધિકારી બને છે. આ જોગવાઈઓમાં બધી જ કક્ષાનું મફત શિક્ષણ, મફત કાનૂની સલાહ, રાજ્ય તરફથી અપાતી જમીનની બાબતમાં ખાસ પસંદગી વગેરે મુખ્ય છે. આ યાદી તૈયાર કરતી વખતે ક્યાં ધોરણો અનુસરવામાં આવ્યાં હતાં તે અંગે ચોક્કસ માહિતી મળતી નથી, પણ બે ત્રણ પ્રકારનાં ધોરણો અનુસરવામાં આવ્યાં હશે એવું અનુમાન કરી શકાય છે. દા.ત. આમાંની મોટાભાગની જાતિઓ તેમની રહેણીકરણીને લીધે આદિવાસી તરીકે બાકીની પ્રજાથી સહેલાઈથી જુદી તરી આવતી હોઈ, તેમને આ યાદીમાં મૂકવાનું કામ સરળ હતું. પરંતુ આલેય, ગીર કે બરડાના ડુંગરોમાં વસતા ભરવાડ, ચારણ અને રબારીને તેમના ડુંગરના વસવાટને કારણે જ આ યાદીમાં મૂક્યા હોય એવું લાગે છે. સુરેન્દ્રનગર જિલ્લાના પઢારોને કે કચ્છ જિલ્લાના કોળીઓને તેમ જ વાઘરીઓને આ યાદીમાં મૂકવા પાછળ તેમની અત્યંત પછાત દશાનું કારણ રહ્યું હશે એમ માનવું રહ્યું. આમ જોતાં, આ યાદી કોઈ એક જ નિશ્ચિત ધોરણને અનુસરીને તૈયાર થઈ છે એવું નહિ કહી શકાય. રાજ્ય સરકારે પોતાની પાસે જે કંઈ માહિતી આવેલી તેને આધારે એક યાદી તૈયાર કરીને ભારત સરકારને મોકલી આપી, અને તેના પરથી રાષ્ટ્રપતિએ આ જાતિઓને અનુસૂચિત આદિજાતિઓની યાદીમાં જાહેર કરી હશે એમ માનવું રહ્યું.

ગુજરાતના આદિવાસી વિસ્તારો

દાંતા તાલુકામાં પથરાયેલ ડુંગરાઓની હારમાળાથી શરૂ થઈ. પોશીના, ખેડબ્રહ્મા અને વિજયનગર તરફ વળીને દક્ષિણ તરફ નીચે ઊતરી પંચમહાલની ઉત્તર અને પૂર્વ સીમાને આવરી લઈ, દક્ષિણે આવેલ નાનછલ વિભાગમાંથી પસાર થઈ સુરત જિલ્લાના માંડવી તાલુકાથી આગળ વધી વાંસદા, ડાંગ અને ધરમપુર સુધી પહોંચતી પટ્ટીનો ડુંગરાળ અને જંગલવાળો પ્રદેશ ગુજરાતના આદિવાસીઓનું મુખ્ય રહેઠાણ છે. આ પ્રદેશો ઉત્તરમાં અરવલ્લીની પર્વતમાળામાં, પૂર્વમાં સાતપૂડા અને વિંધ્યની પર્વતમાળામાં અને દક્ષિણમાં સઘાદ્રિની પર્વતમાળામાં આવેલા છે. આ આખો વિસ્તાર લગભગ વીસ હજાર ચોરસમાઈલનો છે. આમાંથી જ્યાં આદિવાસી વસતિનું પ્રમાણ મોટું હોય તથા તેઓ એકજથ્થે વસ્યા હોય અને તેમની આર્થિક - સામાજિક સ્થિતિ ઘણી પછાત હોય એવા વિસ્તારોને ભારતના બંધારણની કલમ ૨૪૪(૧) માં કરેલી જોગવાઈ મુજબ રાષ્ટ્રપતિએ ૧૯૫૦ માં એક ફરમાન બહાર પાડી અનુસૂચિત આદિવાસી વિસ્તારો તરીકે જાહેર કર્યાં છે. એ વિસ્તારો નીચે મુજબ છે;

૧. આખો ડાંગ જિલ્લો.

૨. સુરત જિલ્લામાં ઉંમરગાંવ તાલુકાનાં ૫૦ ગામો અને પહેલાંના નવાપુર તાલુકાનાં અને હાલના ઉચ્છલ મહાલનાં ૩૮ ગામો, ધરમપુર, વ્યારા, વાંસદા અને સોનગઢ તાલુકાઓ અને માંગરોળ તાલુકાનો ગવાંકલ ટપ્પો તથા નાનછલ વિસ્તાર.

૩. ભરૂચ જિલ્લામાં સાગબારા અને વાલિયા મહાલ તથા ડેડિયાપાડા, નાંદોદ તથા ઝઘડિયા તાલુકા.
૪. વડોદરા જિલ્લામાં છોટાઉદેપુર તાલુકો, અને નસવાડી તાલુકાના ગઢબોરિયાદ એસ્ટેટનાં ૧૪૦ ગામો.
૫. પંચમહાલ જિલ્લામાં લીમખેંડા, દેવગઢબારિયા અને સંતરામપુર તાલુકાઓ અને ઝાલોદ તાલુકામાં આવેલ જૂના સંજેલી રાજ્યનાં ૫૩ ગામો.
૬. સાબરકાંઠા જિલ્લામાં ખેડબ્રહ્મા, ભીલોડા અને મેઘરજ તાલુકાઓ તથા વિજયનગર મહાલ.

આ વિસ્તાર બધું મળીને લગભગ ૬,૪૦૦ ચો. માઈલ જેટલો થાય છે. તેમાં ૧૯૫૧ ની વસતિગણતરીને ધોરણે રાજ્યની ૪૪ ટકા જેટલી આદિવાસી વસતિ આવી જાય છે. એ વિસ્તારોમાં આવેલી કુલ વસતિમાં આદિવાસી વસતિનું પ્રમાણ ૧૯૫૧ ની વસતિ ગણતરીને આધારે લગભગ દર ટકા જેટલું હતું. આદિવાસી વિસ્તારો અને આદિવાસી જાતિઓની તપાસ કરી કે સુધારવા માટે શું કરવું જોઈએ તેની ભલામણો આપવા માટે ભારત સરકાર તરફથી શ્રી ઉછરંગરાય ઢેબરના પ્રમુખપદે નિમાયેલ કમિશન સમક્ષ ગુજરાત રાજ્યે આ સિવાય બીજા કેટલાક વિસ્તારોને આ યાદીમાં સામેલ કરવાની માગણી કરી હતી. ગુજરાત રાજ્યે કરેલી આ માગણીમાં જે વિસ્તારોમાં કુલ વસતિના ૪૦ ટકા જેટલી આદિવાસી વસતિ હોય તે બધા વિસ્તારોને અનુસૂચિત વિસ્તારો જાહેર કરવા જોઈએ એવું ધોરણ સૂચવવામાં આવ્યું હતું. તે આધારે નીચેના વિસ્તારોને આ યાદીમાં મૂકવાની ગુજરાત રાજ્યે માગણી કરી હતી :

૧. પંચમહાલ જિલ્લામાં ઝાલોદ તાલુકાનો ચાકલિયા ઘટક, દાહોદ તાલુકાના કઠલા અને રાણાપુર ઘટકો, હાલોલ તાલુકાનો સુરા સુલતાનપુર ઘટક.
૨. સુરત જિલ્લામાં પશ્ચિમ માંગરોળ, ઉત્તર પારડી, દક્ષિણ પારડી, પૂર્વ માંડવી, પશ્ચિમ માંડવી, બારડોલી, વાલોડ, મહુવા, ઉત્તર ચીખલી, દક્ષિણ ચીખલી, ઉત્તર વલસાડ તથા દક્ષિણ વલસાડ. (આમાંથી વસલાડ, ભદેલી, માલવણ અને ઊંટડી ગામોને બાદ કરવાનાં.) બનાસકાંઠા જિલ્લામાં દાંતા અને અંબાજી ગામો સિવાયનો દાંતા તાલુકો તથા પાલનપુર તાલુકાનો અમીરગઢ વિભાગ.

અનુસૂચિત વિસ્તારોના વહીવટ તેમ જ તેમના વિકાસ અંગેની વિશેષ જવાબદારીઓ રાજ્યના ગવર્નરને સોંપવામાં આવી છે. આની પાછળનો હેતુ આ વિસ્તારોમાંના આદિવાસીઓને શોષણમાંથી બચાવીને તેમના વિકાસને ઝડપી બનાવવાનો છે. આ વિસ્તારો માટે રાજ્યોને ભારત સરકાર તરફથી વિશેષ આર્થિક મદદ પણ મળતી હોવાથી વધુ વિસ્તારોને આ યાદી નીચે મુકાવવાની રાજ્ય સરકારો માગણી કરતી હોય છે. ઢેબર કમિશને અનુસૂચિત વિસ્તારોના આદિવાસીઓને મળતા બધા જ લાભો એ વિસ્તારો બહારના આદિવાસીઓને પણ મળતા થાય એવી ભલામણો કરી આ ખેંચાખેંચનો અંત લાવવાનું સૂચવ્યું છે.

ભૌગોલિક દ્રષ્ટિએ આદિવાસી વસતિની વહેંચણી

૧૯૬૧ થી ૨૦૦૧ સુધીની વસતિગણતરી મુજબ ગુજરાતના જુદા જુદા જિલ્લાઓમાં આદિવાસી વસતિ અલગ-અલગ કોઠામાં દર્શાવ્યા મુજબ જિલ્લાવાર જોવા મળી છે.

કોઠામાં દર્શાવેલ આંકડાઓ તપાસતાં જણાય છે કે, આદિવાસીઓની સૌથી મોટી વસતિ સુરત જિલ્લામાં આવેલી છે. તે પછી સંખ્યાની દ્રષ્ટિએ અનુક્રમે પંચમહાલ, ભરૂચ, વડોદરા, સાબરકાંઠા, ડાંગ, બનાસકાંઠા તેમ જ કચ્છ જિલ્લાઓ આવે છે. બાકીના જિલ્લાઓમાં આદિવાસીઓની વસતિ ઘણી જૂજ છે. આદિવાસી વસતિની દ્રષ્ટિએ આટલા જિલ્લાઓ વિશેષ મહત્વના છે. કુલ વસતિમાં આદિવાસી વસતિના પ્રમાણની દ્રષ્ટિએ પણ આ જ જિલ્લાઓ મહત્વના છે. પ્રમાણની દ્રષ્ટિએ ડાંગ જિલ્લો મોખરે રહે છે. તેની ૯૨ ટકા ઉપરાંત વસતિ આદિવાસીઓની છે. એ જ રીતે સુરતની ૫૦ ટકા જેટલી વસતિ, ભરૂચની ૪૧ ટકા ઉપરાંત વસતિ, પંચમહાલની ૩૪ ટકા ઉપરાંત વસતિ, વડોદરાની ૨૧ ટકા ઉપરાંત વસતિ, તેમ જ સાબરકાંઠાની લગભગ ૧૪ ટકા જેટલી વસતિ આદિવાસીઓની છે. બનાસકાંઠામાં આદિવાસી વસતિ ૫ ટકા ઉપરાંત, અને કચ્છમાં ૪.૫ ટકા ઉપરાંત છે. બાકીના બધા જિલ્લાઓમાં આદિવાસી વસતિ ૧ ટકાથી પણ ઓછી છે. આમ આદિવાસીઓની વસતિની સંખ્યા અને પ્રમાણ બંને દ્રષ્ટિએ ડાંગ, સુરત, ભરૂચ, પંચમહાલ, વડોદરા, સાબરકાંઠા, બનાસકાંઠા અને કચ્છ જિલ્લાઓ ગુજરાત રાજ્યમાં મહત્વનું સ્થાન ધરાવે છે.

આ જિલ્લાઓમાં કયા તાલુકાઓમાં આદિવાસી વસતિ વિશેષ પ્રમાણમાં છે.

- (૧) ડાંગ જિલ્લાનો તો આખોય વિસ્તાર આદિવાસી વસતિવાળો છે. જિલ્લામાં એક જ તાલુકો છે.
- (૨) સુરત જિલ્લાની તાલુકાવાર વસતિના આંકડા તપાસતાં જણાય છે કે જિલ્લાના બધા તાલુકાઓમાં આદિવાસી વસતિ પથરાયેલી છે, અને એકેય તાલુકામાં તે ૧૩.૫૦ ટકાથી ઓછી નથી. સંખ્યાની દ્રષ્ટિએ સૌથી વધુ આદિવાસી વસતિ (૧,૩૬,૫૩૪) ધરમપુર તાલુકામાં છે, જ્યારે ટકાની દ્રષ્ટિએ સૌથી વધુ આદિવાસી વસતિ (૯૬.૫ ટકા) ઉચ્છલ મહાલમાં છે. ૨૫ ટકાથી ઓછી આદિવાસી વસતિવાળા માત્ર બે જ તાલુકા-ચોર્યાસી અને ઓલપાડ જોડે, ચોર્યાસી તાલુકામાં પણ સંખ્યાની દ્રષ્ટિએ ૬૧ હજાર ઉપરાંતની વસતિ છે. કુલ ૨૧ માંથી ૧૪ તાલુકા ૫૦ ટકાથી વધારે આદિવાસી વસતિવાળા છે. આમ જિલ્લાના લગભગ બધા જ તાલુકા આદિવાસી વસતિની સંખ્યા તેમ જ તેનું પ્રમાણ એ બંને દ્રષ્ટિએ મહત્વ ધરાવે છે. હાલ સુરતનું બે જિલ્લામાં મૂળ સુરત અને તાપી જિલ્લામાં વિભાજન થયેલ છે.

- (૩) સુરત જિલ્લાની જેમ ભરૂચ જિલ્લામાં પણ બધા તાલુકાઓમાં આદિવાસી વસતિ આવેલી છે. સંખ્યાની દૃષ્ટિએ વધારેમાં વધારે આદિવાસી વસતિ (૭૭,૮૯૩) નાંદોદ તાલુકામાં છે, જ્યારે ટકાની દૃષ્ટિએ વધારેમાં વધારે આદિવાસી વસતિ (૯૪.૬૩ ટકા) ડેડિયાપાડા તાલુકામાં છે. ૨૫ ટકાથી ઓછી આદિવાસી વસતિવાળા માત્ર ત્રણ તાલુકા છે. જો કે તેમાં પણ ભરૂચ તાલુકામાં આદિવાસી વસતિ ૩૨ હજાર ઉપરની છે. જ્યારે ૫૦ ટકાથી વધુ આદિવાસી વસતિવાળા, કુલ ૧૧ તાલુકામાંથી, ૫ તાલુકા છે. આમ આ જિલ્લાના પણ બધા તાલુકાઓ આદિવાસી વસતિની દૃષ્ટિએ મહત્વના છે.
- (૪) પંચમહાલ જિલ્લામાં પણ બધા જ તાલુકામાં વધતીઓછી આદિવાસી વસતિ આવેલી છે. તેમ છતાં તે મુખ્યત્વે સંતરામપુર, ઝાલોદ, લીમખેડા અને દેવગઢ-બારિયા તાલુકામાં વસેલી છે. સંખ્યાની દૃષ્ટિએ વધુમાં વધુ આદિવાસી વસતિ (૧,૩૦,૯૭૬) દાહોદમાં છે, જ્યારે ટકાની દૃષ્ટિએ (૮૪.૪૦) તે ઝાલોદમાં છે. ૫૦ ટકા ઉપર આદિવાસી વસતિવાળા ચાર તાલુકા છે, જ્યારે કાલોલ, શહેરા તથા લુણાવાડામાં તો તેમની વસતિ ત્રણ જ ટકા છે.
- (૫) વડોદરા જિલ્લામાં પણ બધા તાલુકાઓમાં આદિવાસી વસતિ છે. છતાં તેમની વધુ વસતિ છોટાઉદેપુર, જબુગાંવ, નસવાડી અને સંખેડા તાલુકાઓમાં આવેલી છે. સંખ્યાની દૃષ્ટિએ વધુમાં વધુ વસતિ (૮૩,૨૪૭) છોટાઉદેપુર તાલુકામાં છે. જ્યારે ટકાની દૃષ્ટિએ (૬૮.૪૬ ટકા) નસવાડી તાલુકામાં છે. ૫૦ ટકા ઉપર આદિવાસી વસતિ ધરાવતા બે તાલુકા છે : છોટાઉદેપુર અને નસવાડી, ૨૫ ટકાથી ઓછી વસતિવાળા કુલ ૧૨ માંથી ૬ તાલુકા છે. પરંતુ સાવલી અને પાદરા એ બે તાલુકાઓમાં આદિવાસી વસતિ દસ હજારથી પણ ઓછી છે.
- (૬) આદિવાસી વસતિની દૃષ્ટિએ સાંબરકાંઠા જિલ્લાના ખેડબ્રહ્મા, વિજયનગર, ભીલોડા અને મધરજ તાલુકા છે, જ્યારે ટકાની દૃષ્ટિએ (૭૧.૩૪ ટકા) વિજયનગર મહાલમાં છે. બાકીના તાલુકાઓમાં તેમની બહુ જ નહિજેવી વસતિ છે. ૫૦ ટકાથી ઉપર વસતિવાળા તો ખેડબ્રહ્મા અને વિજયનગર એ બે જ તાલુકાઓ છે.
- (૭) બાકીના જિલ્લાઓમાં આદિવાસી વસતિ કુલ વસતિના ૧૦ ટકાથી નીચે છે. આદિવાસી વસતિની દૃષ્ટિએ તે જિલ્લાઓના મહત્વના વિસ્તારો તપાસીએ તો તેમાં માત્ર બનાસકાંઠા જિલ્લાનો દાંતા તાલુકો ૪૨.૪૨ ટકા આદિવાસી વસતિવાળો આવે છે.

તાલુકાથી નીચેના સ્તરે વિચારીએ તો પાલનપુર તાલુકાનો અમીરગઢ વિસ્તાર અને ગીર બરડા, તથા આલેયના ડુંગરાઓમાં રહેતી વસતિના વિસ્તારો આદિવાસી વસતિની દૃષ્ટિએ મહત્વના ગણી શકાય.

વસ્તી

ભારતની વસ્તીનાં કેટલાંય જૂથો બીજી પ્રજાની સરખામણીમાં પછાત છે. તેમની પ્રગતિ ઝડપી બને તે માટે બંધારણમાં ખાસ જોગવાઈઓ કરવામાં આવી છે.

આદિવાસીઓને ઓળખવા માટે વિવિધ ધોરણોનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. પાંચ દાયકા દરમિયાન આદિવાસીઓની વસ્તી ભારતમાં અને ગુજરાતમાં નીચે પ્રમાણે જોવા મળે છે.

ભારત અને ગુજરાતની વસ્તી

ક્રમ	વસતિ ગણતરી	ભારત કુલ વસતિ	કુલ વસતિ ના પ્રમાણના ટકા	દાયકા દરમિયાન	ગુજરાત વસતિ આદિવાસી	કુલ વસતિના પ્રમાણના ટકા	દાયકા દરમિયાન વધારો
૧	૧૯૫૧	૧,૯૧,૪૭,૦૫૪	૫.૩૦	૨૪.૭૪	૨૦,૬૪,૫૨૨	૨૬.૮૫	૧૨.૭૦
૨	૧૯૬૧	૩,૦૧,૩૦,૧૮૪	૬.૮૬	૫૭.૩૬	૨૭,૫૪,૪૪૬	૩૫.૦૦	૧૩.૩૫
૩	૧૯૭૧	૩,૮૦,૧૫,૧૬૨	૬.૮૩	૨૬.૧૬	૩૭,૩૪,૪૨૨	૩૫.૫૮	૧૩.૮૮
૪	૧૯૮૧	૫,૧૬,૨૮,૬૩૮	૭.૭૬	૩૫.૮૦	૪૮,૪૮,૫૮૬	૨૯.૮૩	૧૪.૨૩
૫	૧૯૯૧	૬,૭૭,૫૮,૩૮૦	૮.૦૮	૨૩.૮૫	૬૧,૬૧,૭૭૫	૨૧.૧૮	૧૪.૮૨
૬.	૨૦૦૧	૮,૪૩,૨૬,૨૪૦	૮.૨૦	-	૭૪,૮૧,૧૬૦	૨૧.૭૬	-

આમ, ભારત તેમજ ગુજરાતમાં બન્ને સ્થળે આદિવાસીઓની વસ્તીમાં વધારો જણાય છે. ૧૯૫૧ માં આદિવાસી વસ્તી દેશની વસ્તીના ૨.૨૬ ટકા હતી, જે વધીને ૧૯૯૧ માં ૮.૦૮ ટકા જેટલી છે જ્યારે ગુજરાતમાં ૧૯૫૧ માં આદિવાસી વસ્તી ૧૨.૭૦ ટકા હતી, તે વધીને ૧૯૯૧ માં ૧૪.૮૨ ટકા જેટલી થઈ છે. જ્યારે ૨૦૦૧માં ૧૪.૭૬ થઈ હતી. આમ, પાંચ દાયકામાં આદિવાસી વસ્તીમાં સારો એવો વધારો થયો છે, જેની પાછળનું કારણ એ છે કે કેટલીક વધારાની જાતિઓને આદિવાસી જાતિઓમાં ઉમેરવામાં આવી છે તેને કારણે આદિવાસીઓની સંખ્યા સારી એવી વધી છે. તદ્ઉપરાંત આદિવાસીઓને મળતા વિશેષ લાભોને કારણે તથા ઊંડાણના વિસ્તારોમાં રહેતી આદિવાસી પ્રજા વસ્તી ગણતરીમાં આવી જવાને લીધે તેમની સંખ્યામાં વધારો થયો હોય. ટૂંકમાં, સમગ્ર ભારતમાં અને ગુજરાતમાં આદિવાસી વસ્તીમાં નોંધપાત્ર વધારો થયો છે.

દેશમાં સઘન આદિવાસી વસ્તી ધરાવતા રાજ્યોમાં મધ્યપ્રદેશ, ઓરિસ્સા, બિહાર અને મહારાષ્ટ્ર પછી ગુજરાત પાંચમાં નંબરે આવે છે.

રાજ્યની જિલ્લાવાર વસ્તી :

ગુજરાત રાજ્યની આદિજાતિની વસ્તી રાજ્યના ખૂબ જ પછાત એવા વિસ્તારોમાં વસે છે. આ વિસ્તારો પૈકીના મોટા ભાગના વિસ્તારો ડુંગરાળ, ખડકાળ, અનિશ્ચિત વરસાદ તથા વન હોવાની લાક્ષણિકતા ધરાવે છે. આ આદિવાસીઓ મુખ્યત્વે રાજ્યના ૮ જિલ્લાના ૩૩ તાલુકાઓમાં વસે છે. હાલ ૧૨ જિલ્લાના ૪૩ તાલુકામાં વસવાટ છે. આદિવાસી વસ્તીના ૮૦ ટકા લોકો રાજ્યના ૧૪.૩૧ ટકા વિસ્તારને આવરી લેતી પટ્ટીમાં વસે છે, જેને પૂર્વ પટ્ટી તરીકે ઓળખવામાં આવે છે, જે ઉત્તરમાં બનાસકાંઠાથી શરૂ કરીને દક્ષિણમાં ડાંગ સુધી પથરાયેલી છે. આ ઉપરાંત કચ્છ, જૂનાગઢ, સુરેન્દ્રનગર તથા અમદાવાદ અને અન્ય જિલ્લામાં તેમજ શહેરી વિસ્તારોમાં પણ નાના સમૂહોમાં રહે છે. સંખ્યાની દૃષ્ટિએ સૌથી વધુ આદિવાસીઓ પંચમહાલ જિલ્લામાં અને રાજ્યની કુલ વસ્તીના સંદર્ભમાં સૌથી વધુ આદિવાસીઓ ડાંગ જિલ્લામાં વસે છે.

ગુજરાતમાં ૨૯ અનુસૂચિત જનજાતિઓ છે, ૨૦૦૩ પછી ૨૪ અ.જ.જા છે. જેમાં મુખ્યત્વે ભીલ, હળપતિ, પટેલિયા, ઢોડિયા, ચૌધરી, કુંકણા, વારલી, રાઠવા, ધાનકા, નાયક-નાયકડાઓનો સમાવેશ થાય છે. આ ઉપરાંત કોટવાળિયા, કોલધા, કાથોડી, પઢાર અને સીદી જેવી અત્યંત પછાત જાતિઓ પણ વસે છે.

૧૯૯૧ ની વસ્તી ગણતરી પ્રમાણે ગુજરાત રાજ્યની જિલ્લાવાર કુલ વસ્તી અને અનુસૂચિત જનજાતિની વસ્તી નીચે મુજબ છે.

ગુજરાત રાજ્યની જિલ્લાવાર અનુસૂચિત જનજાતિની વસ્તી (૧૯૯૧)

ક્રમ	જિલ્લાનું નામ	કુલ વસ્તી	અનુસૂચિત જનજાતિની વસ્તી	જિલ્લાની કુલ વસતિમાં આદિવાસી વસ્તીના ટકા	રાજ્યની આદિવાસી વસ્તીના ટકા
૧.	જામનગર	૧૫૬૩૫૮૮	૭૧૫૪	૦.૪૬	૦.૧૨
૨.	રાજકોટ	૨૫૧૪૧૨૨	૪૬૯૫	૦.૧૯	૦.૦૮
૩.	સુરેન્દ્રનગર	૧૨૦૮૮૭૨	૯૪૮૧	૦.૭૮	૦.૧૫
૪.	ભાવનગર	૨૨૯૨૦૨૬	૩૩૪૬	૦.૧૫	૦.૦૫
૫.	અમરેલી	૧૨૫૨૫૮૯	૨૦૩૭	૦.૧૬	૦.૦૩
૬.	જૂનાગઢ	૨૩૯૪૮૫૯	૧૧૦૫૫	૦.૪૬	૦.૧૮
૭.	કચ્છ	૧૨૬૨૫૦૭	૮૭૭૨૩	૬.૯૫	૧.૪૨
૮.	બનાસકાંઠા	૨૧૬૨૫૭૮	૧૪૯૪૦૬	૭.૯૧	૨.૪૩
૯.	સાબરકાંઠા	૧૭૬૧૦૮૬	૩૨૪૧૯૯	૧૮.૪૧	૫.૨૬
૧૦.	મહેસાણા	૨૯૩૭૮૧૦	૧૦૯૦૭	૦.૩૭	૦.૧૮
૧૧.	ગાંધીનગર	૪૦૮૯૯૨	૫૬૦૨	૧.૩૭	૦.૦૯
૧૨.	અમદાવાદ	૪૮૦૧૮૧૨	૪૨૫૭૪	૦.૮૯	૦.૬૯
૧૩.	ખેડા	૩૪૪૦૮૯૭	૪૧૦૨૩	૧.૧૯	૦.૬૭
૧૪.	પંચમહાલ	૨૯૫૬૪૫૬	૧૩૯૫૦૫૦	૪૭.૧૯	૨૨.૬૪
૧૫.	વડોદરા	૩૦૮૯૬૧૦	૮૨૧૬૯૭	૨૬.૬૦	૧૩.૩૪
૧૬.	ભરૂચ	૧૫૪૬૧૪૫	૭૦૩૯૫૬	૪૫.૫૩	૧૧.૪૨
૧૭.	સુરત	૩૩૯૭૯૦૦	૧૨૨૫૦૮૦	૩૨.૫૬	૧૯.૮૮
૧૮.	વલસાડ	૨૧૭૩૬૭૨	૧૧૮૧૪૦૪	૫૪.૩૫	૧૯.૧૭
૧૯.	ડાંગ	૧૪૪૦૯૧	૧૩૫૩૮૬	૯૩.૯૬	૨.૨૦
	કુલ	૪૧૩૦૯૫૮૨	૬૧૬૧૭૭૫	૧૪.૯૨	૧૦૦.૦૦

★ ૧૯૯૧ સુધી ૧૯ જિલ્લા હતા, ત્યારબાદ વિભાજન થતાં ૨૫ થયા અને હવે ૨૬ જિલ્લા થયા છે. (૨૦૦૯)

આદિવાસીઓની જાતિવાર વસ્તી :

ગુજરાત રાજ્યમાં કુલ મળી વિવિધ ૨૯ જેટલી આદિવાસી જાતિઓની યાદી ભારત સરકારના મિનિસ્ટ્રી ઓફ ધી જસ્ટીસ એન્ડ કંપની અફેર્સના તા. ૨૦.૯.૧૯૭૬ ના અધિનિયમ નં. ૧૦૮ મુજબ જોવા મળે છે. આમાં કેટલાક જૂથો તો ઘણી અલ્પ માત્રામાં છે. વસ્તીની દ્રષ્ટિએ મહત્વના આદિવાસી જૂથોમાં ભીલ, હળપતિ, ગામિત, ધાનકા, ડુંગરી ગરાસિયા, ધોડિયા, ચૌધરી, રાઠવા, કુકણા, કૂનબી, નાયકા-નાયકડા, પટેલિયા, વસાવા, વારલી વગેરેનો સમાવેશ થાય છે. આ કુલ આદિવાસી જાતિઓની ૧૯૮૧ ની વસ્તી જિલ્લાવાર નીચે મુજબ છે.

- (૧) બનાસકાંઠા (૩.૦૧ ટકા) ભીલ
- (૨) સાબરકાંઠા (૧૬.૭૨ ટકા) ભીલ અને કાથોડી
- (૩) પંચમહાલ (૪૧.૭૬ ટકા) ભીલ, પટેલિયા, નાયકડા, રાઠવા
- (૪) વડોદરા (૨૫.૩૫ ટકા) રાઠવા, ભીલ
- (૫) ભરૂચ (૪૪.૫૪ ટકા) ભીલ, ચૌધરી, ગામિત
- (૬) સુરત (૪૧.૬૪ ટકા) ગામિત, ચૌધરી, ભીલ, હળપતિ, કોટવાળિયા
- (૭) વલસાડ (૫૪.૬૯ ટકા) ચૌધરી, ધોડિયા, નાયકડા, વારલી
- (૮) ડાંગ (૯૨.૩૧ ટકા) ભીલ, કુકણા, કુનબી, વારલી વગેરે.

૧૯૮૧ની વસ્તી ગણતરી મુજબ ગુજરાતમાં આદિવાસીઓની જાતિવાર વસ્તી નીચે મુજબ જોવા મળે છે.

ક્રમ	અનુસૂચિત જનજાતિનું નામ	પુરુષ	સ્ત્રી	કુલ વસ્તી	૧૯૭૪/ ૧૯૮૧	ટકા
૧.	બરડા	૪૨૬	૩૩૧	૭૫૭		૦.૦૨
૨.	બાવયા, બામયા	૧૬૪૧	૧૭૭૩	૩૪૧૪	૫૧૬૪	૦.૦૮
૩.	ભરવાડ (આલેય, ગીર અને બરડા જંગલના નેસ વિસ્તારમાં)	૨૭૦	૨૪૯	૫૧૯	૬૬૭	૦.૦૧
૪.	ભીલ, ભીલ ગરાસીયા, ઢોલી ભીલ, ડુંગરી ભીલ, ડુંગરી ગરાસીયા, મેવાસી ભીલ, રાવળ ભીલ તડવી ભાગલીયા, પવાર, વસાવા.	૧૦૨૮૯૩૬	૧૦૦૧૫૦૨	૨૦૩૦૪૩૮	૨૬૩૮૪૮૮	૪૧.૮૮
૫.	ચારણ (આલેય, બરડા અને ગીરના જંગલના નેસ વિસ્તારમાં)	૭૪૨	૬૮૪	૧૪૨૬	૮૮૧	૦.૦૩
૬.	ચૌધરી (સુરત અને વલસાડ જિલ્લો)	૧૧૦૪૭૫	૧૦૯૪૨૨	૨૧૯૮૯૭	૨૬૫૦૫૭	૪.૫૨
૭.	ચૌધરી, ચોધરા	૨૭૫૭	૨૭૦૭	૫૪૬૪	૨૬૫૦૫૭	૦.૧૧
૮.	ધાનકા, તડવી, તેતરીયા, વળવી	૯૪૧૮૫	૮૯૯૦૬	૧૮૫૦૯૧	૨૨૦૬૬૬	૩.૮૨
૯.	દોડિયા-ધોડિયા	૨૨૩૩૨૮	૨૨૫૮૦૨	૪૪૯૧૩૦	૫૧૮૬૭૧	૯.૨૬
૧૦.	દુબળા, તલાવિયા, હળપતિ	૨૩૮૫૦૨	૨૩૧૩૫૩	૪૬૯૮૫૫	૫૪૬૫૬૭	૮.૬૯
૧૧.	ગામિત, ગામટા, ગાવિત, માવચી, પડવી	૧૨૬૧૮૩	૧૨૪૬૫૪	૨૫૦૮૩૭	૩૧૦૪૭૧	૫.૧૭
૧૨.	ગોંડ, રાજગોંડ	૫૫૩	૫૦૩	૧૦૫૬	૧૩૪૧	૦.૦૨
૧૩.	કાથોડી, કાતકરી, ઢોરકાથોડી, ઢોરકાતકરી, સોનકાથોડી, સોનકાતકરી	૧૨૬૯	૧૨૭૭	૨૫૪૬	૪૭૭૩	૦.૦૫
૧૪.	કોકણા, કોકણી, કુકણા	૧૦૨૯૦૩	૧૦૦૬૦૮	૨૦૩૫૧૧	૨૫૯૨૫૩	૪.૨૦
૧૫.	કોળી (કચ્છ જિલ્લો)	૨૫૦૯૨	૨૨૭૮૪	૪૭૮૭૬	૬૨૦૦૭	૦.૯૯
૧૬.	કોળીઢોર, ટોકેર કોળી, કોલયા, કોલધા	૩૧૩૩૫	૩૦૮૯૭	૬૨૨૩૨	૮૨૬૭૯	૧.૨૮
૧૭.	કૂનબી, કણબી (સંગ જિલ્લો)	૧૭૬૪૧	૧૭૫૭૩	૩૫૨૧૪	૪૮૩૫૮	૦.૭૩
૧૮.	નાયકડા, નાયકા, ચોલીવાળા નાયકા, કાપડિયા નાયકા મોટા નાટકા, નાના નાયકા	૧૪૨૪૫૯	૧૩૭૭૭૧	૨૮૦૨૩૦	૩૪૦૦૬૯૪	૫.૭૮
૧૯.	પઢાર	૫૪૩૨	૫૧૫૫	૧૦૫૭૮	૧૫૮૯૬	૦.૨૨

૨૦.	પારાધી (કચ્છ જિલ્લો)	૨૨૩૩	૨૧૮૩	૪૪૧૬	૫૮૪૧	૦.૦૯
૨૧.	પારધી અડવીચીંચર, ફણસે પારધી (અમરેલી, ભાવનગર, જામનગર, જૂનાગઢ, કચ્છ, રાજકોટ, સુરેન્દ્રનગર જિલ્લા સિવાયના જિલ્લાઓ)	૪૨૫	૩૮૯	૮૧૪	૧૨૩૮	૦.૦૨
૨૨.	પટેલિયા	૩૫૮૯૧	૩૪૩૩૯	૭૦૨૩૦	૧૧૦૦૦૩	૧.૪૫
૨૩.	પોમલા	૪૧૦	૩૮૯	૭૯૩	૯૨૮	૦.૦૨
૨૪.	રબારી (આલેચ, બરડા અને ગીર જંગલના નેસ વિસ્તાર)	૨૫૮૨	૨૪૬૫	૫૦૪૭	૭૦૬૧	૦.૧૦
૨૫.	સઠવા	૧૫૬૫૮૧	૧૫૨૨૦૬૯	૩૦૮૬૪૦	૪૩૪૫૧૭	૬.૩૭
૨૬.	સિદ્ધી (અમરેલી, ભાવનગર, જામનગર, જૂનાગઢ, રાજકોટ, સુરેન્દ્રનગર જિલ્લાઓ)	૨૭૩૮	૨૬૯૧	૫૪૨૯	૬૩૩૬	૦.૧૧
૨૭.	વાઘરી (કચ્છ જિલ્લો)	૩૯૬૬	૩૮૪૦	૭૮૦૬	૧૩૩૫૮	૦.૧૬
૨૮.	વિટોલીયા, કોટવાળિયા, બરોડિયા	૯૦૪૦	૮૭૧૬	૧૭૭૫૯	૧૯૫૬૯	૦.૩૭
૨૯.	વારલી (વાલી)	૭૬૫૪૭	૭૬૩૩૬	૧૫૨૮૮૩	૨૦૦૦૮૦	૩.૧૦
૩૦.	અન્ય	૭૭૨૪	૬૬૬૫	૧૪૩૮૯	૩૧૫૭૯	૦.૩૦
	કુલ	૨૪૫૩૫૬૬	૨૩૯૫૦૨૦	૪૮૪૮૫૮૬	૬૧૬૧૭૭૫	૧૦૦.૦૦

પ્રાયોજનાવાર વસ્તી :-

રાજ્યમાં આવેલ સંકલિત આદિજાતિ પ્રાયોજના વિસ્તારનું ક્ષેત્રફળ ૨૯.૪૨૯ ચો.કિ.મી. જેમાં ૫,૮૪૪ ગામો/શહેરોનો સમાવેશ થાય છે. જેની કુલ વસ્તી ૭૨.૫૫ લાખ (૧૭.૫૭ ટકા) છે. તે પૈકી અનુસૂચિત જનજાતિની વસ્તી ૫૦.૮૦ લાખ (૮૨.૪૪ ટકા) છે, જે તે વિસ્તારની કુલ વસ્તીના ૭૦.૦૨ ટકા જેટલી છે. આદિવાસી વિસ્તારના ૩૩ તાલુકાઓની કુલ વસ્તી ૬૨.૦૭ લાખ છે, જે પૈકી અનુસૂચિત જનજાતિની વસ્તી ૪૫.૧૦ લાખ છે, જે ૭૨.૬૭ ટકા છે. આદિવાસી વિસ્તારના ૧૭ પોકેટ (આમોદ માડા પોકેટ સહિત) વિસ્તારમાં કુલ વસ્તી ૧૦.૦૪ લાખ છે. જે પૈકી અનુસૂચિત જનજાતિની વસ્તી ૫.૪૭ લાખની છે. જે ૫૪.૪૯ ટકા છે. આદિવાસી વિસ્તારના ૪ કલસ્ટરની કુલ વસ્તી ૦.૪૩ લાખ છે. જે પૈકી અનુસૂચિત જનજાતિની વસ્તી ૦.૨૨ લાખ છે, જે ૪૯.૯૩ ટકા છે, જ્યારે ૧૦.૮૨ લાખ વસતિ છુટાછવાયા આદિવાસીઓની છે.

પ્રાયોજના વિસ્તારની વસ્તી (૧૯૯૧)

ક્રમ	પરિયોજના/ તાલુકાનું નામ	કુલ વસ્તી	આદિજાતિ વસ્તી	આદિજાતિ વસ્તીની ટકાવારી
૧	૨	૩	૪	૫
(અ)	તાલુકાઓ			
(૧)	ખેડબ્રહ્મા પ્રાયોજના			
૧.	ખેડબ્રહ્મા	૧૬૬૧૫૧	૧૦૪૨૩૨	૬૨.૭૩
૨.	વિજયનગર	૭૩૩૯૧	૫૩૮૬૮	૭૩.૪૦
૩.	મિલોડા	૧૭૫૩૯૫	૯૩૮૫૮	૫૩.૫૧
૪.	મેઘરજ	૧૧૪૪૧૦	૪૩૪૦૭	૩૭.૯૪
	કુલ - (૧)	૫૨૯૩૪૭	૨૯૫૩૬૫	૫૫.૮૦
(૨)	દાહોદ પ્રાયોજના			
૫.	ઝાલોદ	૨૭૫૮૧૭	૨૪૨૧૬૩	૮૭.૮૦
૬.	દાહોદ	૪૦૧૩૮૯	૩૦૯૭૯૩	૭૭.૧૮
૭.	સંતરામપુર	૪૧૭૬૬૫	૩૩૦૫૯૭	૭૮.૧૫
૮.	લીમખેડા	૨૮૭૨૦૪	૧૭૮૬૦૧	૬૨.૧૯
૯.	દેવગઢ બારિયા	૩૪૦૭૭૯	૧૨૭૮૧૭	૩૭.૫૧
	કુલ - (૨)	૧૭૨૨૮૭૪	૧૧૮૮૯૬૮	૬૯.૦૧
(૩)	છોટા ઉદેપુર પ્રાયોજના			
૧૦.	છોટા ઉદેપુર	૩૦૪૨૭૫	૨૬૯૬૪૨	૮૮.૬૨
૧૧.	નસવાડી	૧૦૭૪૩૫	૯૦૮૨૫	૮૪.૫૪
૧૨.	તિલકવાડા	૫૧૪૮૩	૨૬૦૮૯	૫૦.૬૭
૧૩.	પાવી જેતપુર	૧૯૯૬૩૨	૧૬૩૧૯૩	૮૧.૭૫
	કુલ - (૩)	૬૬૨૮૨૫	૫૪૯૭૪૯	૮૨.૯૪

(୪)	ରାଜପୀପଣା ପ୍ରାୟୋଜନା			
୧୪.	ଓଡ଼ିଆପାଠା	୧୧୪୫୧୮	୧୦୯୦୪୨	୯୫.୧୪
୧୫.	ସାଗଭାରା	୭୪୫୫୧	୫୭୯୫୫	୯୧.୧୪
୧୬.	ବାଲିଆ	୧୧୫୨୫୫	୮୮୯୭୩	୭୫.୫୩
୧୭.	ନାନ୍ଦୋଡ଼	୨୦୮୭୧୪	୧୩୯୨୩୪	୫୫.୭୧
୧୮.	ଉପଶିଆ	୧୫୧୩୩୫	୯୯୫୩୫	୫୫.୭୭
	କୂଳ - (୪)	୫୫୫୪୯୩	୫୦୪୭୪୭	୭୫.୮୪
(୫)	ସୋନଗଢ଼ ପ୍ରାୟୋଜନା			
୧୯.	ଓଝୁଲ	୫୩୫୩୯	୫୨୧୯୪	୯୭.୭୩
୨୦.	ଘାଟା	୨୧୮୭୫୨	୧୯୦୦୧୭	୮୫.୮୫
୨୧.	ନିଝର	୫୪୫୫୪	୭୪୦୪୪	୭୮.୨୩
୨୨.	ସୋନଗଢ଼	୧୭୨୯୫୯	୧୪୨୫୯୪	୮୨.୫୦
୨୩.	ବାଲୋଡ଼	୭୫୯୫୫	୫୭୧୩୪	୭୪.୨୩
	କୂଳ - (୫)	୫୨୫୯୭୯	୫୨୫୦୭୩	୮୩.୯୧
(୬)	ଭାଂସବୀ ପ୍ରାୟୋଜନା			
୨୪.	ମହୁବା	୧୨୫୦୯୭	୧୦୦୪୯୧	୭୯.୫୯
୨୫.	ଭାଂସବୀ	୧୫୧୩୧୫	୧୨୪୭୫୧	୭୭.୩୩
୨୬.	ଭାଂଗରୋଳ	୧୯୫୭୦୨	୧୨୮୧୧୫	୫୫.୧୩
୨୭.	ଭାରଡ଼ୋଳୀ	୧୭୮୮୫୪	୯୧୫୦୧	୫୧.୧୫
	କୂଳ - (୬)	୫୫୨୯୭୮	୪୪୪୮୫୮	୫୭.୧୦
(୭)	ବାଂସଢ଼ା ପ୍ରାୟୋଜନା			
୨୮.	ବାଂସଢ଼ା	୧୭୩୭୫୨	୧୫୫୫୩୨	୯୦.୧୫
୨୯.	ଧରମପୁର	୩୦୪୨୦୫	୨୭୮୭୨୮	୯୪.୯୧
୩୦.	ଶିଖିଳୀ	୨୫୦୭୮୭	୧୮୩୦୨୦	୭୦.୧୮
୩୧.	ପାଠୀ	୨୭୨୨୧୯	୧୩୯୧୫୫	୫୧.୧୨
୩୨.	ଓଁମରଗାମ	୧୮୧୫୨୨	୯୭୯୨୯	୫୩.୯୨
	କୂଳ - (୭)	୧୧୯୨୫୮୫	୯୫୫୪୭୪	୭୨.୫୭

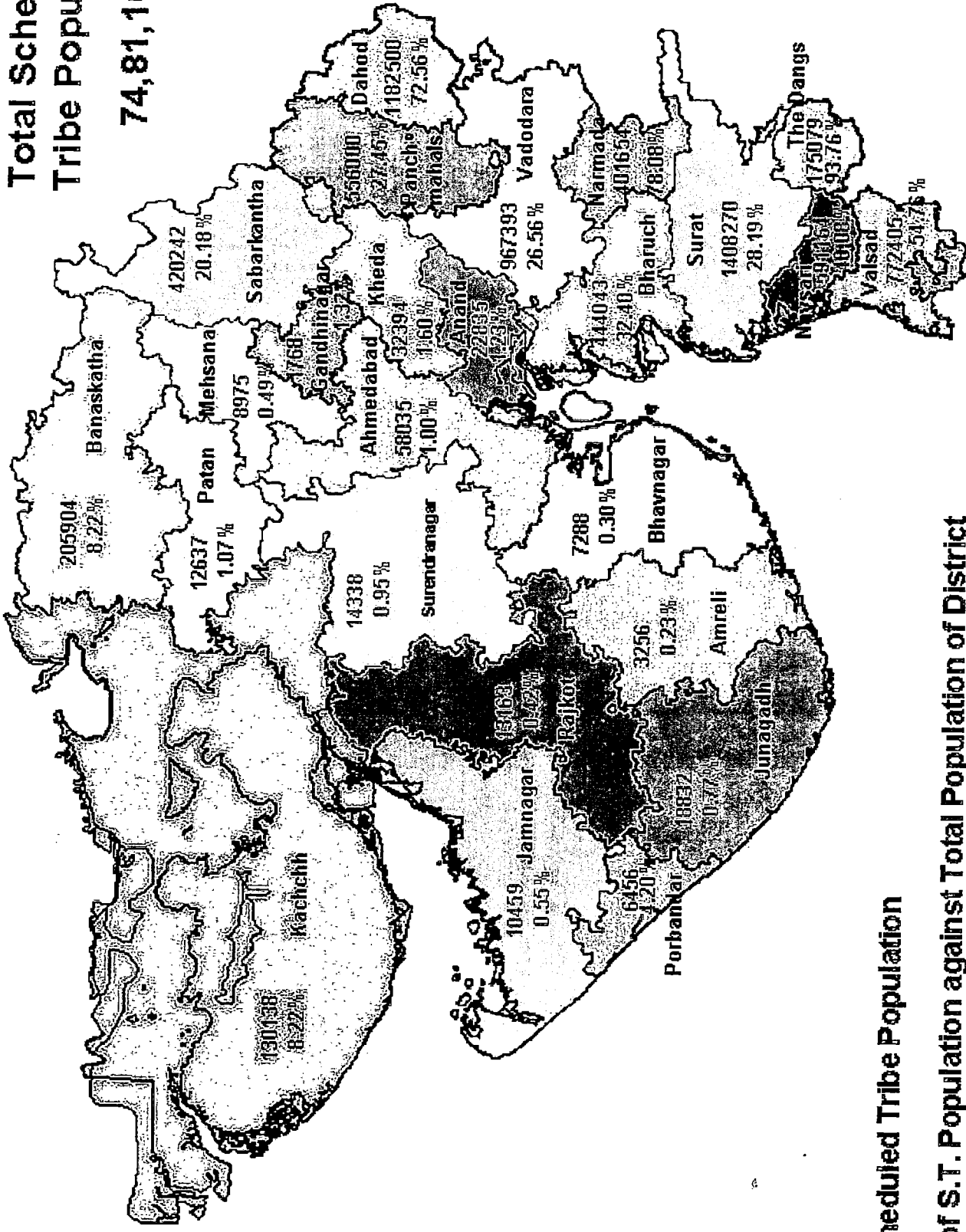

(૮)	ડાંગ પ્રાયોજના			
૩૩:	ડાંગ	૧૪૪૦૦૯૧	૧૩૫૩૮૬	૯૩.૯૬
	કુલ - (૮)	૧૪૪૦૯૧	૧૩૫૩૮૬	૯૬.૯૬
	તાલુકાઓનું કુલ	૬૨૦૭૧૭૩	૪૫૧૦૬૧૪	૭૨.૬૭
(બ)	પોકેટ્સ			
(૧)	પાલનપુર પ્રાયોજના			
૧.	અમીરગઢ (પાલનપુર)	૫૮૩૨૩	૨૬૨૮૯	૪૫.૦૭
૨.	દાંતા (દાંતા)	૭૭૦૩૩	૬૧૬૧૯	૭૯.૯૯
	કુલ (૧)	૧૩૫૩૫૬	૮૭૯૦૮	૬૪.૯૫
(૨)	દાહોદ પ્રાયોજના			
૩.	ક્યોલા (હાલોલ)	૫૬૩૩૯	૨૯૪૨૩	૫૨.૨૨
૪.	ગોવિંદી (ગોધરા)	૨૪૬૮૮	૧૩૮૪૪	૫૬.૦૯
૫.	મોરા (ગોધરા)	૨૬૬૪૩	૪૩૧૪૨	૬૪.૭૪
	કુલ (૨)	૧૪૭૬૭૦	૮૬૪૦૯	૫૮.૫૧
(૩)	છોટા ઉદેપુર પ્રાયોજના			
૬.	વડેલી (સંખેડા)	૩૩૧૪૫	૨૨૧૮૭	૬૬.૯૪
૭.	ભાટપુર (સંખેડા)	૪૨૪૨૬	૨૧૭૭૯	૫૧.૩૩
	કુલ (૩)	૭૫૫૭૧	૪૩૯૬૬	૫૮.૧૮
(૪)	રાજપીપળા પ્રાયોજના			
૮.	અંકલેશ્વર (અંકલેશ્વર)	૬૮૬૧૨	૩૦૦૧૬	૪૩.૭
૯.	ઉતરજ (હાંસોટ)	૧૦૯૪૧	૫૭૩૪	૪૯.૭૬
૧૦.	આમોદ (આમોદ) માડાપોકેટ	૧૧૯૩૫	૬૨૦૪	૫૧.૯૮
	કુલ (૪)	૯૧૪૮૮	૪૧૬૫૪	૪૫.૫૩

(૫)	માંડવી પ્રાયોજના			
૧૧.	કામરેજ (કામરેજ)	૯૪૬૯૮	૪૭૨૩૦	૪૯.૮૭
૧૨.	પલસાણા (પલસાણા)	૬૪૫૦૭	૩૪૯૪૫	૫૪.૧૭
૧૩.	ઓલપાડ (ઓલપાડ)	૪૨૭૬૧	૨૦૨૫૯	૪૭.૩૮
	કુલ (૫)	૨૦૧૯૬૬	૧૦૨૪૩૪	૫૦.૭૨
(૬)	વાંસદા પ્રાયોજના			
૧૪.	રહેજ (ગણદેવી)	૬૫૬૧૫	૩૬૧૯૫	૫૫.૧૬
૧૫.	અટગામ (વલસાડ)	૯૬૮૩૩	૫૧૬૨૯	૫૩.૩૨
૧૬.	રોણવેલ (વલસાડ)	૬૬૧૨૬	૪૦૬૫૭	૬૧.૩૮
૧૭.	સિસોદરા ગણેશ (નવસારી)	૧૨૩૬૬૬	૫૬૪૧૭	૪૫.૬૨
	કુલ (૬)	૩૫૨૨૪૦	૧૮૪૮૯૮	૫૨.૪૯
	પોકેટ વિસ્તારનું કુલ	૧૦૦૪૨૯૧	૫૪૭૨૬૯	૫૪.૫૯
(ક)	કલસ્ટર			
(૧)	ખેડબ્રહ્મા પ્રાયોજના			
૧.	ચોરીવાડ (કેસરપુર) ઈડર	૧૫૦૦૭	૫૮૫૨	૩૯.૦૦
	કુલ (૧)	૧૫૦૦૭	૫૮૫૨	૩૯.૦૦
(૨)	દાહોદ પ્રાયોજના			
૨.	કરોલી (કાલોલ)	૮૦૪૨	૪૭૩૭	૫૮.૯૦
૩.	જાંબુઘોડા (જાંબુઘોડા)	૧૨૨૪૯	૭૩૮૦	૬૦.૨૫
	કુલ (૨)	૨૦૨૯૧	૧૨૧૧૭	૫૯.૭૨
(૩)	માંડવી પ્રાયોજના			
૪.	વાંઝ (ચોર્યાસી)	૭૮૧૩	૩૫૩૫૭	૪૫.૫૩
	કુલ (૪)	૭૮૧૩	૩૫૩૫૭	૪૫.૫૩
	કલસ્ટર વિસ્તારનું કુલ	૪૩૧૧૧	૨૧૫૨૬	૪૯.૯૩
	કુલ સરવાળો અ, બ, ક	૭૨૫૪૫૭૫	૫૦૭૯૪૦૯	૭૦.૦૨

SCHEDULED TRIBE POPULATION - 2001

Total Scheduled
Tribe Population
74,81,160

■ Scheduled Tribe Population
■ % of S.T. Population against Total Population of District

રાજ્યની તાલુકાવાર આદિવાસી વસતિ - ૨૦૦૧

જિલ્લો/તાલુકાનું નામ	કુલ વસતિ			અનુસૂચિત જનજાતિની વસતિ		
	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી
ગુજરાત	૫,૦૬,૭૧,૦૧૭	૨,૬૩,૮૫,૫૭૭	૨,૪૨,૮૫,૪૪૦	૭૪,૮૧,૧૬૦	૩૭,૮૦,૧૧૭	૩૬,૯૧,૦૪૩
૧. ડાંગ/આહવા	૧,૮૬,૭૨૯	૯૩,૯૭૪	૯૨,૭૫૫	૧,૭૫,૦૭૯	૮૭,૭૬૩	૮૭,૩૧૬
૨. વલસાડ	૧૪,૧૦,૫૫૩	૭,૩૪,૭૯૯	૬,૭૫,૭૫૪	૭,૭૨,૪૦૫	૩,૮૬,૩૯૫	૩,૮૬,૦૧૦
વલસાડ તાલુકો	૩,૮૫,૧૫૬	૧,૯૮,૦૧૬	૧,૮૭,૧૪૦	૧,૪૨,૬૨૬	૬૨,૦૧૫	૭૦,૬૧૧
ધરમપુર	૧,૮૦,૩૮૬	૯૦,૮૯૧	૯૯,૪૯૫	૧,૬૫,૬૬૨	૮૩,૦૭૪	૭૨,૫૮૮
પારડી	૪,૦૫,૯૦૨	૨,૨૨,૨૪૨	૧,૮૩,૬૬૦	૧,૫૮,૮૭૬	૭૯,૮૦૦	૭૮,૯૮૬
કપરાડા	૨,૦૨,૮૬૨	૧,૦૨,૦૦૧	૧,૦૦,૮૬૧	૧,૮૯,૯૩૯	૯૫,૩૧૫	૯૪,૬૨૪
ઉમરગામ	૨,૩૬,૨૪૭	૧,૨૧,૬૪૯	૧,૧૪,૫૯૮	૧,૧૫,૩૯૨	૫૬,૧૯૧	૫૯,૨૦૧
૩. નવસારી	૧૨,૨૯,૪૬૩	૬,૨૮,૯૮૮	૬,૦૦,૪૭૫	૫,૯૧,૧૬૪	૨,૯૭,૧૦૩	૨,૯૪,૦૬૧
નવસારી તાલુકો	૨,૭૪,૮૬૭	૧,૪૨,૩૩૧	૧,૩૨,૫૩૬	૮૯,૩૩૨	૪૪,૭૭૧	૪૪,૫૬૧
જલાલપોર	૨,૨૦,૦૦૩	૧,૧૪,૧૬૯	૧,૦૫,૮૩૪	૪૧,૭૪૪	૨૧,૨૫૭	૨૦,૪૮૭
ગણદેવી	૨,૪૦,૨૯૧	૧,૨૨,૬૭૦	૧,૧૭,૬૨૧	૭૩,૦૨૮	૩૬,૭૨૦	૩૬,૩૦૮
ચીખલી	૨,૯૩,૦૧૪	૧,૪૮,૭૨૯	૧,૪૪,૨૮૫	૨,૦૫,૨૭૫	૧,૦૩,૪૭૪	૧,૦૧,૮૦૧
વાંસદા	૨,૦૧,૨૮૮	૧,૦૧,૦૮૯	૧,૦૦,૧૯૯	૧,૮૧,૭૮૫	૯૦,૮૮૧	૯૦,૯૦૪

રાજ્યની તાલુકાવાર આદિવાસી વસતિ - ૨૦૦૧

જિલ્લો/તાલુકાનું નામ	કુલ વસતિ			અનુસૂચિત જનજાતિની વસતિ		
	પુરુષ	સ્ત્રી	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી	
૪. સુરત	૪૯,૯૫,૧૭૪	૨૭,૨૨,૫૩૯	૨૨,૭૨,૬૩૫	૧૪,૦૮,૨૭૦	૭,૦૮,૦૨૨	૭,૦૦,૨૪૮
ઓલપાડ	૧,૮૫,૮૪૪	૯૭,૮૯૧	૮૭,૮૫૩	૪૭,૨૭૬	૨૩,૮૫૩	૨૩,૩૨૩
માંગરોલ	૧,૭૧,૫૨૪	૮૮,૨૯૩	૮૩,૨૩૧	૯૦,૩૭૦	૪૫,૮૩૭	૪૪,૫૩૩
ઉમરપાડા	૬૮,૨૮૮	૩૪,૨૮૫	૩૪,૦૦૩	૬૫,૮૬૭	૩૩,૦૦૨	૩૨,૮૬૫
નીઝર	૧,૦૫,૩૮૫	૫૨,૦૯૮	૫૩,૨૮૭	૮૩,૮૪૩	૪૧,૦૩૫	૪૨,૮૦૮
ઉન્ધલા	૭૩,૦૪૨	૩૬,૨૧૫	૩૬,૮૨૭	૭૧,૦૮૪	૩૫,૧૬૭	૩૫,૮૧૭
સોનગઢ	૨,૦૪,૨૭૦	૧,૦૨,૯૩૫	૧,૦૧,૩૩૫	૧,૭૦,૪૬૪	૮૪,૮૨૨	૮૫,૫૪૨
માંડવી	૧,૮૫,૮૧૧	૯૩,૭૪૩	૯૨,૧૬૮	૧,૪૦,૮૦૦	૭૦,૩૩૬	૭૦,૪૬૪
કામરેજ	૧,૭૨,૨૯૫	૮૯,૩૬૦	૮૨,૯૩૫	૬૪,૫૬૩	૩૨,૮૨૫	૩૧,૬૩૮
સુરત સીટી	૨૪,૩૩,૮૩૫	૧૩,૭૨,૪૧૫	૧૦,૬૧૪૨૦	૮૬,૪૦૦	૪૫,૮૯૫	૪૦,૪૦૫
ચોયાસી	૫,૮૫,૭૩૩	૩,૪૦,૦૨૦	૨,૪૫,૭૧૩	૫૪,૮૮૧	૨૪,૦૭૪	૨૬,૮૦૭
પલસાણા	૧,૧૮,૮૮૭	૬૬,૨૮૩	૫૨,૬૦૪	૪૫,૧૩૧	૨૨,૮૯૦	૨૨,૧૪૧
બારડોલી	૨,૧૦,૭૮૯	૧,૦૭,૨૨૭	૧,૦૩,૫૬૨	૯૯,૨૧૩	૪૯,૫૯૮	૪૯,૬૧૫
વ્યારા	૨,૪૯,૮૧૦	૧,૨૫,૦૮૬	૧,૨૪,૭૨૪	૨,૧૧,૬૧૧	૧,૦૫,૦૭૮	૧,૦૬,૫૩૩

રાજ્યની તાલુકાવાર આદિવાસી વસતિ - ૨૦૦૧

જિલ્લો/તાલુકાનું નામ	કુલ વસતિ			અનુસૂચિત જનજાતિની વસતિ		
	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી
વાલોડ	૮૭,૧૨૭	૪૪,૧૩૩	૪૨,૯૯૪	૬૪,૧૧૨	૩૨,૨૧૧	૩૧,૯૦૧
મહુવા	૧,૪૨,૪૩૪	૭૨,૫૫૫	૬૯,૮૭૯	૧,૧૨,૬૫૫	૫૬,૮૯૯	૫૫,૭૫૬
પ. ભરૂચ	૧૩,૭૦,૬૫૬	૮,૧૩,૬૭૬	૬,૫૬,૯૮૦	૪,૪૪,૦૪૩	૨,૨૮,૦૧૭	૨,૧૬,૦૨૬
જંબુસર	૧,૭૬,૫૫૯	૯૧,૬૮૭	૮૪,૯૭૨	૧૭,૮૩૮	૯,૩૯૧	૮,૪૪૭
આમોદ	૯૨,૯૨૧	૪૮,૧૨૬	૪૪,૭૯૫	૨૭,૩૩૯	૧૪,૨૧૮	૧૩,૧૨૧
વાગરા	૮૨,૬૪૭	૪૩,૧૯૮	૩૯,૪૪૯	૨૧,૨૭૬	૧૧,૦૧૧	૧૦,૨૬૫
ભરૂચ	૩,૮૩,૭૪૬	૧,૯૮,૧૨૪	૧,૮૫,૬૨૨	૭૧,૭૮૧	૩૭,૦૩૭	૩૪,૭૪૪
ઝગડીયા	૧,૭૨,૫૫૩	૮૯,૦૬૪	૮૩,૪૮૯	૧,૧૫,૪૫૮	૫૯,૨૭૮	૫૬,૧૮૦
અંકલેશ્વર	૨,૬૨,૮૬૧	૧,૪૦,૫૭૬	૧,૨૨,૨૮૫	૬૯,૮૬૯	૩૫,૯૧૮	૩૩,૯૫૧
ધાંસોટ	૬૮,૭૮૨	૩૬,૨૫૫	૩૨,૫૨૭	૨૪,૩૦૩	૧૨,૪૭૨	૧૧,૮૩૧
વાલીયા	૧,૩૦,૫૮૭	૬૬,૬૪૬	૬૩,૯૪૧	૯૬,૧૭૯	૪૮,૬૯૨	૪૭,૪૮૭
દ. નર્મદા	૫,૧૪,૪૦૪	૨,૬૩,૯૮૬	૨,૫૦,૪૧૮	૪,૦૧,૬૫૪	૨,૦૪,૩૪૪	૧,૯૭,૩૧૦
તીલકવાડા	૫૬,૦૫૯	૨૯,૨૬૩	૨૬,૭૯૬	૨૯,૬૭૮	૧૫,૪૪૭	૧૪,૨૩૧
નાંદોદ	૨,૩૧,૧૩૮	૧,૨૦,૫૬૭	૧,૧૦,૫૭૧	૧,૫૯,૪૪૩	૮૨,૩૩૧	૭૭,૧૧૨
ડેડીયાપાડા	૧,૪૩,૫૭૪	૭૨,૯૨૦	૭૦,૬૫૪	૧,૩૭,૫૫૩	૬૯,૭૬૯	૬૭,૭૮૪
સાગબારા	૮૩,૬૩૩	૪૧,૨૩૬	૪૨,૩૯૭	૭૪,૯૮૦	૩૬,૭૯૭	૩૮,૧૮૩

રાજ્યની તાલુકાવાર આદિવાસી વસતિ - ૨૦૦૧

જિલ્લો/તાલુકાનું નામ	કુલ વસતિ			અનુસૂચિત જનજાતિની વસતિ		
	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી
૭. વડોદરા	૩૬,૪૧,૮૦૨	૧૮,૯૭,૩૬૮	૧૭,૪૪,૪૩૪	૮,૬૭,૩૯૩	૪,૯૬,૦૫૮	૪,૭૧,૩૩૫
સાવલી	૨,૩૭,૯૨૯	૧,૨૫,૨૯૨	૧,૧૨,૬૩૭	૧૭,૦૬૫	૮,૯૯૬	૮,૦૬૯
વડોદરા તાલુકા	૧૭,૦૫,૯૯૯	૮,૯૪,૭૮૦	૮,૧૧,૨૦૯	૮૦,૩૯૩	૪૨,૪૮૭	૩૭,૯૦૬
વાઘોડીયા	૧,૩૩,૨૪૦	૬૯,૧૨૫	૬૪,૧૧૫	૩૮,૩૪૧	૧૯,૮૬૫	૧૮,૪૭૬
જેતપુર-પાલી	૨,૨૫,૮૯૪	૧,૧૬,૧૫૮	૧,૦૯,૭૩૬	૧,૭૫,૧૮૩	૮૯,૮૧૦	૮૫,૩૭૩
છોટાઉદેપુર	૨,૦૨,૬૯૭	૧,૦૨,૨૦૯	૧,૦૦,૪૮૮	૧,૭૫,૪૮૦	૮૮,૨૦૫	૮૭,૨૭૫
કવાંટ	૧,૭૦,૫૨૪	૮૬,૩૩૫	૮૪,૧૮૯	૧,૫૭,૭૩૮	૭૯,૬૪૨	૭૮,૦૯૬
નસવાડી	૧,૨૪,૮૨૮	૬૩,૭૮૩	૬૧,૦૪૫	૧,૦૭,૫૪૭	૫૪,૭૨૭	૫૨,૮૨૦
સાંમેશ	૧,૮૫,૮૫૬	૯૬,૬૮૮	૯૯,૧૬૮	૮૩,૨૭૬	૪૩,૨૪૯	૪૦,૦૨૭
ડભોઈ	૧,૮૩,૦૨૯	૯૫,૪૨૧	૯૭,૬૦૮	૫૮,૨૧૩	૩૦,૩૪૨	૨૭,૮૭૧
પાદરા	૨,૪૦,૨૩૬	૧,૨૬,૪૯૪	૧,૧૩,૭૪૨	૭,૯૨૨	૪,૧૯૫	૩,૭૨૭
કરજણ	૧,૬૨,૪૮૬	૮૫,૦૪૪	૭૭,૪૪૨	૪૧,૨૧૫	૨૧,૪૫૭	૧૯,૭૫૮
શિનોર	૬૯,૦૯૪	૩૬,૦૩૯	૩૩,૦૫૫	૨૫,૦૨૦	૧૩,૦૮૩	૧૧,૯૩૭

રાજ્યની તાલુકાવાર આદિવાસી વસતિ - ૨૦૦૧

જિલ્લો/તાલુકાનું નામ	કુલ વસતિ			અનુસૂચિત જનજાતિની વસતિ		
	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી
૮. દાહોદ	૧૬,૩૬,૪૩૩	૮,૨૪,૨૦૮	૮,૧૨,૨૨૫	૧૧,૮૨,૫૦૮	૫,૮૩,૭૬૬	૫,૯૮,૭૪૩
ફતેપુરા	૧,૮૫,૪૧૮	૮૩,૦૫૦	૮૨,૩૬૮	૧,૭૦,૮૮૨	૮૫,૬૨૪	૮૫,૩૫૮
આલોદ	૩,૬૦,૫૫૩	૧,૮૨,૦૬૭	૧,૭૮,૪૮૬	૩,૧૮,૪૪૩	૧,૬૦,૮૮૩	૧,૫૮,૪૬૦
લીમખેડા	૨,૩૮,૩૫૭	૧,૧૮,૮૮૨	૧,૧૯,૪૬૫	૧,૪૬,૭૬૪	૭૩,૩૭૮	૭૩,૩૮૫
દાહોદ	૩,૬૮,૪૮૪	૧,૮૬,૧૫૮	૧,૮૨,૩૨૬	૨,૭૩,૪૬૮	૧,૩૭,૦૦૧	૧,૩૬,૪૬૮
ગરબાડા	૧,૪૨,૪૪૮	૭૧,૬૮૫	૭૦,૭૬૩	૧,૩૪,૩૭૮	૬૭,૪૩૮	૬૬,૯૩૮
દેવગઢબારિયા	૨,૦૮,૧૮૮	૧,૦૪,૬૭૨	૧,૦૩,૫૨૬	૪૮,૧૮૫	૨૪,૩૪૮	૨૩,૮૩૭
ધાનપુર	૧,૩૧,૮૭૪	૬૬,૬૮૪	૬૫,૨૮૦	૮૮,૨૮૮	૪૪,૮૮૨	૪૪,૨૮૬
પંચમહાલ	૨૦,૨૫,૨૭૭	૧૦,૪૪,૮૩૭	૮,૮૦,૩૪૦	૫,૫૬,૦૦૦	૨,૮૪,૩૩૪	૨,૭૧,૬૬૬
ખાનપુર	૮૫,૦૪૭	૪૩,૭૦૮	૪૧,૩૩૮	૮,૩૧૩	૪,૩૨૧	૩,૯૯૨
કડાણા	૧,૧૦,૩૮૮	૫૬,૬૪૩	૫૩,૭૪૬	૮૦,૮૧૦	૪૧,૪૦૮	૩૯,૪૦૨
સંતરામપુર	૨,૧૮,૦૪૧	૧,૧૧,૮૮૩	૧,૦૭,૧૫૮	૧,૫૭,૮૫૨	૮૦,૨૮૪	૭૭,૫૫૮
લુણાવાડા	૨,૨૮,૭૮૮	૧,૧૮,૮૭૬	૧,૧૦,૮૨૨	૧૨,૧૦૮	૬,૧૭૩	૫,૯૩૫
શહેરા	૨,૩૧,૩૨૫	૧,૧૮,૦૭૭	૧,૧૨,૨૪૮	૩૬,૩૫૮	૧૮,૫૫૩	૧૭,૮૦૫
મોરવા (સડક)	૧,૫૨,૭૫૧	૭૭,૭૧૦	૭૫,૦૪૧	૫૫,૪૪૫	૨૮,૧૫૩	૨૭,૨૮૨

રાજ્યની તાલુકાવાર આદિવાસી વસતિ - ૨૦૦૧

જિલ્લો/તાલુકાનું નામ	કુલ વસતિ			અનુસૂચિત જનજાતિની વસતિ		
	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી
ગોધરા	૩,૮૩,૬૬૩	૨,૦૩,૬૧૧	૧,૮૦,૦૫૨	૪૭,૭૬૦	૨૪,૩૧૫	૨૩,૪૪૫
કલોલ	૧,૮૧,૮૮૫	૧,૦૦,૧૮૨	૮૧,૮૦૩	૧૮,૭૭૨	૮,૬૫૮	૮,૧૧૪
ઘોઘંબા	૧,૭૮,૬૫૮	૮૨,૬૮૨	૮૬,૯૭૭	૭૨,૧૨૩	૩૭,૧૮૧	૩૪,૯૩૨
હાલોલ	૧,૮૫,૩૦૦	૧,૦૨,૦૨૮	૮૩,૨૭૧	૫૪,૬૮૦	૨૮,૨૬૩	૨૬,૪૧૭
જંબુઘોડા	૩૬,૩૧૮	૧૮,૫૩૫	૧૭,૭૮૪	૧૧,૭૭૮	૬,૦૦૫	૫,૭૭૪
૧૦. જૂનાગઢ	૨૪,૪૮,૧૭૩	૧૨,૫૨,૩૫૦	૧૧,૯૫,૮૨૩	૧૮,૮૩૨	૮,૭૬૬	૮,૦૬૬
માણાવદર	૧,૨૭,૫૧૬	૬૫,૬૦૬	૬૧,૯૧૦	૪૭૫	૨૫૨	૨૨૩
વંથલી	૮૭,૩૨૫	૫૦,૬૩૫	૪૬,૬૮૦	૧૩૭	૮૬	૫૧
જૂનાગઢ તાલુકા	૩,૮૦,૮૭૨	૧,૮૭,૦૬૮	૧,૮૩,૮૦૪	૩,૧૪૩	૧,૬૪૫	૧,૪૯૮
ભેસાણ	૭૩,૭૩૭	૩૬,૮૧૪	૩૬,૮૨૩	૫૪૮	૨૬૮	૨૮૦
વીસાવદર	૧,૩૨,૮૫૩	૬૬,૫૮૮	૬૬,૨૬૫	૭૭૭	૪૦૩	૩૭૪
મુંદરદા	૬૬,૦૬૮	૩૩,૮૮૧	૩૨,૧૭૭	૪૨૪	૨૧૫	૨૦૮
કેશોદ	૧,૭૬,૦૮૮	૮૦,૮૩૬	૮૫,૧૬૩	૧,૧૭૧	૫૮૦	૫૯૧
માંગરોળ	૧,૮૮,૦૫૩	૮૬,૮૩૫	૮૨,૧૧૮	૮૩૫	૪૪૮	૩૮૭

રાજ્યની તાલુકાવાર આદિવાસી વસતિ - ૨૦૦૧

જિલ્લો/તાલુકાનું નામ	કુલ વસતિ			અનુસૂચિત જનજાતિની વસતિ		
	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી
માળીયા	૧,૪૪,૮૭૫	૭૪,૬૦૨	૭૦,૩૭૩	૮૪૨	૪૩૦	૪૧૨
તલાલા	૧,૨૭,૭૮૪	૬૫,૮૩૩	૬૧,૮૬૧	૬,૭૧૫	૩,૪૬૦	૩,૨૫૫
પાટણ-વેરાવલ	૨,૮૦,૪૮૫	૧,૪૩,૨૦૨	૧,૩૭,૨૮૩	૧,૭૫૧	૮૦૪	૮૪૭
સુત્રાપાડા	૧,૨૨,૪૦૬	૬૨,૪૩૫	૫૮,૮૭૧	૧૧૮	૬૮	૫૦
કોડીનાર	૧,૮૮,૧૮૧	૧,૦૦,૪૦૨	૯૭,૭૭૮	૭૮૩	૪૦૭	૩૮૬
ઉના	૩,૩૦,૮૦૮	૧,૬૭,૩૦૩	૧,૬૩,૫૦૬	૧,૧૦૨	૫૮૮	૫૧૩
૧૧. સાબરકાંઠા	૨૦,૮૨,૫૩૧	૧૦,૬૮,૫૫૪	૧૦,૧૨,૯૭૭	૪,૨૦,૨૪૨	૨,૧૦,૮૬૦	૨,૦૯,૩૮૨
ખેડબ્રહ્મા	૨,૨૩,૫૦૨	૧,૧૩,૭૪૩	૧,૦૯,૭૫૮	૧,૫૩,૭૦૪	૭૭,૮૪૬	૭૫,૮૫૮
વિજયનગર	૮૦,૭૬૬	૪૫,૦૬૪	૪૫,૭૦૨	૬૮,૫૪૫	૩૩,૭૦૬	૩૪,૮૩૮
વડાલી	૮૨,૨૨૫	૪૨,૩૦૮	૩૮,૯૧૭	૨,૨૮૮	૧,૨૩૫	૧,૦૫૩
ઈડર	૨,૩૫,૮૮૩	૧,૨૦,૮૦૮	૧,૧૫,૦૮૪	૧૧,૩૪૧	૫,૮૬૭	૫,૪૭૪
ભીલોડા	૨,૦૬,૧૬૮	૧,૦૩,૮૨૮	૧,૦૨,૩૩૮	૧,૧૪,૦૦૭	૫૬,૫૩૪	૫૭,૪૭૩
મેઘરજ	૧,૪૧,૮૫૩	૭૨,૨૨૭	૬૮,૬૨૬	૫૧,૬૧૨	૨૫,૭૭૮	૨૫,૮૩૩
હિમતનગર	૨,૫૬,૭૬૨	૧,૩૩,૩૪૫	૧,૨૩,૪૧૭	૪,૨૦૦	૨,૨૬૩	૧,૯૩૭

રાજ્યની તાલુકાવાર આદિવાસી વસતિ - ૨૦૦૧

જિલ્લો/તાલુકાનું નામ	કુલ વસતિ			અનુસૂચિત જનજાતિની વસતિ		
	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી
મોંતીજ	૧,૪૬,૪૫૦	૭૬,૬૮૫	૬૮,૭૬૫	૮૫૨	૫૫૫	૨૯૭
તલોદ	૧,૩૮,૦૩૬	૭૧,૪૧૮	૬૬,૬૧૭	૮૭૬	૪૮૦	૩૯૬
મોડાસા	૧,૮૧,૮૮૬	૮૮,૬૭૮	૮૩,૩૧૮	૫,૮૮૦	૩,૦૨૬	૨,૮૬૪
ધનસુરા	૮૬,૩૮૮	૫૦,૩૧૦	૪૬,૦૭૮	૧,૫૦૩	૭૮૫	૭૦૮
માલપુર	૮૬,૦૬૩	૪૪,૫૮૬	૪૧,૪૭૭	૨,૮૮૧	૧,૫૩૪	૧,૪૪૭
બાયડ	૧,૮૬,૩૨૮	૮૬,૪૫૧	૮૮,૮૭૭	૨,૩૪૩	૧,૨૩૦	૧,૧૧૩
૧.૨. બનાસકાંઠા	૨૫,૦૪,૨૪૪	૧૨,૮૭,૪૦૪	૧૨,૦૬,૮૪૦	૨,૦૫,૮૦૪	૧,૦૫,૮૧૮	૧,૦૦,૦૮૬
વાવ	૧,૮૩,૨૬૦	૧,૦૦,૧૦૧	૮૩,૧૫૮	૧,૩૬૦	૭૧૪	૬૪૬
શરાદ	૨,૫૩,૧૧૧	૧,૩૧,૩૩૩	૧,૨૧,૭૭૮	૬,૦૨૮	૩,૧૭૨	૨,૮૫૬
ધાનેરા	૧,૮૧,૧૭૪	૮૪,૨૮૦	૮૬,૮૮૪	૧૪,૬૭૪	૭,૬૮૮	૬,૯૮૫
દાંતીવાડા	૮૭,૫૦૦	૪૫,૬૮૨	૪૧,૮૧૮	૩,૮૬૩	૨,૧૦૬	૧,૮૫૭
અમીરગઢ	૧,૦૧,૧૩૩	૫૨,૧૪૮	૪૮,૮૮૫	૫૩,૮૦૮	૨૭,૨૮૪	૨૬,૫૨૪
દાંતા	૧,૭૩,૩૬૬	૮૮,૪૪૮	૮૩,૮૧૭	૮૧,૪૬૮	૪૬,૬૫૬	૪૪,૮૧૨
વડગામ	૨,૦૫,૮૮૨	૧,૦૪,૮૬૭	૧,૦૧,૦૨૫	૪,૮૨૮	૨,૫૪૬	૨,૩૮૨

રાજ્યની તાલુકાવાર આદિવાસી વસતિ - ૨૦૦૧

જિલ્લો/તાલુકાનું નામ	કુલ વસતિ		અનુસૂચિત જનજાતિની વસતિ			
	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી
પાલનપુર	૩,૮૦,૭૦૭	૧,૮૬,૮૫૬	૧,૮૩,૭૫૧	૧૪,૫૧૦	૭,૬૮૨	૬,૮૨૮
ડીસા	૪,૫૮,૩૦૩	૨,૩૮,૩૮૦	૨,૧૯,૨૮૩	૧૧,૫૮૮	૬,૦૮૧	૫,૪૮૮
દીઓદર	૧,૪૬,૩૮૩	૭૫,૮૪૫	૭૦,૪૪૮	૨,૮૨૬	૧,૫૨૭	૧,૩૮૮
ભાભર	૮૭,૫૮૨	૫૦,૮૪૫	૪૬,૭૩૭	૧૨૨	૬૭	૫૫
કાંકરેજ	૨,૨૫,૭૨૩	૧,૧૭,૩૦૮	૧,૦૮,૪૧૫	૫૨૮	૨૮૪	૨૪૪
૧૩. કચ્છ જિલ્લો	૧૫,૮૩,૨૨૫	૮,૧૫,૧૫૨	૭,૬૮,૦૭૩	૧,૩૦,૧૩૮	૬૭,૮૬૮	૬૨,૨૭૦
લાખપત	૫૦,૧૨૦	૨૫,૮૮૬	૨૪,૧૨૪	૨,૧૬૨	૧,૧૧૩	૧,૦૪૮
રાપર	૧,૮૮,૦૦૦	૧,૦૨,૬૭૪	૯૫,૩૨૬	૪૧,૮૩૫	૨૧,૮૨૭	૨૦,૦૦૮
ભચાઉ	૧,૪૭,૮૮૧	૭૬,૫૬૬	૭૧,૩૨૫	૨૭,૫૩૫	૧૪,૩૧૭	૧૩,૨૧૮
અંજાર	૧,૬૦,૨૮૨	૮૨,૫૮૩	૭૭,૭૦૮	૧૦,૦૨૩	૫,૨૪૧	૪,૭૮૨
ભુજ	૩,૪૫,૦૧૩	૧,૭૭,૨૩૨	૧,૬૭,૭૮૧	૧૪,૮૩૩	૭,૮૬૬	૭,૦૬૭
નખત્રાણા	૧,૨૮,૨૪૮	૬૫,૬૭૩	૬૩,૫૭૬	૬,૬૮૬	૩,૫૦૩	૩,૧૮૩
અબડાસા	૮૭,૫૦૮	૪૮,૭૪૦	૪૭,૭૬૮	૫,૫૩૮	૨,૮૫૦	૨,૬૮૮
માંડવી	૧,૭૦,૫૭૩	૮૫,૮૧૩	૮૪,૭૬૦	૮,૮૭૦	૪,૫૮૩	૪,૩૭૭
મુદ્રા	૮૩,૦૧૦	૪૨,૩૧૧	૪૦,૬૮૮	૪,૪૪૮	૨,૨૭૫	૨,૧૭૪
ગાંધીધામ	૨,૦૧,૫૬૮	૧,૦૬,૫૬૪	૯૫,૦૦૫	૭,૮૮૭	૪,૧૮૩	૩,૭૧૪

રાજ્યની તાલુકાવાર આદિવાસી વસતિ - ૨૦૦૧

જિલ્લો/તાલુકાનું નામ	કુલ વસતિ			અનુસૂચિત જનજાતિની વસતિ		
	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી
૧૪. ખેડા	૨૦,૨૪,૨૧૬	૧૦,૫૨,૮૨૩	૯,૭૧,૩૯૩	૩૨,૩૯૪	૧૬,૯૪૨	૧૫,૪૫૨
કપડવંજ	૨,૨૯,૬૮૧	૧,૧૯,૧૩૮	૧,૧૦,૫૪૩	૩,૮૨૪	૧,૯૨૦	૧,૯૦૪
વિરપુર	૮૭,૦૮૧	૪૫,૧૧૭	૪૧,૯૭૪	૬૦૫	૩૧૯	૨૮૬
બાલાશિનોર	૧,૩૦,૧૯૬	૬૭,૨૫૩	૬૨,૯૪૩	૨,૬૮૯	૧,૩૮૯	૧,૩૦૦
કઠલાલ	૧,૮૧,૫૧૧	૯૩,૭૧૮	૮૭,૭૯૩	૮૫૨	૪૪૪	૪૦૮
મહેમદાવાદ	૨,૧૯,૮૮૨	૧,૧૩,૭૮૭	૧,૦૬,૦૯૫	૧,૮૮૫	૯૯૮	૮૮૭
ખેડા તાલુકા	૧,૧૮,૪૨૦	૬૧,૮૨૩	૫૬,૫૯૭	૬,૪૧૩	૩,૪૩૪	૨,૯૭૯
માતર	૧,૪૭,૨૦૧	૭૬,૯૧૨	૭૦,૨૮૯	૧,૬૫૭	૮૬૦	૭૯૭
નડીયાદ	૪,૮૮,૬૨૮	૨,૫૪,૯૪૧	૨,૩૩,૬૮૭	૫,૫૭૯	૨,૯૩૯	૨,૬૪૦
મહુધા	૧,૧૪,૭૧૬	૫૯,૬૩૭	૫૫,૦૭૯	૮૯૨	૪૬૬	૪૨૬
ઠાસરા	૩,૦૬,૮૯૦	૧,૬૦,૪૯૭	૧,૪૬,૩૯૩	૭,૯૮૮	૪,૧૭૩	૩,૮૨૫

રાજ્યની તાલુકાવાર આદિવાસી વસતિ - ૨૦૦૧

જિલ્લો/તાલુકાનું નામ	કુલ વસતિ			અનુસૂચિત જનજાતિની વસતિ		
	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી
૧૫. આણંદ	૧૮,૫૬,૮૭૨	૯,૭૨,૦૦૦	૮,૮૪,૮૭૨	૨૨,૮૩૫	૧૨,૦૧૮	૧૦,૮૧૬
તારાપુર	૭૫,૮૫૦	૩૯,૪૫૦	૩૬,૪૦૦	૪૫૧	૨૬૨	૧૮૯
સોજીત્રા	૯૬,૧૩૮	૫૦,૪૭૫	૪૫,૬૬૩	૪૩૭	૨૪૧	૧૮૬
ઉમરેઠ	૧,૬૨,૪૨૮	૮૪,૭૧૪	૭૭,૭૧૪	૧,૭૦૦	૮૭૮	૮૨૨
આણંદ તાલુકા	૫,૧૩,૮૦૦	૨,૬૯,૯૭૧	૨,૪૩,૯૨૯	૧૨,૭૩૩	૬,૭૧૨	૬,૦૨૧
પેટલાદ	૨,૬૫,૪૫૫	૧,૩૮,૯૨૪	૧,૨૬,૫૩૧	૨,૫૮૩	૧,૩૫૧	૧,૨૩૨
ખંભાત	૨,૬૧,૦૧૨	૧,૩૫,૭૪૭	૧,૨૫,૨૬૫	૧,૭૩૬	૮૯૫	૮૪૧
બોરસદ	૩,૪૭,૪૦૯	૧,૮૧,૯૬૧	૧,૬૫,૪૪૮	૨,૩૧૫	૧,૨૨૬	૧,૦૮૯
આંકલાવ	૧,૩૪,૬૮૦	૭૦,૭૫૮	૬૩,૯૨૨	૮૮૦	૪૫૪	૪૨૬
૧૬. ભાવનગર	૨૪,૬૯,૬૩૦	૧૨,૭૪,૯૨૦	૧૧,૯૪,૭૧૦	૭,૨૯૮	૩,૯૦૯	૩,૩૮૯
બોટાદ	૨,૨૮,૪૯૧	૧,૧૮,૩૩૨	૧,૧૦,૧૫૯	૫૨૩	૨૮૨	૨૪૧
વલ્લભીપુર	૭૪,૮૬૮	૩૮,૪૪૪	૩૬,૪૨૪	૩૯	૧૯	૨૦
ગઢડા	૧,૭૫,૬૪૭	૮૯,૮૨૮	૮૫,૮૧૯	૨૭૫	૧૪૧	૧૩૪
ઉમરાળા	૮૮,૯૯૫	૪૫,૯૫૨	૪૩,૦૪૩	૧૫૬	૮૪	૭૨

રાજ્યની તાલુકાવાર આદિવાસી વસતિ - ૨૦૦૧

જિલ્લો/તાલુકાનું નામ	કુલ વસતિ			અનુસૂચિત જનજાતિની વસતિ		
	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી
ભાવનગર તાલુકા	૬,૬૨,૬૮૦	૩,૪૫,૪૮૭	૩,૧૭,૧૯૩	૪,૦૨૮	૨,૧૫૯	૧,૮૬૯
ઘોઘા	૮૫,૬૨૪	૪૩,૯૮૮	૪૧,૬૩૬	૧૩૫	૬૬	૬૯
શિહોર	૧,૯૨,૭૩૯	૧,૦૦,૦૮૦	૯૨,૬૫૯	૫૧૯	૩૦૩	૨૧૬
ગારીયાધાર	૧,૧૫,૪૫૩	૫૮,૪૯૭	૫૬,૯૫૬	૨૬૦	૧૪૦	૧૨૦
પાલીતાણા	૧,૯૯,૩૩૮	૧,૦૧,૭૦૫	૯૭,૬૩૩	૪૭૮	૨૪૫	૨૩૩
તળાજા	૨,૬૯,૯૮૬	૧,૪૨,૪૦૫	૧,૨૭,૫૮૧	૩૬૨	૧૯૯	૧૬૩
મહુવા	૩,૭૫,૮૦૯	૧,૯૦,૨૦૨	૧,૮૫,૬૦૭	૫૨૩	૨૭૧	૨૫૨
૧૭. અમરેલી	૧૩,૯૩,૯૧૮	૭,૦૧,૫૯૩	૬,૯૨,૩૨૫	૩,૨૫૬	૧,૭૪૬	૧,૫૧૦
કુંકાવાવ વાડીયા	૯૫,૮૭૨	૪૭,૨૬૮	૪૮,૬૦૪	૯૧	૫૧	૪૦
બાબરા	૧,૨૨,૯૮૩	૬૨,૨૮૮	૬૦,૬૯૫	૩૦૩	૧૬૦	૧૪૩
લાઠી	૧,૩૨,૧૩૯	૬૬,૯૯૨	૬૫,૧૪૭	૪૫૧	૨૪૩	૨૦૮
લીલીયા	૬૦,૭૨૨	૩૦,૪૨૩	૩૦,૨૯૯	૩૦	૧૪	૧૬
અમરેલી	૨,૧૭,૫૦૧	૧,૧૦,૬૧૫	૧,૦૬,૮૮૬	૮૩૮	૪૭૮	૩૬૦
બગસરા	૭૮,૩૧૪	૩૯,૧૭૭	૩૯,૧૩૭	૧૮૧	૯૩	૮૮

રાજ્યની તાલુકાવાર આદિવાસી વસતિ - ૨૦૦૧

જિલ્લો/તાલુકાનું નામ	કુલ વસતિ			અનુસૂચિત જનજાતિની વસતિ		
	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી
ધારી	૧,૩૬,૨૫૩	૬૮,૮૧૦	૬૭,૩૪૩	૩૭૫	૧૮૬	૧૭૯
સાવરકુંડલા	૨,૨૮,૨૪૫	૧,૧૪,૮૬૬	૧,૧૪,૩૭૯	૪૩૯	૨૩૩	૨૦૬
ખાંભા	૮૪,૫૨૯	૪૧,૭૮૦	૪૨,૭૪૯	૬૭	૩૫	૩૨
જાફરાબાદ	૯૦,૭૩૨	૪૬,૦૮૩	૪૪,૬૪૯	૨૪૮	૧૨૩	૧૨૫
રાજુલા	૧,૪૫,૬૨૮	૭૩,૧૮૧	૭૨,૪૩૭	૨૩૩	૧૨૦	૧૧૩
૧૮. પોરબંદર	૫,૩૬,૮૩૫	૨,૭૫,૮૨૧	૨,૬૧,૦૧૪	૬,૪૫૬	૩,૩૮૦	૩,૦૭૬
પોરબંદર તાલુકા	૩,૫૦,૩૨૨	૧,૭૯,૯૭૩	૧,૭૦,૩૪૯	૨,૦૪૦	૧,૦૬૯	૯૭૧
રાણાવાવ	૧,૦૩,૭૭૦	૫૩,૩૪૬	૫૦,૪૨૪	૪,૩૦૩	૨,૨૫૩	૨,૦૫૦
કુતીયાણા	૮૨,૭૪૩	૪૨,૫૦૨	૪૦,૨૪૧	૧૧૩	૫૮	૫૫
૧૯. જામનગર	૧૯,૦૪,૨૭૮	૯,૮૧,૩૨૦	૯,૨૨,૯૫૮	૧૦,૪૫૯	૫,૫૨૩	૪,૯૩૬
ઓખામંડલ	૧,૪૪,૨૬૯	૭૫,૪૫૭	૬૮,૮૧૨	૭૧૮	૪૨૦	૨૯૮
ખંભાલીયા	૨,૦૮,૭૩૯	૧,૦૬,૮૩૭	૧,૦૧,૯૦૨	૩૪૬	૧૮૨	૧૬૪
જામનગર તાલુકા	૭,૬૧,૩૭૫	૩,૯૭,૬૮૯	૩,૬૩,૬૮૬	૩,૫૪૬	૧,૮૭૯	૧,૬૬૭
જોડીયા	૮૯,૫૭૮	૪૬,૧૫૮	૪૩,૪૨૦	૧૫૧	૭૮	૭૩

રાજ્યની તાલુકાવાર આદિવાસી વસતિ - ૨૦૦૧

જિલ્લો/તાલુકાનું નામ	કુલ વસતિ		અનુસૂચિત જનજાતિની વસતિ			
	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી
ક્રોલ	૭૪,૮૪૩	૩૭,૫૭૫	૩૭,૩૬૮	૨૪૭	૧૧૮	૧૨૯
કાલાવાડ	૧,૩૬,૧૭૪	૬૭,૬૫૩	૬૮,૫૨૧	૩૨૭	૧૮૨	૧૪૫
લાલપુર	૧,૦૧,૬૩૭	૫૨,૦૭૬	૪૯,૫૬૧	૬૧૮	૩૧૩	૩૦૫
કલ્યાણપુર	૧,૬૦,૫૩૮	૮૨,૦૨૩	૭૮,૫૧૫	૩૪૩	૧૮૨	૧૬૧
ભાણવાડ	૧,૦૯,૫૪૫	૫૫,૮૯૧	૫૩,૬૫૪	૨,૭૫૦	૧,૪૪૪	૧,૩૦૬
જામજોધપુર	૧,૧૭,૪૮૦	૫૯,૮૬૧	૫૭,૫૧૯	૧,૪૧૩	૭૨૫	૬૮૮
૨૦. રાજકોટ	૩૧,૬૯,૮૮૧	૧૬,૪૨,૦૧૮	૧૫,૨૭,૮૬૩	૧૩,૧૬૩	૭,૦૩૪	૬,૧૨૯
માલીયા	૮૩,૪૭૧	૪૨,૯૨૩	૪૦,૫૪૮	૧૨૬	૭૨	૫૪
મોરબી	૩,૨૬,૮૯૫	૧,૭૦,૨૫૦	૧,૫૬,૭૪૫	૬૯૦	૩૮૪	૩૦૬
ટંકારા	૮૪,૫૧૭	૪૩,૦૦૯	૪૧,૫૦૮	૪૨૭	૨૨૫	૨૦૨
વાંકાનેર	૧,૮૬,૦૧૩	૯૫,૮૩૬	૯૦,૧૭૭	૬૪૫	૩૪૯	૨૯૬
પંડધરી	૭૩,૦૯૨	૩૬,૯૯૦	૩૬,૧૦૨	૪૭૩	૨૪૬	૨૨૭
રાજકોટ તાલુકા	૧૧,૩૭,૮૮૪	૫,૯૫,૭૪૧	૫,૪૨,૨૪૩	૮,૧૩૬	૪,૩૦૧	૩,૮૩૫
લોધીકા	૪૬,૨૭૬	૨૩,૬૩૫	૨૨,૬૪૧	૧૬૮	૯૪	૭૪

રાજ્યની તાલુકાવાર આદિવાસી વસતિ - ૨૦૦૧

જિલ્લો/તાલુકાનું નામ	કુલ વસતિ			અનુસૂચિત જનજાતિની વસતિ		
	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી
કોટડા સાંગાણી	૭૮,૮૪૭	૪૨,૫૮૮	૩૭,૨૪૯	૩૫૧	૨૧૧	૧૪૦
જસદણ	૨,૬૨,૮૫૫	૧,૩૪,૦૩૩	૧,૨૮,૮૨૨	૪૨૬	૨૩૧	૧૯૫
ગોંડલ	૨,૬૫,૮૫૪	૧,૩૭,૧૫૨	૧,૨૮,૮૦૨	૮૦૭	૪૪૭	૩૬૦
જામકંડોરણા	૭૫,૭૨૯	૩૮,૧૪૧	૩૭,૫૮૮	૧૪૪	૭૬	૬૮
ઉપલેટા	૧,૭૦,૨૭૫	૮૭,૩૦૬	૮૨,૯૬૯	૨૭૭	૧૫૨	૧૨૫
ધોરાજી	૧,૪૯,૦૦૬	૭૫,૯૭૯	૭૩,૦૨૭	૧૯૯	૯૪	૧૦૫
જેતપુર	૨,૨૭,૭૬૭	૧,૧૮,૪૨૫	૧,૦૯,૩૪૨	૨૯૪	૧૫૨	૧૪૨
૨૧. સુરેન્દ્રનગર	૧૫,૧૫,૧૪૮	૭,૮૭,૬૫૦	૭,૨૭,૪૯૮	૧૪,૩૩૮	૭,૪૫૦	૬,૮૮૮
હથાવદ	૧,૪૪,૩૦૫	૭૪,૬૯૩	૬૯,૬૧૨	૫૧૦	૨૬૮	૨૪૨
પ્રાંગણા	૧,૯૫,૦૮૫	૧,૦૨,૨૬૫	૯૨,૮૨૦	૭૧૩	૪૦૨	૩૧૧
ઢસા	૧,૬૯,૧૨૩	૮૭,૯૮૮	૮૧,૧૩૫	૨૮૭	૧૪૯	૧૩૮
લખતર	૬૯,૫૫૧	૩૬,૧૦૬	૩૩,૪૪૫	૩૪૯	૨૦૮	૧૪૧
વઢવાણ	૩,૧૫,૯૯૫	૧,૬૩,૮૭૫	૧,૫૨,૧૨૦	૭૪૪	૩૮૦	૩૬૪
મુળી	૧,૦૧,૫૬૮	૫૨,૫૦૮	૪૯,૦૬૦	૧૯૪	૧૦૨	૯૨

રાજ્યની તાલુકાવાર આદિવાસી વસતિ - ૨૦૦૧

જિલ્લો/તાલુકાનું નામ	કુલ વસતિ		અનુસૂચિત જનજાતિની વસતિ			
	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી
ચોટીલા	૧,૭૨,૪૩૩	૮૦,૨૮૩	૮૨,૧૫૦	૩૩૪	૧૮૧	૧૫૩
સામલા	૧,૦૧,૧૬૨	૫૨,૬૧૫	૪૮,૫૪૭	૧૬૩	૮૮	૭૫
ચુડા	૮૭,૮૪૭	૪૫,૪૬૭	૪૨,૪૮૦	૨૬	૧૩	૧૩
લીમડી	૧,૫૭,૮૭૮	૮૧,૮૫૦	૭૬,૧૨૮	૧૧,૦૧૮	૫,૬૫૮	૫,૩૫૮
૨૨. અમદાવાદ	૫૮,૧૬,૫૧૮	૩૦,૭૪,૫૫૬	૨૭,૪૧,૯૬૩	૫૮,૦૩૫	૩૦,૮૧૮	૨૭,૨૧૬
માંડલ	૬૫,૭૫૧	૩૩,૮૮૦	૩૧,૮૭૧	૧૬૧	૮૫	૭૬
દેત્રોજ-રામપુર	૭૭,૭૭૮	૪૦,૧૭૦	૩૭,૬૦૮	૮૪	૪૦	૪૪
વીરમગામ	૧,૭૨,૪૦૦	૮૮,૮૭૪	૮૨,૫૨૬	૨,૮૨૫	૧,૪૩૨	૧,૩૯૩
સાણંદ	૧,૮૩,૩૩૫	૧,૦૧,૨૮૫	૯૨,૦૫૦	૬૦૮	૩૫૮	૨૫૧
અમદાવાદ સીટી	૪૨,૨૦,૦૪૮	૨૨,૩૮,૪૪૮	૧૯,૮૧,૫૮૮	૩૯,૭૯૧	૨૧,૨૪૮	૧૮,૫૪૩
દશકોઈ	૪,૫૮,૧૮૩	૨,૪૨,૮૦૫	૨,૧૬,૨૭૮	૪,૪૬૮	૨,૪૨૭	૨,૦૪૨
ધોળકા	૨,૧૪,૮૩૬	૧,૧૨,૪૫૬	૧,૦૨,૩૮૦	૧,૮૦૭	૧,૦૧૭	૮૮૦
બાવલા	૧,૩૫,૦૮૭	૭૦,૮૮૦	૬૪,૧૦૭	૭,૭૨૫	૩,૮૭૦	૩,૭૫૫
રાણપુર	૭૬,૧૨૮	૩૮,૩૩૦	૩૬,૭૮૮	૭૮	૪૩	૩૬
બરવાળા	૬૭,૩૦૧	૩૪,૮૬૩	૩૨,૩૩૮	૮૮	૪૫	૪૪
ધંધુકા	૧,૩૪,૬૬૨	૭૦,૨૫૪	૬૪,૪૦૮	૨૮૬	૧૫૪	૧૪૨

રાજ્યની તાલુકાવાર આદિવાસી વસતિ - ૨૦૦૧

જિલ્લો/તાલુકાનું નામ	કુલ વસતિ		અનુસૂચિત જનજાતિની વસતિ			
	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી
૨૩. ગાંધીનગર	૧૩,૩૪,૪૫૫	૬,૯૭,૯૯૯	૬,૩૬,૪૫૬	૧૭,૬૮૧	૯,૫૭૫	૮,૧૦૬
કલોલ	૩,૧૦,૦૮૧	૧,૬૨,૮૪૫	૧,૪૭,૨૩૬	૧,૨૭૯	૬૯૦	૫૮૯
માણસા	૨,૦૨,૮૧૪	૧,૦૪,૭૯૮	૯૮,૦૧૬	૧,૧૬૭	૬૫૯	૫૦૮
ગાંધીનગર	૫,૭૧,૩૦૭	૩,૦૧,૦૧૦	૨,૭૦,૨૯૭	૧૩,૧૦૫	૭,૦૯૫	૬,૦૧૦
દહેગામ	૨,૫૦,૨૫૩	૧,૨૯,૩૪૬	૧,૨૦,૯૦૭	૨,૧૩૦	૧,૧૩૧	૯૯૯
૨૪. મહેસાણા	૧૮,૩૭,૮૯૨	૯,૫૩,૮૪૨	૮,૮૪,૦૫૦	૮,૯૭૫	૪,૮૮૪	૪,૦૯૧
સતલાસણા	૭૫,૮૪૦	૩૮,૯૨૪	૩૭,૦૧૬	૩૮૮	૨૨૨	૧૬૬
ખેરાલુ	૧,૧૪,૭૩૦	૫૯,૨૨૧	૫૫,૫૦૯	૨૪૬	૧૩૪	૧૧૨
ઊંઝા	૧,૭૪,૩૦૩	૯૦,૨૩૫	૮૪,૦૬૮	૪૨૦	૨૧૭	૨૦૩
વીસનગર	૨,૫૩,૧૭૯	૧,૩૧,૮૦૯	૧,૨૧,૩૭૦	૯૭૧	૫૨૯	૪૪૨
વડનગર	૧,૩૦,૬૨૦	૬૬,૩૩૮	૬૪,૨૮૨	૧૭૨	૯૦	૮૨
વીજપુર	૨,૩૮,૭૮૩	૧,૨૪,૦૬૪	૧,૧૪,૭૧૯	૧,૫૧૭	૮૫૨	૬૬૫
મહેસાણા તાલુકા	૪,૬૧,૩૨૦	૨,૪૧,૧૧૫	૨,૨૦,૨૦૫	૩,૯૨૫	૨,૧૪૧	૧,૭૮૪
બહેચરાજી	૯૨,૦૯૬	૪૭,૧૮૯	૪૪,૯૦૭	૭૯	૩૮	૪૧
કડી	૨,૯૬,૯૨૧	૧,૫૪,૯૪૭	૧,૪૧,૯૭૪	૧,૨૫૭	૬૬૧	૫૯૬

રાજ્યની તાલુકાવાર આદિવાસી વસતિ - ૨૦૦૧

જિલ્લો/તાલુકાનું નામ	કુલ વસતિ			અનુસૂચિત જનજાતિની વસતિ		
	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી
૨૫. પાટણ	૧૧,૮૨,૭૦૮	૬,૧૨,૧૦૦	૫,૭૦,૬૦૮	૧૨,૬૩૭	૬,૭૨૨	૫,૯૧૫
સાંતલપુર	૧,૦૮,૪૮૭	૫૬,૫૮૦	૫૨,૯૦૭	૧,૩૪૪	૭૧૩	૬૩૧
રાધનપુર	૧,૨૦,૧૭૭	૬૨,૧૨૨	૫૮,૦૫૫	૩,૧૮૧	૧,૫૮૪	૧,૫૯૭
વાઘડોડ	૮૮,૩૪૦	૪૫,૪૦૪	૪૨,૯૩૬	૩૬૪	૧૮૮	૧૬૬
સિધ્ધપુર	૧,૮૦,૮૩૭	૮૮,૦૬૩	૯૨,૭૭૪	૧,૬૩૮	૮૮૪	૭૫૫
પાટણ	૨,૮૫,૬૨૧	૧,૫૪,૪૨૮	૧,૪૧,૧૯૨	૪,૦૩૭	૨,૧૫૪	૧,૮૮૩
હારીજ	૮૪,૮૧૩	૪૪,૪૦૨	૪૦,૪૧૧	૮૭૪	૫૬૭	૪૦૭
સમી	૧,૬૪,૭૦૫	૮૪,૬૦૬	૮૦,૦૮૮	૫૪૫	૩૦૧	૨૪૪
ચાણસ્મા	૧,૨૮,૬૨૮	૬૬,૪૮૪	૬૨,૧૪૫	૫૪૩	૩૧૧	૨૩૨

દરેક જાતિની જિલ્લાવાર વસતિ : ૧૯૬૧ થી ૨૦૦૧

૧૯૬૧ થી ૨૦૦૧ ની જાતિવાર વસતિના આંકડાઓ જોતાં તેમાં અનેક પ્રકારની ભિન્નતા આપણને જોવા મળશે. બધી જાતિઓમાં સૌથી મોટી વસતિ ભીલોની રહી છે. લાખ કે તેથી વધુ વસતિ ધરાવતી જાતિઓની સંખ્યામાં કોઈ ખાસ ફરક જોવા મળ્યો નથી. શહેરી વિસ્તારમાં મુખ્યત્વે ભીલ, હળપતિ, ધોડિયા અને નાયક-નાયકડા ઓની સંખ્યા વિશેષ છે. આજે પણ આ વસતિ શહેરોમાં વધુ દ્રષ્ટિગોચર થાય છે. પારધી (કચ્છ સિવાયના) પોમલા ગોંડ-રાજગોંડ અને બરડા જાતિની વસતિ જૂજ જોવા મળે છે.

જિલ્લાવાર - જાતિવાર વસતિ :-

રાજ્યના દરેક જિલ્લામાં વસતિ આદિવાસી જાતિઓની જાતિવાર વિગતો જોઈએ તો -

- ભીલોની વસતિ મુખ્યત્વે પંચમહાલ, સાબરકાંઠા, બનાસકાંઠા, વડોદરા, ભરૂચ, સુરત અને ડાંગ જિલ્લામાં છે.
- હળપતિઓની વસતિ મુખ્યત્વે સુરત અને હાલના વલસાડ જિલ્લામાં તાપી થી વાપી સુધીના વિસ્તારમાં ભરૂચ અને વડોદરા જિલ્લાઓમાં ખાસ કરીને જોવા મળે છે.
- ધોડિયાઓની વસતિ મુખ્યત્વે વલસાડ, સુરત જિલ્લાઓમાં તેમજ નવસારી જિલ્લામાં જોવા મળે છે.
- ગામિત - ગાવિતોની વસતિ સુરત, નવસારી અને વલસાડ જિલ્લાના અમુક ભાગમાં જોવા મળે છે.
- ચૌધરી - ચૌધરા જાતિની વસતિ ભરૂચ-સુરત અને નવસારી જિલ્લામાં છે.
- રાઠવાઓની વસતિ મુખ્યત્વે વડોદરા જિલ્લામાં અને પંચમહાલ જિલ્લાના અમુક ભાગમાં છે.
- ધાનકાઓની વસતિ મુખ્યત્વે નર્મદા, ભરૂચ, સુરત અને વડોદરા જિલ્લામાં છે.
- કોંકણા મુખ્યત્વે સુરત અને નવસારી જિલ્લામાં છે. કેટલીક વસતિ ડાંગમાં પણ છે.
- નાયક-નાયકા-નાયકડાઓની વસતિ મુખ્યત્વે પંચમહાલ, સુરત અને વડોદરા જિલ્લામાં છે.
- વારલી જાતિની વસતિ મુખ્યત્વે વલસાડ, નવસારી અને ડાંગ જિલ્લામાં છે.
- પટેલિયાઓની વસતિ માત્ર દાહોદ જિલ્લામાં છે.
- કુનબીઓની વસતિ ડાંગ જિલ્લામાં મુખ્યત્વે જોવા મળે છે.

- કોલયા, કોલઘા અને ઢોરકોળી સુરત અને વલસાડ જિલ્લામાં છે.
- કોળી કચ્છ જિલ્લામાં છે. (હાલમાં અનુસૂચિત જનજાતિ યાદીમાંથી બાકાત છે.)
- કોટવાળિયા મુખ્યત્વે સુરત, ભરૂચ અને ડાંગ જિલ્લામાં છે.
- રબારી, ભરવાડ અને ચારણ જૂનાગઢ જિલ્લો અને જામનગર જિલ્લાના પર્વતીય, ડુંગરાળ અને નેશ વિસ્તારમાં છે.
- સીદી માત્ર સૌરાષ્ટ્રમાં અને તેમાં જૂનાગઢ જિલ્લામાં અને કંઈક અંશે રાજકોટ અને ભાવનગર જિલ્લાના શહેરી વિસ્તારમાં છે.
- બાવયા-બામયા-પોમલા અમદાવાદ જિલ્લામાં મુખ્યત્વે જોવા મળે છે.
- કાથોડી, સાબરકાંઠા અને સુરત જિલ્લામાં જોવા મળે છે.
- પારાધી કચ્છ જિલ્લામાં છે. (હાલમાં અનુસૂચિત જનજાતિ યાદીમાંથી બાકાત છે.)
- પારધી, અડવિચિંચર સાબરકાંઠા જિલ્લામાં છે.

આમ રાજ્યની ૨૯ આદિવાસી જાતિઓ (હાલ ૨૪ જાતિઓ)ની વસતિ વધતા ઓછા પ્રમાણમાં હાલ મોટા ભાગના જિલ્લાઓમાં જોવા મળી છે. દરેક જિલ્લાની મુખ્ય વસતિ જોઈએ તો જિલ્લાવાર જાતિઓની વસતિ પરથી સ્પષ્ટ જોઈ શકાય છે.

- સુરત જિલ્લામાં ઘણી જાતિઓ આવેલી છે. તેમાં મુખ્યત્વે ધોડિયા, હળપતિ, ગામિત, ચૌધરી, કોંકણા, ભીલ, વારલી, નાયકા-નાયકડા, ધાનકા, ઢોરકોળી, કોલઘા, કોટવાળિયાઓની વસતિ છે.
- ભરૂચ અને નર્મદા જિલ્લામાં મુખ્યત્વે ભીલ, ધાનકા, હળપતિ, ગામિત, ચૌધરી-ચૌધરા જાતિઓ વસવાટ કરે છે.
- પંચમહાલ અને દાહોદ જિલ્લામાં મુખ્યત્વે ભીલ, પટેલિયા, નાયકા-નાયકડા, રાઠવા અને ધાનકા જાતિઓ વસવાટ કરે છે.
- વડોદરા જિલ્લામાં મુખ્યત્વે ભીલ, રાઠવા, અને થોડીઘણી ધાનકા અને હળપતિઓની વસતિ છે.
- સાબરકાંઠા અને બનાસકાંઠામાં મુખ્યત્વે ભીલ, ભીલ ગરાસિયાઓની વસતિ છે.

- ડાંગ જિલ્લામાં કૂનબી, કોંકણા, વારલી અને ગામિત મુખ્ય જાતિઓ છે.
આ સિવાયના જિલ્લાઓમાં નીચે દર્શાવેલ જાતિઓ મુખ્ય છે.
- બનાસકાંઠા જિલ્લામાં મુખ્ય વસતિ ભીલોની છે.
- કચ્છમાં મુખ્ય વસતિ કોળી, વાઘરી અને પારાધીની છે. (૨૦૦૩ થી આ જાતિઓને અનુસૂચિત જનજાતિની સૂચિમાંથી બાકાત કરી છે.)
- ખેડા, મહેસાણા અને અમદાવાદ જિલ્લામાં મુખ્ય વસતિ ભીલોની જોવા મળે છે. જૂનાગઢ અને જામનગર મુખ્ય વસતિ સીદ્દી, રબારી, ચારણ તથા ભરવાડની છે.
- સુરેન્દ્રનગર જિલ્લામાં મુખ્ય વસતિ પઢારની જોવા મળે છે.

વ્યવસાય :

૧૯૬૧ થી ૨૦૦૧ ની વસતિ ગણતરી પ્રમાણે ગુજરાતની કુલ વસતિમાંથી કામ કરતી આદિવાસી વસતિ જુદા જુદા વ્યવસાયોમાં રોકાયેલી છે. જેમાં મુખ્યત્વે ખેતી, ખેતી મજૂરી અને પશુપાલન મુખ્ય છે. ગૃહઉદ્યોગ, વેપાર, નોકરી અને બાંધકામમાં નહિવત જોવા મળે છે. ગુજરાતની કુલ કામ કરતી વસતિના પ્રમાણ કરતાં આદિવાસી વસતિમાં કામ કરનારાઓનું પ્રમાણ સવિશેષ છે. અને કામ નહિ કરનારનું ભારણ પણ અતિ વિશેષ જોવા મળે છે. એટલે કે બાકીની પ્રજા કરતા આદિવાસીઓમાં નાના મોટા સૌ કામ કરી શકે ત્યાં સુધી કામમાં જોતરાય છે. પોતાનો રોટલો પોતે રળી લેવાની ટેવને કારણે અને કુટુંબના બીજા સભ્યો પર ઓછામાં ઓછો આધાર રાખવાને કારણે જ આદિવાસી સમાજમાં વધારે સમાનતા અને સ્વતંત્રતા પણ પ્રવર્તતી દેખાઈ આવે છે. તેમના આર્થિક સંજોગો પણ કુટુંબમાં કામ કરી શકે તેવા સૌને કામ કરવાની ફરજ પાડતા હોય છે.

તેમના વ્યવસાયોમાં વસતિનો ઘણો મોટો ભાગ ખેતી અને ખેતી મજૂરી પર આધાર રાખે છે. તેમાંય કામ કરતી વસતિનો ૩૦ થી ૬૫ ટકા તો માત્ર ખેતમજૂરી પર આધાર રાખે છે. આ પરથી જોઈ શકાય છે કે તેમની પરિસ્થિતિ કેટલી નબળી હશે. વ્યવસાયનું પોતાનું ગણી શકાય તેવું કોઈ સાધન કે આવડત ન હોવાને કારણે આવડા મોટા વર્ગને ખેતમજૂરી ઉપરાંત છૂટક મજૂરી પર આધાર રાખવો પડે છે. વર્તમાનમાં જંગલો કપાઈ જવાથી, જમીનો શાહુકારો પાસે આવી ગઈ હોવાથી, અન્ય આવડતના અભાવે વસતિ વૃદ્ધિ બીજા વર્ગો કરતા વિશેષ હોવાથી ખેતમજૂરી પર આધાર રાખનારાઓની સંખ્યામાં મોટો ઉમેરો થતો રહ્યો છે.

૧૯૬૧માં મોટાભાગની વસતિ (૫૯.૧૮ ટકા) ખેતી અને (૩૧.૦૯ ટકા) ખેતમજૂરી પર નભતી હતી. આજે આમાં કોઈ મોટો ફરક જોવા મળ્યો નથી. આજે તેઓ મજૂરીમાંથી ભાગે ખેતી કરતા થયા છે તેવું કહી શકાય.

પારધી, પોમલા, ગોંડ અને બરડાની સંખ્યા ઘણી ઓછી હોવાથી તેમને જાતિઓના વ્યવસાય અંગેની ચર્ચામાંથી બાકાત રાખ્યા છે. વ્યવસાયની દ્રષ્ટિએ જાતિઓ નીચેના વિભાગોમાં વહેંચાઈ જાય છે :

૧. મુખ્યત્વે ખેતી ઉપર આધાર રાખતી (૬૦ ટકા ઉપરની વસતિ) જેમાં,
(૧) ભીલ (૨) ધોડિયા (૩) ગામિત (૪) ચૌધરી (૫) રાઠવા (૬) કોંકણા (૭) વારલી (૮) કૂનબી
૨. મુખ્યત્વે ખેતમજૂરી પર આધાર રાખતી જાતિઓ : (૧) હળપતિ (૨) ઢોરકોળી (૩) કાથોડી
૩. ખેતી અને ખેતમજૂરી બંને પર લગભગ સરખા પ્રમાણમાં આધાર રાખતી જાતિઓ : (૧) ધાનકા (૨) નાયક-નાયકડા (૩) પટેલિયા
૪. મુખ્યત્વે ગૃહઉદ્યોગો પર આધાર રાખતી જાતિઓ : (૧) કોટવાળિયા (૨) રબારી (૩) ભરવાડ (૪) ચારણ. કોટવાળિયા વાંસકામ કરે છે, જ્યારે રબારી, ભરવાડ ચારણ ઘી બનાવી વેચવાનો ધંધો કરે છે.
૫. કોઈ એક વ્યવસાય પર આધાર ન રાખતાં જુદા જુદા અનેક વ્યવસાયો કરતી જાતિઓ : (૧) કોળી (૨) વાઘરી (૩) સીદી (૪) પઢાર (૫) પારધી (૬) બાવચા.

આ વર્ગીકરણ ઉપરાંત બીજી કેટલીક નોંધવા જેવી બાબતો છે :

- (૧) કાથોડીનો મુખ્ય વ્યવસાય ખેતમજૂરી હોવા છતાં તેની ૨૦ ટકા ઉપરાંત વસતિ કાથો બનાવવાનો વ્યવસાય કરે છે.
- (૨) હળપતિ ખેતમજૂરી ઉપરાંત ઘરકામની નોકરી કરે છે, મોટેરાઓ કારખાનાઓમાં મજૂરીએ જાય છે.
- (૩) ધોડિયા શિક્ષક તરીકેની તેમ જ બીજી નોકરીઓ કરે છે.
- (૪) નાયક-નાયકડા ઘરકામની નોકરીઓ કરે છે.
- (૫) કોળી, સીદી, પારધી, પઢાર ચોકીદાર તરીકેની નોકરીઓ કરે છે.
- (૬) બાવચા કારખાનાઓમાં અને બાંધકામ વગેરે જેવા કામોમાં મજૂરી કરે છે, તથા પરચૂરણ નોકરીઓ કરે છે.

બધી જાતિઓની આર્થિક સ્થિતિ અંગેની ચોક્કસ વિગતોને અભાવે તેમનું આર્થિક વર્ગીકરણ કરવું શક્ય નથી. તેની અવેજીમાં તેમના વ્યવસાયોને આધારે વર્ગીકરણ કરીએ તો તેના ઉપરથી તેમની આર્થિક સ્થિતિ વિષે કંઈક ખ્યાલ મેળવી શકાય. એ રીતે આ જાતિઓને નીચેના ત્રણ વર્ગમાં વહેંચી શકાય :

(૧) પહેલા વર્ગમાં મુખ્યત્વે ખેતી પર આધાર રાખતી જાતિઓ આવશે. મોટે ભાગે તેઓ ખેતી પર આધાર રાખતા હોઈ તેમની પાસે વધતી ઓછી જમીન હોય છે, અને તેનું ઉત્પન્ન તેમને મળતું હોય છે. એ ઉપરાંત ફાજલ સમયમાં ખેતમજૂરી કે બીજી મજૂરી પણ તેઓ કરતા હોય છે. એટલે બીજી જાતિઓની સરખામણીમાં તેમના આવકનાં સાધનો સારા ગણી શકાય. ખેતી પર આધાર રાખતી જાતિઓમાં બધાની સ્થિતિ સરખી હોય એવું તો ન બને. તેનો આધાર તેમની પાસે કેટલી અને કેવી જમીન છે તેના પર રહેવાનો. ઉપરાંત આ જાતિઓમાંથી પણ કેટલાક લોકો ખેતી પર, કેટલા ખેતમજૂરી પર તથા કેટલા બીજા વ્યવસાયો પર આધાર રાખે છે તેના પર રહેવાનો. એ રીતે જોતાં આ જાતિઓને આર્થિક દૃષ્ટિએ નીચેના ક્રમમાં ગોઠવી શકાય :

(૧) રાઠવા (૨) ધોડિયા (૩) કૂનબી (૪) કોંકણા (૫) ભીલ (૬) ચૌધરી (૭) ગામિત (૮) વારલી.

(૨) બીજા વર્ગમાં ખેતી તેમ જ ખેતમજૂરી બંને પર સરખા પ્રમાણમાં આધાર રાખતી જાતિઓ, ગૃહઉદ્યોગો પર આધાર રાખતી જાતિઓ, તથા જુદા જુદા ઘણા વ્યવસાયો પર આધાર રાખતી જાતિઓને મૂકી શકાય. તેમની આર્થિક સ્થિતિ પહેલા વર્ગની સરખામણીમાં નબળી ગણાય, કારણકે તેમની પાસે એ વર્ગ કરતાં સામાન્ય રીતે જમીન ઓછી હોઈ, તેમને તેમની આવકનાં સાધન માટે અન્ય કામકાજ પર વિશેષ આધાર રાખવો પડતો હોય છે. આ જાતિઓ પણ કેટલા પ્રમાણમાં ખેતી પર આધાર રાખે છે, કેટલા પ્રમાણમાં ગૃહઉદ્યોગો પર આધાર રાખે છે તથા કેટલા પ્રમાણમાં ખેતમજૂરી પર આધાર રાખે છે તેનો ખ્યાલ કરીને આર્થિક દૃષ્ટિએ નીચેના ક્રમમાં ગોઠવી શકાય :

(૧) પટેલિયા (૨) ધાનકા (૩) નાયક-નાયકડા (૪) કોળી (૫) વાઘરી (૬) સીદી (૭) પારધી (૮) બાવચા (૯) પઢાર (૧૦) રબારી (૧૧) ભરવાડ (૧૨) ચારણ (૧૩) કોટવાળિયા.

(૩) ત્રીજા વર્ગમાં મુખ્યત્વે ખેતમજૂરી પર આધાર રાખતી જાતિઓ આવશે. આ જાતિઓ મોટે ભાગે માત્ર ખેતમજૂરી પર આધાર રાખતી હોઈ તેમની આર્થિક સ્થિતિ સૌથી વધુ નબળી હોય છે. ભારત સરકારના મજૂરખાતા તરફથી હાથ ધરાયેલી પહેલી અને બીજી બંને ખેતમજૂર તપાસોએ એ વાતને નિર્વિવાદપણે સિદ્ધ કરી આપી છે કે, પ્રજાનો સૌથી ગરીબ વર્ગ ખેતમજૂરોનો છે. આ વર્ગમાં આવતી જાતિઓને પણ

તેમનાં સાધનોને ખ્યાલમાં લઈ આર્થિક દષ્ટિએ નીચેના ક્રમમાં ગોઠવી શકાય :

(૧) કાથોડી (૨) ઢોરકોળી (૩) હળપતિ

આમ જાતિઓમાં આર્થિક દષ્ટિએ છેક ટોચે રાઠવા છે જે સૌથી વધુ સાધનસંપન્ન જણાય છે. તો છેક નીચે હળપતિ છે, જેમની સ્થિતિ સૌથી વધુ નબળી હોય એવું દેખાય છે.

શિક્ષણ :-

૧૯૬૧ થી ૨૦૦૧ ના સમય ગાળામાં શિક્ષણમાં પણ ઘણા ચઢાણ ઉતાર જોવા મળ્યા છે. રાજ્યમાં આદિવાસીઓના શિક્ષણ માટે આઝાદી પછીના પ્રયત્નોથી આશ્રમશાળાઓ, આદર્શ નિવાસી શાળાઓ, એકલવ્ય મોડેલ્સ સ્કુલ, સરકારી બીનસરકારી છાત્રાલયોની વ્યવસ્થાથી થોડો ઘણો સુધારો જોઈ શકાય છે. જે જાતિવાર શિક્ષણના વર્ગીકરણ પરથી જોઈ શકાય છે.

૧૯૬૧ - જાતિવાર શિક્ષણ

શિક્ષણના ટકા	પુરુષો	સ્ત્રીઓ
૦ થી ૫	ભરવાડ, ચારણ, કાથોડી	ભીલ, ચારણ, હળપતિ, ગોંડ-રાજગોંડ, કાથોડી, કોકણા, કોળી, કોલચા, ફૂનબી, નાયક-નાયકડા, પઢાર, પારાધી (કચ્છ) પારધી-અડવિચિયર, પટેલિયા, પોમલા, રબારી, રાઠવા, સિદ્દી, વારલી, કોટવાળિયા
૫.૦૧ થી ૧૦.૦૦	કોળી (કચ્છ), કોલચા-કોળીઢોર, પઢાર પારાધી (કચ્છ), રાઠવા, વારલી, વાઘરી, કોટવાળિયા	વાઘરી, બરડા
૧૦.૦૧ થી ૧૫.૦૦	ગોંડ-રાજગોંડ, ફૂનબી, સિદ્દી	ધોડિયા
૧૫.૦૧ થી ૨૦.૦૦	ભીલ, ચૌધરી, હળપતિ, ગામિત કોંકણા-કોંકણી, નાયકા-નાયકડા, પારધી-અડવિચિયર	બાવચા-બામચા

શિક્ષણના ટકા	પુરુષો	સ્ત્રીઓ
૨૦.૦૧ થી ૨૫.૦૦	પટેલિયા, પોમલા	
૨૫.૦૧ થી ૩૦.૦૦	બાવચા-બામચા, ધાનકા-તડવી	
૩૦.૦૧ થી ૪૦.૦૦	ધોડિયા	
ગુજરાતી કુલ (ડી.)	(૧૧.૭૯)	(૧૯.૧૧)
ગુજરાત કુલ	૩૦.૪૫	૪૧.૧૩

૧૯૭૧ - જાતિવાર શિક્ષણ

૦ થી ૫	ભરવાડ, ચારણ, કાથોડી, પઢાર, રબારી, કોટવાલિયા,	ભરવાડ, ચારણ, કાથોડી, કોળી (કચ્છ) કોલચા, નાયકા-નાયકડા, પઢાર, પારાધી (કચ્છ) પટેલિયા, રબારી, રાઠવા, વાઘરી, વારલી, કોટવાળિયા
૫.૦૧ થી ૧૦.૦૦	કોળી, પારાધી (કચ્છ), વાઘરી, વારલી	ધાનકા-તડવી, ગામિત, હળપતિ, કોકણા- કોકણી, કૂનબી, પોમલા, સિદ્દી, બરડા
૧૧.૦૧ થી ૧૫.૦૦	કોલચા, રાઠવા	ચૌધરી, ગોંડ-રાજગોંડ
૧૫.૦૧ થી ૨૦.૦૦	ભીલ, કોકણા, કોકણી, નાયકા-નાયકડા, પોમલા	ધોડિયા
૨૦.૦૧ થી ૨૫.૦૦	હળપતિ, ગામિત, કૂનબી, પારધી, સિદ્દી	બાવચા-બામચા
૩૦.૦૧ થી ૩૫.૦૦	ચૌધરી, ગોંડ-રાજગોંડ, પટેલિયા	
૩૫.૦૧ થી ૪૦.૦૦	બરડા, બાવચા-બામચા,	
૪૦.૦૧ થી ૪૫.૦૦	ધોડિયા	
ગુજરાત ડી. (કુલ)	(૧૪.૧૨)	(૨૧.૮૩)
ગુજરાત કુલ	૩૫.૭૯	૪૬.૧૧

૧૯૮૧ - જાતિવાર શિક્ષણ

શિક્ષણના ટકા	પુરુષો	સ્ત્રીઓ
૦ થી ૫		ભરવાડ, ચારણ, કોળી, પઢાર, પારાધી (કચ્છ), રબારી, રાઠવા, વાઘરી, વારલી.
૫.૦૧ થી ૧૦.૦૦	ચારણ, કોળી (કચ્છ), રબારી, વાઘરી	ભીલ, હળપતિ, તલાવિયા, કાથોડી, કોલયા નાયકા-નાયકડા, પારાધી, પટેલિયા, પોમલા
૧૦.૦૧ થી ૧૫.૦૦	ભરવાડ, કાથોડી, પઢાર, પારાધી (કચ્છ)	ધાનકા, કોકણા, સીદી, કોટવાળિયા
૧૫.૦૧ થી ૨૦.૦૦	વારલી	ચૌધરી, ગામિત
૨૦.૦૧ થી ૨૫.૦૦	નાયકા-નાયકડા, રાઠવા, કોટવાળિયા	ચૌધરી, કૂનબી
૨૫.૦૧ થી ૩૦.૦૦	ભીલ, હળપતિ, તલાવિયા, કોકણા-કોકણી, કોલયા-ટોકરે કોળી, ઢોરકોળી, કુંકણા	બરડા, બાવયા-બામયા
૩૦.૦૧ થી ૩૫.૦૦	ગામિત, પારાધી, ફણસે-પારધી, (બિનવર્ગીકૃત)	ઘોડિયા
૩૫.૦૧ થી ૪૦.૦૦	ધાનકા, સીદી	ગોંડ-રાજગોંડ
૪૦.૦૧ થી ૪૫.૦૦	ચૌધરી-ચૌધરા, કૂનબી	
૪૫.૦૧ થી ૫૦.૦૦	બરડા, બાવયા	
૫૦.૦૧ થી ૬૦.૦૦	ઘોડિયા, ગોંડ-રાજગોંડ (૫૬.૩૮) (૫૯.૪૯)	
ગુજરાત ડી.	(૨૧.૧૫) (૩૦.૪૧)	(૧૧.૬૪)
ગુજરાત કુલ	૪૩.૭૫	૫૪.૫૩

૧૯૮૧ - જાતિવાર શિક્ષણ

૦ થી ૫	પારાધી(કચ્છ), રબારી, રાઠવા, વાઘરી,	કોળી (કચ્છ), કાથોડી-કાતકરી, વારલી
૫.૦૧ થી ૧૦.૦૦		
૧૦.૦૧ થી ૧૫.૦૦	કોળી (કચ્છ)	ચારણ, નાયકા-નાયકડા, પઢાર
૧૫.૦૧ થી ૨૦.૦૦	રબારી, વાઘરી	ભરવાડ, ભીલ, ધાનકા-તડવી, હળપતિ, કોલયા, કોટવાળિયા

શિક્ષણના ટકા	પુરુષો	સ્ત્રીઓ
૨૦.૦૧ થી ૨૫.૦૦	ચારણ, કાથોડી, પારાધી (કચ્છ) વારલી, કોટવાળિયા	કોકણા-કોકણી, પારાધી, પટેલિયા
૨૫.૦૧ થી ૩૦.૦૦	નાયકા-નાયકડા	ગામિત, કૂનબી, પોમલા, સિદ્ધી
૩૦.૦૧ થી ૩૫.૦૦	ભરવાડ, હળપતિ, પઢાર, રાઠવા	બાવચા-બામચા, ચૌધરી
૩૫.૦૧ થી ૪૦.૦૦	ભીલ, કોલચા	બરડા
૪૦.૦૧ થી ૪૫.૦૦	ગામિત-ગાવિત, કોકણા-કુકણી, કુકણા પારાધી	
૪૫.૦૧ થી ૫૦.૦૦	બાવચા-બામચા, ધાનકા-તડવી, કૂનબી પોમલા	ધોડિયા
૫૦.૦૧ થી ૫૫.૦૦	ચૌધરી, પટેલિયા, સિદ્ધી	
૫૫.૦૧ થી ૬૦.૦૦	બરડા	
૬૦.૦૧ થી ૬૫.૦૦	ગોંડ-રાજગોંડ	
૬૫.૦૧ થી ૭૦.૦૦	ધોડિયા	
ગુજરાત ડી.	(૨૯.૧૯)	(૩૯.૧૭)
ગુજરાત કુલ	૬૧.૨૯	૭૩.૧૩

૨૦૦૧ - જાતિવાર શિક્ષણ

૦ થી ૫

૫.૦૧ થી ૧૦.૦૦

૧૦.૦૧ થી ૧૫.૦૦

૧૫.૦૧ થી ૨૦.૦૦

૨૦.૦૧ થી ૨૫.૦૦

૨૫.૦૧ થી ૩૦.૦૦

૩૦.૦૧ થી ૩૫.૦૦

કોળી (કચ્છ)

કાથોડી-કાતરકી, વાઘરી

ચારણ, રાઠવા, વારલી

ભરવાડ, પારાધી (કચ્છ), રબારી, કોલચા

નાયકા-નાયકડા

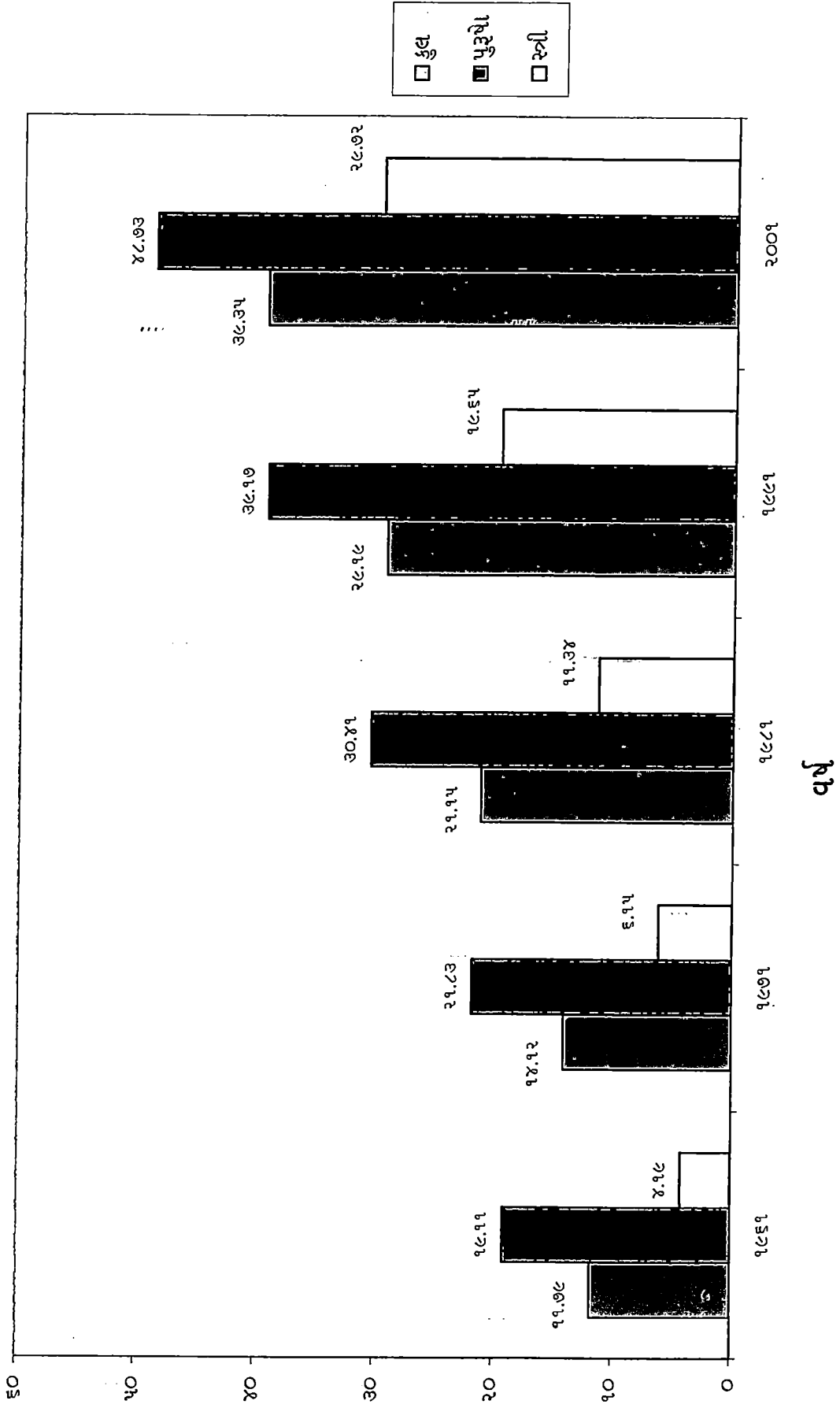
ભીલ, કોટવાળિયા

ધાનકા-તડવી, હળપતિ, કોકણા-કોકણી

પઢાર, વારલી

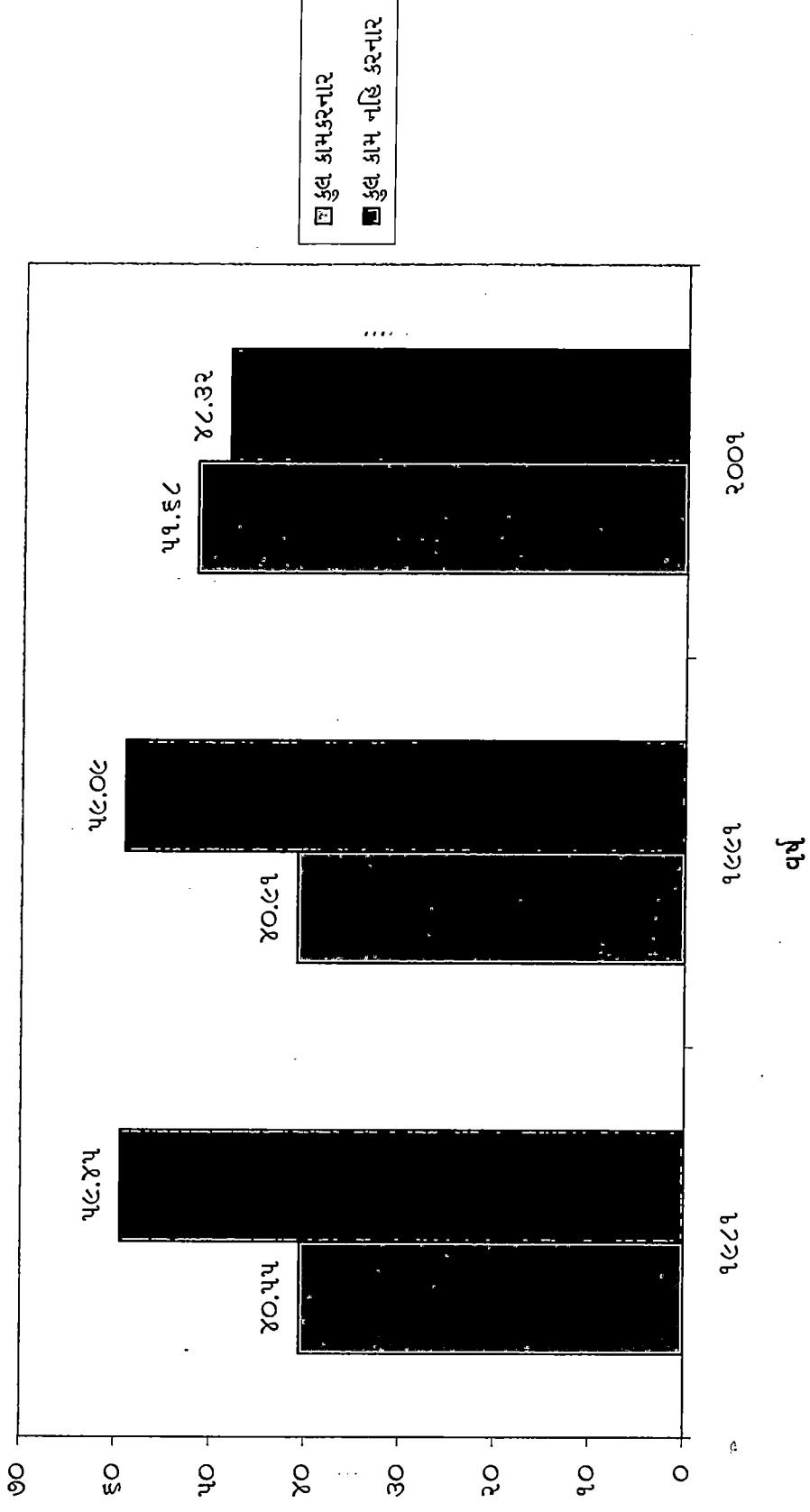
શિક્ષણના ટકા	પુરૂષો	સ્ત્રીઓ
૩૫.૦૧ થી ૪૦.૦૦	કોલયા-કોળીઢોર, નાયકા-નાયકડા કોટવાળિયા, રબારી	ગામિત-ગાવિત, ગોંડ-રાજગોંડ, પારાધી, પટેલિયા, પોમલા, સિદ્ધી
૪૦.૦૧ થી ૪૫.૦૦	પારાધી (કચ્છ), રાઠવા	કૂનબી
૪૫.૦૧ થી ૫૦.૦૦	ભીલ, હળપતિ, ગોંડ-રાજગોંડ	બાવચા-બામચા, ચૌધરી, ચૌધરા
૫૦.૦૧ થી ૫૫.૦૦	ગામિત-ગાવિત, કોકણા-કોકણી પારાધી-અડવિચિયર	બરડા
૫૫.૦૧ થી ૬૦.૦૦	ધાનકા, તડવી, પોમલા, સિદ્ધી	ધોડિયા
૬૦.૦૧ થી ૬૫.૦૦	ચૌધરી, ચૌધરા, કૂનબી	
૬૫.૦૧ થી ૭૦.૦૦	બરડા, બાવચા, બામચા, પટેલિયા	
૭૦.૦૧ થી ૭૬.૦૦	ધોડિયા (૭૫.૦૭)	
ગુજરાત એસ.ટી.કુલ	(૩૯.૩૫) (૪૮.૭૩)	(૨૯.૭૨)
ગુજરાત કુલ	૭૧.૯૬ ૮૫.૯૯	૫૬.૯૦

ગુજરાતની આદિવાસી વસતિમાં કુલજાતિવાર શિક્ષણનું પ્રમાણ

ગુજરાતમાં કૃષિ જાતિવાર કામ કરનાર વસતિનું પ્રમાણ

ગુજરાતની આદિવાસી વસતિનું વ્યવસાયિક વર્ગીકરણ

ક્રમ	વિગત	ગુજરાતની કામ કરતી આદિવાસી વસતિ				
		૧૯૬૧	૧૯૭૧	૧૯૮૧	૧૯૯૧	૨૦૦૧
૧.	ખેતી	૫૯.૧૮	૪૮.૩૪			૨૦.૬૦
૨.	ખેતીમજૂરી	૩૧.૦૯	૪૨.૩૩			૪૩.૬૫
૩.	પશુપાલન, ખાણકામ મત્સ્ય ઉછેર, બાગાયત	૧.૧૭	૦૦.૯૭			
૪.	ખાણ	૦.૨૧	૦૦.૨૨			
૫.	ગૃહઉદ્યોગ	૧.૨૩	૦૦.૬૮			
૬.	અન્ય ઉદ્યોગ	૧.૫૬	૨.૩૩			૦.૭૭
૭.	બાંધકામ	૦.૪૨	૦.૭૯			૧૪.૯૯
૮.	વેપાર	૦.૩૮	૦.૮૫			
૯.	વાહન વ્યવહાર	૦.૫૮	૦.૯૦			
૧૦.	નોકરીઓ	૪.૩૯	૨.૫૯			
	કામ કરનાર	૫૩.૭૨				૫૧.૬૮
	ગુજરાત (ડી)					
	ગુજરાત કુલ	(૪૧.૦૭)	(૪૦.૫૫)			

★ ૧૯૮૧-૧૯૯૧ અપ્રાપ્ય

ગુજરાત રાજ્ય પ્રાથમિક માહિતી - ૨૦૦૧

ક્રમ	વિગત	વિસ્તાર (કિ.મી.)	વસતિની	તાલુકા	શહેરોની સંખ્યા	ગામોની સંખ્યા
	ગુજરાત	૧૯૬૦૨૪.૦	૨૫૮	૨૨૬	૨૪૨	૧૮૫૩૯
૧.	કચ્છ	૪૫૬૫૨.૦	૩૫	૧૦	૮	૯૫૦
૨.	બનાસકાંઠા	૧૦૭૫૭.૦	૨૩૩	૧૨	૬	૧૨૪૯
૩.	પાટણ	૫૭૪૦.૦	૨૦૬	૮	૫	૫૧૭
૪.	મહેસાણા	૪૩૪૧.૦	૪૨૦	૯	૮	૬૦૩
૫.	સાબરકાંઠા	૭૩૯૦.૦	૨૮૨	૧૩	૮	૧૩૮૯
૬.	ગાંધીનગર	૨૧૬૬.૦	૬૧૬	૪	૧૦	૨૯૧
૭.	અમદાવાદ	૮૦૮૭.૦	૭૧૯	૧૧	૨૫	૫૪૭
૮.	સુરેન્દ્રનગર	૧૦૪૮૯.૦	૧૪૪	૧૦	૭	૬૫૪
૯.	રાજકોટ	૧૧૨૦૩.૦	૨૮૩	૧૪	૧૦	૮૪૬
૧૦.	જામનગર	૧૪૧૨૫.૦	૧૩૫	૧૦	૧૬	૭૫૬
૧૧.	પોરબંદર	૨૨૯૮.૦	૨૩૪	૩	૫	૧૮૨
૧૨.	જૂનાગઢ	૮૮૪૬.૦	૨૭૭	૧૪	૧૨	૧૦૩૮
૧૩.	અમરેલી	૭૩૯૭.૦	૧૮૮	૧૧	૮	૬૧૭
૧૪.	ભાવનગર	૯૯૮૧.૦	૨૪૭	૧૧	૧૩	૭૯૮
૧૫.	આણંદ	૨૯૪૧.૦	૬૩૧	૮	૧૨	૩૫૦
૧૬.	ખેડા	૪૨૧૯.૦	૪૮૦	૧૦	૮	૬૧૫
૧૭.	પંચમહાલ	૫૨૧૦.૦	૩૮૯	૧૧	૬	૧૨૧૫
૧૮.	દાહોદ	૩૬૫૫.૦	૪૪૮	૭	૪	૬૯૩
૧૯.	વડોદરા	૭૫૫૦.૦	૪૮૨	૧૨	૧૬	૧૫૫૩
૨૦.	નર્મદા	૨૭૫૫.૦	૧૮૭	૪	૩	૬૧૨

૨૧.	ભરૂચ	૬૫૨૭.૦	૨૧૦	૮	૮	૬૬૩
૨૨.	સુરત	૭૬૫૭.૦	૬૫૨	૧૫	૧૮	૧૨૬૪
૨૩.	ડાંગ	૧૭૬૪.૦	૧૦૬	૧		૩૧૧
૨૪.	નવસારી	૨૨૦૯.૦	૫૫૭	૫	૯	૩૭૪
૨૫.	વલસાડ	૩૦૩૫.૦	૪૬૫	૫	૧૭	૪૫૨

ભારતની આદિવાસી વસતિ - ૧૯૬૧

ક્રમ	રાજ્ય	કુલ વસતિ	આદિવાસી વસતિ	કુલ વસતિના ટકા
૧.	આંધ્ર	૩,૫૯,૮૩,૪૪૭	૧૩,૨૪,૩૬૮	૩.૬૮
૨.	આસામ	૧,૧૮,૭૨,૭૭૨	૨૦,૬૪,૮૧૬	૧૭.૩૯
૩.	બિહાર	૪,૬૪,૫૫,૬૧૦	૪૨,૦૪,૭૭૦	૯.૦૫
૪.	ગુજરાત	૨,૦૬,૩૩,૩૫૦	૨૭,૫૪,૪૪૬	૧૩.૩૫
૫.	જમ્મુ-કાશ્મીર	૩૫,૬૦,૯૭૬	-	-
૬.	કેરાલા	૧,૬૯,૦૩,૭૧૫	૨,૧૨,૭૬૨	૧.૨૬
૭.	મધ્યપ્રદેશ	૩,૨૩,૭૨,૪૦૮	૬૬,૭૮,૪૧૦	૨૦.૬૩
૮.	મદ્રાસ	૩,૩૬,૮૬,૯૫૩	૨,૫૧,૯૯૧	૦.૭૫
૯.	મહારાષ્ટ્ર	૩,૯૫,૪૩,૭૧૮	૨૩,૯૭,૧૫૯	૬.૦૬
૧૦.	મૈસુર	૨,૩૫,૮૬,૭૭૨	૧,૯૨,૦૯૬	૦.૮૧
૧૧.	ઓરિસ્સા	૧,૭૫,૫૮,૮૪૬	૪૨,૨૩,૭૫૭	૨૪.૦૭
૧૨.	પંજાબ	૨,૦૩,૦૬,૮૧૨	૧૪,૧૩૨	૦.૦૭
૧૩.	રાજસ્થાન	૨,૦૧,૫,૬૦૨	૨૩,૦૯,૪૪૭	૧૧.૪૬
૧૪.	ઉત્તરપ્રદેશ	૨,૦૧,૫૫,૬૦૨	-	-
૧૫.	પ. બંગાળ	૩,૪૯,૨૬,૨૭૯	૨૦,૫૪,૦૮૧	૫.૮૮

૧૬.	આંધ્રાપ્રદેશ-નિકોબાર, દિલ્હી, હિમાચલ પ્રદેશ, મણીપુર, લક્ષદ્વીપ, ત્રિપુરા, દાદરાનગર- હવેલી, ગોવા, દમણ, દીવ, પોંડિચેરી, નાગાલેન્ડ, સિક્કીમ ભા. સરકારના સીધા વહીવટ હેઠળ દ્વારા	૭૯,૪૧,૧૧૦	૧૪,૪૭,૯૪૯	૧૮.૨૩
૧૭.	ભારત	૪૩,૯૨,૩૪,૭૭૧	૩,૦૧,૩૦,૧૮૪	૬.૮૬

ભારતની આદિવાસી વસતિ - ૧૯૭૧

ક્રમ	રાજ્ય	કુલ વસતિ	આદિવાસી વસતિ	કુલ વસતિના ટકા
૧.	આંધ્ર	૪,૩૫,૦૨,૭૦૮	૧૬,૫૭,૬૫૭	૩.૮૧
૨.	આસામ	૧,૪૯,૫૭,૫૪૨	૧૯,૧૯,૯૪૭	૧૦.૯૯
૩.	બિહાર	૫,૬૩,૫૩,૩૬૯	૪૯,૩૨,૭૬૭	૮.૭૫
૪.	ગુજરાત	૨,૬૬,૯૭,૪૭૫	૩૭,૩૪,૪૨૨	૧૩.૯૮
૫.	હરિયાણા	૧,૦૦,૩૬,૮૦૮	-	-
૬.	હિમાચલપ્રદેશ	૩૪,૬૦,૪૩૪	૧,૪૧,૬૧૦	૪.૦૯
૭.	જમ્મુકાશ્મીર	૪૬,૧૬,૬૩૨	-	-
૮.	કેરાલા	૨,૧૩,૪૭,૩૭૫	૨,૬૯,૩૫૬	૧.૨૬
૯.	મધ્યપ્રદેશ	૪,૧૬,૫૪,૧૧૯	૮૩,૮૭,૪૦૮	૨૦.૧૪
૧૦.	જામ્મીલનાડુ	૪,૧૧,૯૯,૧૬૮	૩,૧૧,૫૧૫	૦.૭૬
૧૧.	મહારાષ્ટ્ર	૫,૦૪,૧૨,૨૩૫	૨૯,૫૪,૨૪૯	૫.૮૬
૧૨.	મૈસુર	૨,૯૨,૯૯,૦૧૪	૨,૩૧,૨૬૮	૦.૭૯
૧૩.	ઓરિસ્સા	૨,૧૯,૪૪,૬૧૫	૫૦,૭૧,૯૩૭	૨૩.૧૧

૧૪.	પંજાબ	૧,૩૫,૫૧,૦૬૦	-	-
૧૫.	રાજસ્થાન	૨,૫૭,૬૫,૮૦૬	૩૧,૨૫,૫૦૬	૧૨,૧૩
૧૬.	મણિપુર	૧૦,૭૨,૭૫૩	૩,૩૪,૪૬૬	૩૧.૧૮
૧૭.	ઉત્તરપ્રદેશ	૮,૮૩,૪૧,૧૪૪	૧,૮૮,૫૬૫	૦.૨૨
૧૮.	પં.બંગાળ	૪,૪૩,૧૨,૦૧૧	૨૫,૩૨,૮૬૮	૫.૭૨
૧૯.	મેઘાલય	૧૦,૧૧,૬૯૮	૮,૧૪,૨૩૦	૮૦.૪૮
૨૦.	નાગાલેન્ડ	૫,૧૬,૪૪૮	૪,૫૭,૬૦૨	૮૮.૬૧
૨૧.	ત્રિપુરા	૧૫,૫૬,૩૪૨	૪,૫૦,૫૪૪	૨૮.૯૪

યુનિયન ટેરીટરી - ૧૯૭૧

ક્રમ	રાજ્ય	કુલ વસતિ	આદિવાસી વસતિ	કુલ વસતિના ટકા
૧.	આંધ્રાપ્રદેશ નિકોબાર	૧,૧૫,૧૩૩	૧૮,૧૦૨	૧૫.૭૨
૨.	અરુણાચલ પ્રદેશ	૪,૬૭,૫૧૧	૩,૬૮,૪૦૮	૬૫.૦૮
૩.	ચંદીગઢ	૨,૫૭,૨૫૧	-	-
૪.	દાદરાનગર હવેલી	૭૪૧૭૧	૬૪,૪૪૫	૮૬.૮૮
૫.	દિલ્હી	૪૦,૬૫,૬૯૮	-	-
૬.	ગોવા, દમણ, દીવ, લક્ષદીપ મીનીકોટ	૮,૫૭,૭૭૧	-	-
૭.	અમનદીપ	૩૧,૮૧૦	૨૮,૫૪૦	૯૨.૯૦
૮.	પાંડીચેરી	૪,૭૧,૭૦૭	-	-
	ભારત કુલ	૫૪,૭૯,૪૯,૮૦૮	૩,૮૦,૧૫,૧૬૨	૬.૯૩

ભારતની આદિવાસી વસતિ ૧૯૬૧ - ૧૯૭૧ - ૧૯૮૧ - ૧૯૯૧ - ૨૦૦૧ ચાલુ)

ક્રમ	રાજ્ય	૧૯૮૧					૧૯૯૧					૨૦૦૧				
		કુલ વસતિ (૦૦૦ માં)	આદિવાસી વસતિ	કુલ વસતિ ટકા	આદિવાસી વસતિ	આદિ.વ. માં ટકા	કુલ વસતિ	આદિવાસી વસતિ	કુલ વ. માં ટકા	આદિ.વ. માં ટકા	કુલ વસતિ	આદિવાસી વસતિ	કુલ વસતિ માં ટકા	આદિ. વસતિ માં ટકા		
		૬૮૫૧૧૮૫	૫૧૬૨૮૬૩૮	૭.૭૬	૩૫.૮૧	૮૪૬૩૦૨૬૮૮	૬૭૭૫૮૩૮૦	૮૦.૦૧	૧૦૨,૮૬,૧૦,૩૨૮	૮૪૩૨૬૨૪૦	૮.૨૦	૫૮૮૭	-	૭૭૧૮૭૦૦	૧૧૦૫૮૭૮	૧૦.૯૦
૧. જમ્મુ અને કાશ્મીર	૭૨૮૧	૧૯૭૨૬૩	૪.૬૧	૩૯.૩૦	૫૧૭૦૮૭૭	૨૧૮૩૪૮	૪.૨૨	૦.૩૨	૦.૨૯	૬૦૭૭૯૦૦	૨૪૪૫૮૭	૪.૦૨	૦.૨૯			
૨. હિમાચલ પ્રદેશ	૧૬૭૮૯	-	-	-	૨૦૨૮૧૯૬૯	-	-	-	-	૨૪૩૫૮૯૯	-	-	-	-	-	
૩. પંજાબ	૪૫૨	-	-	-	૬૪૨૦૧૫	-	-	-	-	૯,૦૦,૬૩૫	-	-	-	-	-	
૪. ચંદીગઢ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	૮૪૮૯૩૪૯	-	-	-	-	-	
૫. ઉત્તરાંચલ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	૨,૧૧,૪૪,૫૬૪	-	-	-	-	-	
૬. હરિયાણા	૧૨૮૨૩	-	-	-	૧૬૪૬૩૬૪૮	-	-	-	-	૧,૩૮,૫૦,૫૦૭	-	-	-	-	-	
૭. દિલ્હી	૬૨૨૦	-	-	-	૮૪૦૬૪૪	-	-	-	-	૫,૬૫,૦૭,૧૮૮	૭૦૯૭૭૦૬	૧૨.૫૬	૮.૪૨			
૮. રાજસ્થાન	૩૪૨૬૨	૪૧૮૩૧૨૪	૧૨.૨૧	૩૩.૮૩	૪૪૦૦૫૯૯૦	૫૪૭૪૮૮૧	૧૨.૪૪	૮.૦૮	૮.૦૮	૫,૬૫,૦૭,૧૮૮	૭૦૯૭૭૦૬	૧૨.૫૬	૮.૪૨			
૯. ઉત્તરપ્રદેશ	૧૧૦૮૬૨	૨૩૨૭૦૫	૦.૨૧	૧૭.૧૯	૧૩,૯૧,૧૨,૨૮૭	૨૮૭૯૦૧	૦.૨૧	૦.૪૨	૦.૪૨	૧૬,૬૧,૯૭,૯૨૧	૧૦૭૯૬૩	૦.૦૬	૦.૧૩			
૧૦. બિહાર	૬૯૬૧૫	૫૮૧૦૮૬૭	૮.૩૧	૧૭.૮૦	૮૬૩૭૪૬૫	૬૬૧૬૯૧૪	૭.૬૬	૮.૭૭	૮.૭૭	૮,૨૯,૯૯,૫૦૯	૭૫૮૩૫૧	૦.૯૧	૦.૯૦			
૧૧. સીક્કીમ	૩૧૬	૭૩૬૨૩	૨૩.૨૭	-	૪૦૬૪૫૭	૯૦૯૦૧	૨૨.૩૬	૦.૧૩	૦.૧૩	૫,૪૦,૮૫૧	૧૧૧૪૦૫	૨૦.૬૦	૦.૧૩			
૧૨. અરુણાચલ પ્રદેશ	૬૩૨	૪૪૧૧૬૭	૬૯.૮૨	૧૯.૪૨	૮૬૪૫૫૮	૫૫૦૩૫૧	૬૩.૬૬	૦.૮૧	૦.૮૧	૧૦૯૭૯૬૮	૭૦૫૧૫૮	૬૪.૨૨	૦.૮૪			
૧૩. નાગાલેન્ડ	૭૭૫	૬૫૦૮૮૫	૮૩.૯૯	૪૨.૨૩	૧૨૦૯૫૪૬	૧૦૬૦૮૨૨	૮૭.૭૦	૧.૫૭	૧.૫૭	૧૯,૯૦,૦૩૬	૧૭૪૦૨૬	૮૯.૧૫	૨.૧૦			
૧૪. મણિપુર	૧૪૨૧	૩૮૯૯૭૭	૨૭.૩૦	૧૮.૯૯	૧૮૩૭૧૪૯	૬૩૨૧૭૩	૩૪.૪૧	૦.૯૩	૦.૯૩	૨૧૬૬૭૮૮	૭૪૧૪૧	૩૪.૨૦	૦.૯૯			
૧૫. મીઝોરમ	૪૮૪	૪૬૧૯૦૭	૯૩.૫૫	-	૬૮૯૭૫૬	૬૫૩૫૬૫	૯૪.૭૫	૦.૯૬	૦.૯૬	૮૮૫૭૩	૮૩૯૩૧૦	૯૪.૪૬	૧.૦૦			
૧૬. ત્રિપુરા	૨૦૫૩	૫૮૩૯૨૦	૨૮.૪૪	૨૯.૬૦	૨૭૫૭૨૦૫	૮૫૩૩૪૫	૩૦.૯૫	૧.૨૬	૧.૨૬	૩૧૯૯૨૦૩	૯૯૩૪૨૬	૩૧.૦૫	૧.૧૮			
૧૭. મેઘાલય	૧૩૩૬	૧૦૭૬૩૪૫	૮૦.૫૮	૩૨.૧૯	૧૭૭૪૭૭૮	૧૫૧૭૯૨૭	૮૫.૫૩	૨.૨૪	૨.૨૪	૨૩૧૮૮૨૨	૧૯૯૨૮૬૨	૮૫.૯૪	૨.૩૬			
૧૮. આસામ	૧૯૮૯૭	-	-	-	૨,૨૪,૧૪,૩૨૨	૨૮૭૪૪૧	૧૨.૮૨	૪.૨૪	૪.૨૪	૨,૬૬,૫૫,૫૨૮	૩૩૦૮૫૭૦	૧૨.૪૧	૩.૯૨			

રાજ્યની જિલ્લા વાર આદિવાસી વસતિ

ક્રમ	જિલ્લા નું નામ	૧૯૬૧				૧૯૭૧				૧૯૮૧			
		કુલ વસતિ	આદિવાસી વસતિ	કુલ વસતિ ટકા	આદિવાસી વસતિ	કુલ વસતિ	આદિવાસી વસતિ	કુલ વ. માં ટકા	આદિ.વ. માં ટકા	કુલ વસતિ	આદિવાસી વસતિ	કુલ વસતિ માં ટકા	આદિ. વસતિ માં ટકા
	ગુજરાત	૨,૦૬,૩૩,૩૫૦	૨૭૫૪૪૪૬	૧૩.૩૫	૧૦૦.૦૦	૨,૬૬,૯૭,૪૭૫	૭૭૩૪૪૨૨	૧૩.૯૯	૧૦૦.૦૦	૩,૪૦,૮૫,૭૯૯	૪૮૪૮૫૮૬	૧૪.૨૨	
૧.	કચ્છ	૬૯૬૪૪૦	૩૨૪૭૧	૪.૬૬	૧.૧૮	૮૪૯૭૬૯	૪૦૩૮૧	૪.૭૫	૧.૦૮	૧૦૫૦૧૬૧	૬૩૩૦૧	૬.૦૩	૧.૩૧
૨.	ભનાસકાંઠા	૯૯૬૧૪૪	૫૨૬૯૫	૫.૨૯	૧.૯૧	૧૨૬૫૩૩૩	૭૭૭૫૮	૬.૧૫	૨.૦૮	૧૬૬૭૯૧૪	૧૧૧૯૩૬	૬.૭૧	૨.૩૧
૩.	પાટણ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
૪.	મહેસાણા	૧૬૮૯૯૬૩	૪૧૨૫	૦.૨૪	૦.૧૫	૨૦૯૨૪૬૮	૯૧૩૬	૦.૪૪	૦.૨૪	૨૫૪૮૭૮૭	૮૪૧૯	૦૦.૩૩	૦.૧૭
૫.	સાબરકાંઠા	૯૧૮૫૮૭	૧૨૮૦૮૫	૧૩.૯૪	૪.૬૫	૧૧૮૭૬૩૭	૧૭૮૮૦૪	૧૫.૦૬	૪.૭૯	૧૫૦૨૨૮૪	૨૫૧૧૨૭	૧૬.૭૨	૫.૧૮
૬.	ગાંધીનગર	-	-	-	-	૨,૦૦,૬૪૨	૪૦૬	૦.૨૦	૦.૦૧	૨૮૯૦૮૮	૧૬૭૨	૦૦.૫૮	૦.૦૩
૭.	અમદાવાદ	૨૨૧૦૧૯૯	૧૨૨૧૫	૦.૫૫	૦.૪૪	૨૯,૧૦,૩૦૭	૨૦૯૯૮	૦.૭૨	૦.૫૬	૩૮૭૫૭૯૪	૩૨૫૦૧	૦૦.૮૪	૦.૬૭
૮.	સુરેન્દ્રનગર	૬૬૩૨૦૬	૩૧૫૩	૦.૪૭	૦.૧૧	૮૪૫૪૫૪	૪૮૧૨	૦.૫૭	૦.૧૩	૧૦૩૪૧૮૫	૫૯૬૨	૦૦.૫૮	૦.૧૨
૯.	રાજકોટ	૧૨૦૮૫૧૯	૩૮૮	૦.૦૩	૦.૦૧	૧૬૨૪૦૭૨	૬૭૭	૦.૦૪	૦.૦૨	૨૦૯૩૦૯૪	૩૮૩૯	૦૦.૧૮	૦.૦૮
૧૦.	જામનગર	૮૨૮૪૧૯	૩૪૧૦	૦.૪૧	૦.૧૨	૧૧૧૧૩૪૩	૨૭૧૧	૦.૨૪	૦.૦૭	૧૩૯૩૦૭૬	૪૨૮૦	૦૦.૩૧	૦.૦૯
૧૧.	પોરબંદર	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
૧૨.	જૂનાગઢ	૧૨૪૫૬૪૩	૬૮૦૩	૦.૫૪	૦.૨૫	૧૬૫૬૬૭૭	૮૩૦૫	૦.૫૦	૦.૨૨	૨૧૦૦૭૦૯	૧૦૭૩૮	૦૦.૫૧	૦.૨૨
૧૩.	અમરેલી	૬૬૭૮૨૩	૧૮૭	૦.૦૩	૦.૦૧	૮૪૮૭૩૦	૩૨૧	૦.૦૪	૦.૦૧	૧૦૭૯૦૯૭	૭૬૮	૦૦.૦૭	૦.૦૨
૧૪.	ભાવનગર	૧૧૧૯૪૩૫	૭૫	૦.૦૬	-	૧૪૦૫૨૮૫	૧૮૨	૦.૦૧	-	૧૮૭૯૩૪૦	૨૪૩૧	૦૦.૧૩	૦.૦૫
૧૫.	આણંદ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
૧૬.	ખેડા	૧૯૭૭૫૪૦	૧૭૪૮૦	૦.૮૮	૦.૬૩	૨૪૫૧૩૮૭	૨૫૨૭૫	૧.૦૩	૦.૬૮	૩૦૧૫૦૨૭	૪૪૬૭૮	૦૧.૪૮	૦.૯૨
૧૭.	પંચમહાલ	૧૪૬૮૯૪૬	૫,૦૩,૨૧૪	૩૪.૨૫	૧૮.૨૭	૧૮૪૮૮૦૪	૭૧૨૭૧૩	૩૮.૫૫	૧૯.૦૯	૨૩૨૧૬૯૯	૯૬૯૫૨૩	૪૧.૭૬	૨૦.૦૦
૧૮.	દાહોદ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
૧૯.	વડોદરા	૧૫૨૭૩૨૬	૩,૨૭,૯૯૨	૨૧.૪૬	૧૧.૯૧	૧૯૮૦૦૬૫	૪૭૩૧૧૭	૨૩.૮૯	૧૨.૬૭	૨૫૫૮૦૯૨	૬૪૮૩૭૨	૨૫.૩૫	૧૩.૩૭
૨૦.	નર્મદા	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
૨૧.	ભરૂચ	૮૯૧૯૩૯	૩૭૦૯૭૧	૪૧.૫૯	૧૩.૪૭	૧૧૦૯૬૦૧	૪૮૬૯૦૧	૪૩.૮૮	૧૩.૦૪	૧૨૮૬૪૫૧	૫૭૭૩૯૩	૪૪.૫૪	૧૧.૯૧
૨૨.	સુરત	૨૪૫૧૬૨૪	૧૨૨૪૯૫૯	૫૦.૦૦	૪૪.૪૮	૧૭૮૬૯૨૪	૮૨૭૬૮૨	૪૬.૩૨	૨૨.૧૬	૨૪૯૩૨૧૧	૧૦૩૮૨૦૦	૪૧.૬૪	૨૧.૪૧
૨૩.	ઝાંઝ	૭૧૫૬૭	૬૬૨૩૩	૯૨.૫૪	૨.૪૧	૮૪૧૮૫	૮૦૦૨૮	૯૩.૪૬	૨.૩૬	૧૧૩૬૬૪	૧૦૪૯૧૮	૯૨.૩૧	૨.૧૬
૨૪.	નવસારી	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
૨૫.	વલસાડ	-	-	-	-	૧૪૨૮૭૪૨	૭૭૬૨૧૫	૫૪.૩૩	૨૦.૭૯	૧૭૭૪૧૩૬	૯૬૮૫૧૮	૫૪.૫૯	૧૯.૯૮

રાજ્યની જિલ્લા વાર આદિવાસી વસતિ

ક્રમ	જિલ્લા નું નામ	૧૯૯૧				૨૦૦૧			
		કુલ વસતિ	આદિવાસી વસતિ	કુલ વસતિ ટકા	આદિવાસી વસતિ ટકા	કુલ વસતિ	આદિવાસી વસતિ	કુલ વ. માં ટકા	આદિ. વ. માં ટકા
	ગુજરાત	૪૧૩૦૯૫૮૨	૬૧૬૧૭૭૫	૧૪.૯૨		૫૦૬૭૧૦૧૭	૭૪૮૧૧૬૦	૧૪.૭૬	-
૧.	કચ્છ	૧૨૬૨૫૦૭	૮૭૭૨૩	૬.૯૫	૧.૪૨	૧૫૮૩૨૨૫	૧૩૦૧૩૮	૦.૨૬	૧.૭૪
૨.	અનાસકાંઠા	૨૧૬૨૫૭૮	૧૪૮૪૦૬	૬.૯૧	૨.૪૨	૨૫૦૪૨૪૪	૨૦૫૮૦૪	૮.૨૨	૨.૭૫
૩.	પાટણ	-	-	-	-	૧૧૮૨૭૦૯	૧૨૬૩૭	૧.૦૭	૦.૧૭
૪.	મહેસાણા	૨૯૩૭૮૧૦	૧૦૯૦૭	૦.૩૭	૦.૧૮	૧૮૩૭૮૯૨	૮૯૭૫	૦.૪૯	૦.૧૨
૫.	સાબરકાંઠા	૧૭૬૧૦૮૬	૩૨૪૧૯૯	૧૮.૪૧	૫.૨૬	૨૦૮૨૫૩૧	૪૨૦૨૪૨	૨૦.૧૮	૫.૬૨
૬.	ગાંધીનગર	૪૦૮૯૯૨	૫૬૦૨	૧.૩૭	૦.૦૯	૧૩૩૪૪૫૫	૧૭૬૮૧	૧.૩૨	૦.૨૪
૭.	અમદાવાદ	૪૮૦૧૮૧૨	૪૨૫૭૪	૦.૮૯	૦.૬૯	૫૮૧૮૮૧૯	૫૮૦૩૫	૧.૦	૦.૭૮
૮.	સુરેન્દ્રનગર	૧૨૦૮૮૭૨	૯૪૮૧	૦.૭૮	૦.૧૫	૧૫૧૫૧૪૮	૧૪૩૩૮	૦.૯૫	૦.૧૯
૯.	રાજકોટ	૨૫૧૪૧૧૨	૪૬૯૫	૦.૧૯	૦.૦૮	૩૧૬૮૮૧	૧૩૧૬૩	૦.૪૨	૦.૧૮
૧૦.	જામનગર	૧૫૬૩૫૮૮	૭૧૫૪	૦.૪૬	૦.૧૨	૧૯૦૪૨૭૮	૧૦૪૫૯	૦.૫૫	૦.૧૪
૧૧.	પોરબંદર	-	-	-	-	૫૩૬૮૩૫	૬૪૫૬	૧.૨૦	૦.૦૯
૧૨.	જુનાગઢ	૨૩૯૪૮૫૯	૧૧૦૫૫	૦.૪૬	૦.૧૮	૨૪૪૮૧૭૩	૧૮૮૩૨	૦.૭૭	૦.૨૫
૧૩.	અમરેલી	૧૨૫૨૫૮૯	૨૦૩૭	૦.૧૬	૦.૦૩	૧૩૯૩૯૧૮	૩૨૫૬	૦.૨૩	૦.૦૪
૧૪.	ભાવનગર	૨૨૯૨૦૨૬	૩૩૪૬	૦.૧૫	૦.૦૫	૨૪૬૯૬૩૦	૭૨૯૮	૦.૩૦	૦.૧૦
૧૫.	આણંદ	-	-	-	-	૧૮૫૬૮૭૨	૨૨૮૩૫	૧.૨૩	૦.૩૧
૧૬.	ખેડા	૩૪૪૦૮૯૭	૪૧૦૨૩	૧.૧૯	૦.૬૭	૨૦૨૪૨૧૬	૩૨૩૯૪	૧.૬૦	૦.૪૩
૧૭.	પંચમહાલ	૨૯૫૬૪૫૬	૧૩૯૫૦૫૦	૪૭.૧૯	૨૨.૬૪	૨૦૨૫૨૭૭	૫૫૬૦૦	૨૭.૪૫	૭.૪૩
૧૮.	દાહોદ	-	-	-	-	૧૬૩૬૪૩૩	૧૧૮૨૫૦૯	૭૨.૨૬	૧૫.૮૧
૧૯.	વડોદરા	૩૦૮૯૧૦	૮૨૧૬૯૭	૨૬.૬૦	૧૩.૩૪	૩૬૪૧૮૦૨	૯૬૭૩૯૩	૨૬.૫૬	૧૨.૯૩
૨૦.	નર્મદા	-	-	-	-	૫૧૪૪૦૪	૪૦૧૬૫૪	૭૮.૦૮	૫.૩૭
૨૧.	ભરૂચ	૧૫૪૬૧૪૫	૭૦૩૯૫૬	૪૫.૫૩	૧૧.૪૨	૧૩૭૦૬૫૬	૪૪૪૦૪૩	૩૨.૪૦	૫.૯૪
૨૨.	સુરત	૩૩૯૭૯૦૦	૧૨૨૫૦૮૦	૩૬.૦૫	૧૯.૮૮	૪૯૯૫૧૭૪	૧૪૦૮૨૭૦	૨૮.૧૯	૧૮.૮૨
૨૩.	ડાંગ	૧૪૪૦૯૧	૧૩૫૩૮૬	૯૩.૯૬	૨.૨૦	૧૮૬૭૨૯	૧૭૫૦૭૯	૯૩.૭૬	૨.૩૪
૨૪.	નવસારી	-	-	-	-	૧૨૨૯૪૬૩	૫૯૧૧૬૪	૪૮.૦૮	૭.૯૦
૨૫.	વલસાડ	૨૧૭૩૬૭૨	૧૧૮૧૪૦૪	૫૪.૩૫	૧૯.૭૧	૧૪૧૦૫૫૩	૭૭૨૪૦૫	૫૪.૭૫	૧૦.૩૨

જાતિવાર કુલ આદિવાસી વસતિ ૧૯૬૧ થી ૨૦૦૧

ક્રમ	જાતિનું નામ	૧૯૬૧		૧૯૭૧		૧૯૮૧		૧૯૯૧		૨૦૦૧		નોંધ
		કુલ વસતિ	ટકા	કુલ વસતિ	ટકા	કુલ વસતિ	ટકા	કુલ વસતિ	ટકા	કુલ વસતિ	ટકા	
	ગુજરાત	૨૭૫૪૪૪૬	૧૦૦.૦૦	૩૭૩૪૪૨૨	૩૮.૮૭	૪૮૪૮૫૮૬		૬૧૬૧૭૭૫		૭૪૮૧૧૬૦		
૧.	બરડા	૨૧		૫૩		૭૫૭	૦.૦૧	૧૯૭૪	૦.૦૩	૭૭૫		
૨.	બાવચા, બામચા	૨૪૫૫	૦.૦૮	૨૩૪૫	૦.૦૬	૩૭૨૪	૦.૦૭	૫૧૬૪	૦.૦૮	૪૧૨૫		
૩.	ભરવાડ	૮૦૬	૧	૫૩૧	૦.૦૩	૫૧૮	૦.૦૧	૬૬૭	૦.૦૧	૧૬૧૮		
૪.	ભીલ, ભીલગરાસીયા ઢોલી ભીલ	૧૧૨૪૨૮૨	૪૦.૮૦	૧૪૫૧૭૬૦	૩૮.૮૭	૨૦૩૦૪૩૮	૪૧.૮૮	૨૬૩૪૮૮૮	૪૨.૮૨	૩૪૪૧૯૪૫		
૫.	ચારણ	૧૩૧૮	૦.૦૪	૧૭૦૦	૦.૦૪	૧૪૨૬	૦.૦૩	૮૮૧	૦.૦૧	૨૭૮૧		
૬.	ચૌધરી	૧,૪૩,૫૭૬	૫.૨૧	૧૮૮૨૭૩	૫.૦૪	૨૨૫૩૬૧	૪.૬૫	૨૬૫૦૫૭	૪.૩૦	૨૮૨૩૯૮૨		
૭.	ચૌધરા	-	-	-	-	-	-	-	-	૬૭૮૬		
૮.	ધાન્કા, તડવી, તેતરિયા, વળવી	૧,૨૮,૦૨૪	૪.૬૫	૧,૩૮,૫૮૫	૩.૭૧	૧૮૫૦૮૧	૩.૮૨	૨૨૦૬૬૬	૩.૫૮	૨,૫૨,૬૩૭		
૯.	ઢોડિયા	૨૭૫૭૮૭	૧૦.૦૧	૩,૫૮,૭૭૩	૯.૬૧	૪૪૮૧૩૦	૯.૨૬	૫૧૮૬૭૧	૮.૪૨	૫૮૮૧૦૮		
૧૦.	તળાવિયા હળપતિ	૩૨૩૬૪૪	૧૨.૧૧	૩૮૮૫૮૮	૧૦.૪૧	૪૬૯૮૫	૯.૬૯	૫૪૬૫૬૭	૮.૮૭	૫૯૬૬૮૬૫		
૧૧.	ગામિત-ગામિત, માવચી	૧૫૮૭૦૩	૫.૭૭	૨૭૬૫૮૧	૭.૪૧	૨૫૦૮૩૭	૫.૧૭	૩૧૦૪૭૧	૫.૦૪	૩૫૪૩૬૨		
૧૨.	ગોંડ-રાજગોંડ	૮૭		૪૦૨	૦.૦૩	૧૦૫૬	૦.૦૨	૧૩૪૧	૦.૦૨	૨૧૫૨		
૧૩.	કાથોડી, કાતકરી ઢોર કાથોડી	૨૩૫૮	૦.૦૮	૨૯૩૮	૦.૦૮	૨૫૪૬	૦.૦૫	૪૭૭૩	૦.૦૮	૫૮૨૦		

ક્રમ	જાતિનું નામ	૧૯૬૧		૧૯૭૧		૧૯૮૧		૨૦૦૧		નોંધ
		કુલ વસતિ	ટકા	કુલ વસતિ	ટકા	કુલ વસતિ	ટકા	કુલ વસતિ	ટકા	
૧૪.	કોકણા, કોકણી કુકણા	૧,૧૦,૦૫૪	૩૯	૧૮૧૪૧૧	૪.૮૬	૨૦૩૫૧૧	૪.૨૦	૨૫૯૨૫૩	૪.૨૧	૩૨૯૪૯૬
૧૫.	કોળી (કચ્છ)	૨૨૮૭૯	૦.૮૦	૩૦૩૬૧	૦.૮૧	૪૭૯૭૬	૦.૯૮	૬૨૦૦૭	૧.૦૧	૯૫૬૫૫
૧૬.	કોળી ઢોર, ટોકરકોળી કોલયા	૧૪૫૩૯	૦.૫૦	૨૯૪૬૪	૦.૭૯	૬૨૨૩૨	૧.૨૮	૮૨૬૭૯	૧.૩૪	૪૮૪૧૯
૧૭.	ફાળી	૨૪૦૦૪	૦.૮૦	-	-	૩૫૨૧૪	૦.૭૩	૪૮૩૫૮	૦.૭૮	૪૩૨૯૨
૧૮.	નાયકા, નાયકા, ચોલાવિયા નાયકા	૧,૦૮,૦૨૯	૩.૯૨	૨૩૪૯૯૯	૬.૨૯	૨૮૦૨૩૦	૫.૮૨	૩૪૦૬૯૪	૫.૫૦	૩૯૩૦૨૪
૧૯.	પઢાર	૩૧૨૫	૦.૧૧	૪૭૫૮	૦.૧૩	૧૦૫૮૭	૦.૨૧	૧૫૮૯૬	૦.૨૬	૨૨૪૨૧
૨૦.	પારાધી (કચ્છ)	૨૮૪૬	૦.૧૦	૨૮૦૬	૦.૦૮	૪૪૧૬	૦.૦૯	૫૮૪૧	૦.૧૦	૭૧૮૯
૨૧.	પારધી, અડવિચીયર ફણસે પારધી	૪૫૬	-	૨૬૭૭	૦.૦૮	૩૩૪૫	૦.૦૬	૮૮૯	૦.૧૪	૨૯૭૨
૨૨.	પટેલિયા	૩૮૯૯૩	૧.૦૪	૪૮૭૬૯	૧.૩૧	૭૦૨૩૦	૧.૪૫	૧,૧૦,૦૦૩	૧.૭૯	૧૦૯૩૯૦
૨૩.	પોમલા	૩૧૯	-	૩૦૦	૦.૦૩	૭૯૩	૦.૦૧	૯૨૮	૦.૦૨	૮૧૯
૨૪.	રભારી	૫૦૯૩	૦.૧૮	૪૯૯૩	૦.૧૩	૫૦૪૭	૦.૧૦	૭૦૬૧	૦.૧૧	૧૫૪૧૭
૨૫.	રાકલા	૧,૩૫,૭૩૦	૪.૯૨	૧૯૨૬૪૮	૫.૧૬	૩૦૮૬૪૦	૬.૩૭	૪૩૪૫૧૭	૭.૦૫	૫૩૫૨૮૪
૨૬.	સીદી	૩૬૪૫	૧.૧૩	૪૪૪૨	૦.૧૨	૫૪૨૯	૦.૧૧	૬૩૩૬	૦.૧૦	૮૬.૬૨
૨૭.	વાઘરી (કચ્છ)	-	-	૪૬૩૭	૦.૧૨	૭૮૦૬	૦.૧૬	૧૩૩૫૮	૦.૨૨	૧૬૯૭૪
૨૮.	વારલી	૯૭૧૦	૩.૫૪	૧૨૬૧૦૮	૩.૩૮	૧૫૨૯૮૩	૩.૧૫	૨,૦૦,૦૮૦	૩.૨૫	૨૫૫૨૭૧
૨૯.	કોટવાળિયા, બરોડિયા વિટેલીયા	૮૮૩૮	૦.૩૨	૧૨૯૦૨	૦.૩૪	૧૬૭૫૯	૦.૩૭	૧૯૫૬૯	૦.૩૨	૨૧૪૫૩
૩૦.	ગિનગીકું	૧૨૮૦૨	૦.૪૬	૪૧૬૩૯	૧.૧૨	૧૧૭૪૮	૦.૨૪	૩૧૫૭૯	૦.૫૧	-

રાજ્યના આદિવાસીઓમાં જાતિવાર સાક્ષરતા - ૧૯૬૧ થી ૨૦૦૧

ક્રમ	જાતિનું નામ	૧૯૬૧			૧૯૭૧			૧૯૮૧			૨૦૦૧		
		કુલ	પુ.	સ્ત્રી	કુલ	પુ.	સ્ત્રી	કુલ	પુ.	સ્ત્રી	કુલ	પુ.	સ્ત્રી
	ગુજરાત (S.T.)	૧૧.૭૯	૧૯.૧૧	૪.૧૯	૧૪.૧૨	૨૧.૮૩	૬.૧૫	૨૧.૧૫	૩૦.૪૧	૧૧.૬૪	૩૯.૧૯	૪૯.૩૫	૨૯.૭૨
	ટોટલ	(૩૦.૪૫)	(૪૧.૧૩)	(૧૯.૧૦)	(૩૫.૭૯)	(૪૬.૧૧)	(૨૪.૭૫)	(૪૩.૭૫)	(૫૪.૫૩)	(૩૨.૨૧)	(૬૧.૨૯)	(૭૧.૯૬)	(૫૬.૯૦)
૧.	બરડા	૨૩.૮૦	૬૬.૬૬	૬.૬૬	૩૦.૪૯	૪૦.૦૦	૫.૫૬	૪૦.૪૨	૪૯.૫૯	૨૯.૯૧	૪૭.૮૩	૬૦.૩૯	૫૧.૯૦
૨.	બાલ્યા-બામ્યા	૨૨.૮૧	૨૮.૭૭	૧૬.૪૭	૩૦.૪૯	૩૫.૨૬	૨૧.૨૭	૩૬.૫૧	૪૫.૪૪	૨૬.૭૩	૪૦.૧૭	૫૭.૭૦	૪૯.૨૨
૩.	ભરવાડ	૨.૩૫	૪.૩૬	-	૨.૪૫	૩.૯૦	૦.૪૫	૧૦.૦૨	૧૪.૮૧	૪.૮૨	૨૯.૩૯	૩૪.૪૪	૨૧.૭૬
૪.	ભીલ	૯.૮૯	૧૬.૬૧	૨.૯૫	૧૧.૭૩	૧૯.૪૩	૩.૯૦	૧૯.૧૮	૨૭.૮૫	૯.૨૪	૨૬.૬૯	૩૫.૫૯	૨૫.૧૩
૫.	ચારણ	૧.૧૩	૧.૮૩	૦.૩૨	૧.૦૬	૧.૭૯	૦.૨૫	૫.૫૪	૯.૦૩	૧.૭૫	૧૭.૦૩	૨૧.૮૦	૧૭.૭૭
૬.	ચૌધરી	૧૩.૪૩	૧૮.૩૭	૮.૩૫	૨૨.૦૪	૩૧.૭૭	૧૨.૧૦	૩૦.૪૨	૪૧.૮૯	૧૮.૮૫	૪૧.૭૧	૫૦.૧૮	૪૭.૧૮
૭.	ચૌધરા	-	-	-	-	-	-	૩૨.૧૯	૪૨.૨૯	૨૧.૯૧	-	૫૨.૯૬	૪૫.૧૪
૮.	ધાનકી-તડવી	૧૫.૮૩	૨૫.૭૪	૫.૪૩	૧૭.૦૫	૨૭.૩૯	૬.૨૪	૨૬.૨૦	૩૯.૮૧	૧૨.૮૫	૩૨.૯૯	૪૪.૭૧	૩૨.૦૯
૯.	ધોરિયા	૨૩.૯૪	૩૭.૦૨	૧૦.૮૫	૩૧.૧૯	૪૩.૪૫	૧૮.૯૦	૪૪.૯૬	૫૬.૩૯	૩૩.૬૭	૫૭.૧૩	૬૭.૦૫	૫૮.૯૪
૧૦.	હળપતિ	૧૧.૬૧	૧૯.૧૩	૪.૦૦	૧૩.૭૪	૨૦.૯૬	૬.૩૨	૧૭.૯૨	૨૫.૮૭	૯.૭૩	૨૬.૯૯	૩૪.૭૯	૩૩.૦૯
૧૧.	ગામિત-ગામિત	૧૧.૯૩	૧૮.૪૨	૫.૧૪	૧૪.૮૬	૨૨.૦૦	૬.૭૫	૨૪.૩૯	૩૨.૯૪	૧૫.૭૩	૩૩.૪૭	૪૫.૬૩	૩૮.૨૨
૧૨.	ગોંડ-રાજગોંડ	૬.૯૯	૧૧.૧૧	૨.૩૯	૧૪.૦૫	૩૦.૩૯	૧૨.૬૩	૪૯.૬૭	૫૯.૪૯	૩૬.૭૯	૫૭.૭૨	૪૧.૯૧	૩૫.૪૪
૧૩.	કાથોડી-કાતકરી	૨.૦૩	૩.૨૯	૦.૭૬	૩.૩૬	૪.૩૩	૨.૪૨	૧૧.૧૨	૧૪.૮૯	૭.૩૬	૧૪.૭૯	૧૯.૧૪	૧૩.૭૭
૧૪.	કોંકણા-કોંકણી	૮.૯૨	૧૫.૦૮	૨.૪૯	૧૨.૫૬	૧૯.૨૭	૫.૩૦	૧૪.૯૪	૨૯.૦૫	૧૦.૬૨	૩૦.૮૩	૪૨.૯૯	૩૩.૬૯
૧૫.	કોળી (કચ્છ)	૨.૭૭	૫.૦૫	૦.૦૩	૨.૯૦	૫.૨૬	૦.૩૨	૫.૭૧	૯.૯૯	૧.૧૧	૧૪.૧૩	૨૦.૨૭	૯.૭૭
૧૬.	કોલ્યા, કોળીઠોર	૪.૮૨	૮.૦૬	૧.૪૪	૭.૪૭	૧૨.૨૯	૨.૩૭	૧૭.૪૧	૨૭.૬૫	૭.૦૩	૨૯.૧૭	૩૯.૩૩	૨૪.૬૩
૧૭.	કૂનબી	૭.૯૯	૧૨.૯૩	૨.૫૯	૧૩.૩૧	૨૦.૨૮	૫.૫૨	૩૧.૪૭	૪૧.૫૫	૨૧.૩૫	૩૯.૮૨	૫૧.૩૧	૪૨.૨૦
૧૮.	નાયકી-નાયકા	૧૦.૭૯	૧૭.૫૯	૩.૫૫	૯.૫૫	૧૫.૦૭	૩.૮૫	૧૩.૮૫	૨૦.૬૬	૬.૮૨	૧૯.૭૪	૨૯.૨૮	૨૦.૭૪
૧૯.	પઢાર	૩.૨૯	૬.૦૭	૦.૩૩	૨.૦૯	૩.૯૯	૦.૦૯	૬.૫૭	૧૧.૩૯	૧.૫૧	૨૨.૦૯	૨૪.૮૨	૧૫.૧૬

ક્રમ	જાતિનું નામ	૧૯૬૧			૧૯૭૧			૧૯૮૧			૨૦૦૧				
		કુલ	યુ.	સ્ત્રી	કુલ	યુ.	સ્ત્રી	કુલ	યુ.	સ્ત્રી	કુલ	યુ.	સ્ત્રી		
૨૦.	પારથી (કચ્છ)	૫.૦૫	૭.૭૧	૨.૩૫	૪.૮૮	૭.૪૭	૧.૪૫	૧૨.૪૦	૨.૪૩	૧૬.૩૨	૨૩.૦૬	૮.૮૪	૩૦.૬૭	૪૦.૪૩	૨૦.૨૪
૨૧.	પારથી અડવિંચીયર ફણસે પારથી	૧૨.૨૮	૧૮.૮૮	૩.૫૩	૨૧.૬૮	૨૧.૫૦	૧૫.૬૮	૩૨.૪૭	૮.૫૧	૩૩.૭૫	૪૪.૮૧	૨૧.૭૦	૪૫.૫૧	૫૨.૮૮	૩૭.૦૮
૨૨.	પટોચિયા	૧૨.૬૬	૨૧.૮૨	૨.૪૭	૧૮.૮૪	૨૬.૩૬	૪.૨૬	૪૨.૪૭	૮.૫૧	૩૭.૪૭	૫૪.૧૩	૨૦.૧૧	૫૨.૧૪	૬૫.૨૬	૩૮.૪૦
૨૩.	પોમલા	૧૧.૨૮	૨૧.૬૫	૧.૨૩	૧૪.૦૦	૧૬.૫૨	૬.૨૮	૨૩.૬૬	૮.૮૮	૩૭.૭૨	૪૭.૮૧	૨૬.૮૪	૪૭.૫૦	૫૭.૨૧	૩૭.૮૦
૨૪.	રભારી	૧.૮૮	૩.૪૮	૦.૨૩	૨.૪૩	૬.૦૪	૦.૨૭	૮.૨૬	૨.૬૮	૧૩.૧૬	૧૬.૨૨	૮.૭૧	૩૦.૭૦	૩૭.૩૨	૩૨.૫૦
૨૫.	રાઠવા	૪.૮૧	૮.૭૬	૦.૮૬	૫.૬૫	૧૨.૧૮	૦.૮૨	૨૦.૭૭	૩.૩૬	૨૦.૮૩	૩૧.૩૧	૮.૮૬	૩૦.૦૫	૪૧.૦૨	૧૮.૬૦
૨૬.	સિદ્ધી	૭.૦૮	૧૦.૮૮	૩.૨૮	૧૪.૮૨	૨૩.૦૪	૬.૦૨	૩૫.૦૬	૧૦.૮૧	૩૮.૦૬	૫૦.૩૩	૨૫.૪૫	૪૮.૮૭	૫૮.૪૮	૩૮.૦૮
૨૭.	વાઘરી	૭.૩૦	૭.૬૪	૬.૮૮	૨.૫૨	૩.૫૭	૦.૧૭	૬.૫૪	૦.૭૩	૧.૬૫	૧૫.૮૭	૫.૦૫	૧૮.૮૪	૨૬.૮૧	૧૨.૨૮
૨૮.	વારથી	૪.૪૩	૮.૧૬	૦.૫૭	૫.૦૩	૮.૮૭	૧.૧૩	૧૫.૪૨	૪.૨૮	૧૫.૮૫	૨૨.૮૮	૮.૮૨	૨૫.૩૫	૩૬.૧૭	૧૭.૬૩
૨૯.	વિડોલીયા, કોટવાળિયા બરોડિયા	૪.૦૩	૬.૦૦	૧.૮૪	૫.૦૦	૧૭.૧૮	૨.૫૧	૨૧.૨૮	૧૨.૮૪	૨૦.૮૪	૨૪.૮૮	૧૬.૬૮	૩૧.૬૮	૩૫.૮૬	૨૭.૩૪
૩૦.	બિન વર્ગીકૃત	૧૩.૫૭	૨૩.૨૩	૨.૬૭	૧૭.૪૫	૫૨.૬૧	૭.૮૪	૩૩.૫૮	૭૪.૩૭	૩૧.૪૬	૪૨.૩૫	૧૮.૮૦	-	-	-

જાતિવાર કામ કરનાર વસતિનું પ્રમાણ

ક્રમ	જાતિનું નામ	૨૦૦૧			૧૯૯૧			૧૯૮૧		
		કુલ વસતિ	કુલ કામ કરનાર	કામ નહિ કરનાર	કુલ વસતિ	કામ કરનાર	કામ નહિ કરનાર	કુલ વસતિ	કામ કરનાર	કામ નહિ કરનાર
	ગુજરાત	૭૪૮૧૧૬૦	૩૮૬૬૨૦૪	૩૬૧૪૮૫૮	૬૧૬૧૭૭૫	૨૫૨૦૮૫૭	૩૬૪૦૮૧૮	૪૮૪૮૫૮૬	૧૮૬૫૮૮૫	૨૮૮૨૭૦૧
૧.	બરડા	૭૭૫	૩૩૦	૪૪૫	૧૮૭૪	૮૧૮	૧૦૫૬	૭૫૭	૩૧૬	૪૪૧
૨.	બાવચા-બામચા	૪૧૨૫	૧૬૫૮	૨૪૬૭	૫૧૬૪	૧૮૨૫	૩૩૩૮	૩૭૧૪	૧૧૮૭	૨૫૨૭
૩.	ભરવાડ	૧૬૧૮	૫૭૩	૧૦૪૬	૬૬૭	૨૪૨	૪૨૫	૫૧૮	૧૮૦	૩૩૮
૪.	ભીલ-ભીલગરાસિયા	૩૪૪૧૮૪૫	૧૭૦૮૬૮૮	૧૭૩૩૨૫૭	૨૬૩૮૪૮૮	૮૬૬૭૫૨	૧૬૪૧૭૩૬	૨૦૩૬૪૩૮	૭૬૮૩૧૭	૧૨૬૮૧૨૧
૫.	ચાણ	૨૪૮૧	૧૦૮૦	૧૪૦૧	૮૮૨	૩૨૭	૫૫૪	૧૪૨૬	૪૬૧	૮૬૫
૬.	ચૌધરી	૨૮૨૩૮૨	૧૫૮૨૧૮	૧૨૪૧૭૪	૨૬૫૦૫૭	૪૫૮૮	૫૪૧૨	૨૧૮૮૮૭	૩૨૮૩૩	૧૨૦૭૫૪
૭.	ચૌધરા	૬૭૮૬	૩૬૫૪	૩૧૮૨	-	-	-	૫૪૬૪	૨૪૬૩	૩૦૦૧
૮.	ધાનકા, તડવી, તેતરિયા	૨૫૨૬૩૭	૧૩૧૪૦૨	૧૨૧૨૩૫	૨૨૦૬૬૬	૮૧૬૪૨	૧૨૮૦૨૪	૧૮૫૦૮૧	૭૩૮૩૦	૧૧૧૧૬૧
૯.	ધોડિયા	૫૮૮૧૦૮	૩૦૭૫૩૨	૨૮૧૫૭૬	૫૧૮૬૭૧	૨૧૭૪૦૮	૩૦૧૨૬૨	૪૪૮૧૩૦	૧૭૪૧૮૫	૨૭૪૮૩૫
૧૦.	હળપતિ, તલાવિયા	૫૮૬૮૬૫	૩૨૭૦૩૮	૨૬૮૮૨૬	૫૪૬૫૬૭	૨૭૪૪૫૨	૨૭૨૧૧૫	૪૬૮૮૫૫	૨૩૩૮૪૧	૨૩૬૦૧૪
			૫૪.૭૮	૪૫.૨૧		૫૦.૨૧	૪૮.૭૮		૪૮.૭૭	૫૦.૨૩

ક્રમ	જાતિનું નામ	૨૦૦૧			૧૯૯૧			૧૯૮૧		
		કુલ વસતિ	કુલ કામ કરનાર	કામ નહિ કરનાર	કુલ વસતિ	કામ કરનાર	કામ નહિ કરનાર	કુલ વસતિ	કામ કરનાર	કામ નહિ કરનાર
૧૧.	ગામિત, ગામિત	૩૫૪૩૬૨	૨૦૬૬૬૧	૧૪૭૭૦૧	૩૧૦૪૭૧	૧૫૧૧૨૩	૧૫૯૩૪૮	૨૫૦૮૩૭	૧૨૦૭૩૭	૧૩૦૧૦૦
૧૨.	ગામટા, માવણી	૨૧૫૨	૫૮૩૨	૪૧૬૮	૧૩૪૧	૪૮૧	૫૧.૩૨	૧૦૫૬	૪૨૫	૫૧.૮૭
	ગોંડ-ગજલોડ		૮૦૮	૧૩૪૪			૮૫૦			૬૩૧
૧૩.	કાથોડી, કાતકરી	૫૮૨૦	૩૩૬૩	૨૪૫૭	૪૭૭૩	૨૪૬૮	૨૩૦૪	૨૫૪૬	૧૨૬૮	૧૨૭૭
	ઢોર કાથોડી		૫૭.૭૮	૪૨.૨૨			૪૮.૨૭			૫૦.૧૬
૧૪.	કોકણા, કોકણી	૩૨૮૪૮૬	૧૭૮૦૬૦	૧૫૧૪૩૬	૨૫૮૨૫૩	૧૧૩૭૬૫	૧૪૫૪૮૮	૨૦૩૫૧૧	૮૪૫૫૮	૧૧૮૮૫૩
	કુકણા		૫૪.૦૪	૪૫.૮૬			૫૬.૧૨			૫૮.૪૫
૧૫.	કોળી (કચ્છ)	૮૫૬૫૫	૩૮૧૮૮	૫૬૪૬૭	૬૦૮૧૨	૨૨૧૧૮	૩૮૬૮૪	૪૭૨૭૬	૧૭૧૭૬	૩૦૭૦૦
	કોલયા, ટોફરોકોળી		૪૦.૮૭	૫૮.૦૩			૬૩.૬૩			૬૪.૧૨
૧૬.	કુભી	૪૮૪૧૮	૨૮૫૬૬	૧૮૮૫૩	૮૨૬૭૮	૪૮.૮૧	૪૮૮૩૪	૬૨૨૩૨	૨૭૭૮૭	૩૪૪૪૫
	કુભી		૫૮.૦૦	૪૧.૦૦			૫૧.૧૮			૫૫.૩૫
૧૭.	નાયક, નાયકચ	૪૩૨૮૨	૨૧૨૮૦	૨૨૦૦૨	૪૮૩૫૮	૨૨૦૫૧	૨૬૩૦૭	૩૫૨૧૪	૧૩૦૨૨	૨૨૧૯૨
	નાયક, નાયકચ		૫૬.૧૧	૪૩.૮૮			૫૪.૪૦			૬૩.૦૨
૧૮.	ચોલીવાલા નાયક	૩૮૩૦૨૪	૨૧૩૭૩૧	૧૭૮૨૮૩	૩૪૦૬૮૪	૧૪૮૭૨૭	૧૮૦૮૬૭	૨૮૦૨૩૦	૧૨૩૧૨૨	૧૫૭૧૦૮
	પઢાર		૫૪.૩૮	૪૫.૬૨			૫૬.૦૫			૫૬.૦૬
૧૯.	પારાશી (કચ્છ)	૨૨૪૨૧	૧૦૪૮૦	૧૧૮૩૧	૧૫૮૮૬	૫૮૮૭	૮૮૦૮	૧૦૫૮૭	૧૨૨૭	૬૩૬૦
	પારાશી (કચ્છ)		૪૬.૭૭	૫૩.૨૩			૬૨.૩૪			૬૦.૦૭
૨૦.	પારાશી કણસે, પારાશી	૭૧૮૮	૨૫૬૪	૪૬૨૫	૫૮૮૧	૨૦૬૮	૩૮૧૨	૪૪૧૬	૧૫૬૮	૨૮૪૮
	અડવીચિયર		૩૫.૬૭	૬૪.૩૩			૬૪.૮૨			૬૪.૪૮
૨૧.	પારાશી કણસે, પારાશી	૨૮૭૨	૧૧૨૪	૧૭૪૮	૮૮૮	૩૦૭૩	૫૨૨૩	૮૧૮	૩૪૬	૨૬૮
	અડવીચિયર		૩૮.૧૪	૬૦.૮૬			૬૫.૪૬			૫૭.૪૮

ક્રમ	જાતિનું નામ	૨૦૦૧			૧૯૯૧			૧૯૮૧		
		કુલ વસતિ	કુલ કામ કરનાર	કામ નહિ કરનાર	કુલ વસતિ	કુલ કામ કરનાર	કામ નહિ કરનાર	કુલ વસતિ	કામ કરનાર	કામ નહિ કરનાર
૨૨.	પટેલિયા	૧૦૯૩૯૦	૫૫૭૩૪	૫૩૬૫૬	૧૧૦૦૦૩	૩૩૪૯૧	૭૬૫૧૨	૭૦૨૭૦	૨૨૩૨૯	૪૭૯૪૧
૨૩.	પોમલા	૮૧૯	૩૪૯	૪૭૦	૯૨૮	૨૭૮	૬૫૦	૭૯૩	૨૩૦	૫૬૩
૨૪.	રખારી	૧૫૪૧૭	૪૨૭૩	૮૫૩૩	૭૦૬૧	૩૦૩૬	૪૦૨૫	૫૦૪૭	૧૧૧૧	૩૨૩૬
૨૫.	ચાહવા	૫૩૫૨૮૪	૨૨૨૧૦૧	૨૪૩૧૯૩	૪૩૪૫૧૭	૧૫૩૩૭૧	૨૭૫૮૧૭	૩૦૮૬૪૦	૧૦૯૫૭૨	૧૯૯૦૬૯
૨૬.	સિદ્ધી	૮૬૬૨	૩૧૫૧	૫૫૧૧	૬૩૩૬	૨૧૩૫	૪૨૦૧	૫૪૨૯	૧૬૩૧	૩૭૯૮
૨૭.	વાધરી (કચ્છ)	૧૬૯૭૪	૬૩૪૦	૧૦૬૩૪	૧૩૩૭૮	૪૨૧૯	૮૧૫૮	૭૫૦૬	૨૪૯૫	૫૩૧૧
૨૮.	વારલી	૨૫૫૨૭૧	૧૨૭૧૭૦	૧૨૮૧૦૧	૨૦૦૦૮૦	૮૫૧૮૮	૧૧૪૮૧૧	૧૫૨૮૯૩	૬૪૭૧૮	૮૨૨૬૫
૨૯.	વિટોલીયા, બરોડિયા કોટવાળિયા	૨૧૪૫૩	૧૨૯૩૪	૮૫૧૯	૧૯૫૬૯	૧૦૯૩૦	૮૬૩૯	૧૭૭૫૯	૮૦૮૮	૮૬૭૧
૩૦.	બિનવર્ગીકૃત	૬૫૧૮૫	૧૫૯૨૨	૧૯૨૬૩	૩૧૫૭૯	૧૧૪૨૪	૨૦૧૫૫	૮૨૪૯	૫૭૪૧	૨૫૦૮
			૪૫.૨૫	૫૪.૭૫		૩૬.૧૯	૬૩.૨૨	૬૮.૬૦		૩૦.૪૦